శుద్ధాంధ్రభారతసంగ్రహము

By

K. VEERESALINGAM

శ్రీపరబ్రహ్మణేనమః

పీఠిక.

చ సిరియొక యింత చేకుఱుటచేతనె మత్తిలి ముందు కీడుమే
ళ్మరపెడివాఁ డొకండు గలఁడంచుఁ దలంపక పెక్కుదోసముల్
జరపెడి వారినేన్ దగుదొసంగిడి పిమ్మటఁ బ్రోచువేల్పు దా
సరగున నేలుఁగాత గురుసామిని వేంకట సుబ్బరాయనిన్

సీ ఏవాఁడు జగముల నెల్లను నొక్కటఁ దలఁపులోననె తాను గలుగఁజేయు
నెవ్వాఁడుకనఁబడ కల్లచోటులనుండి యన్నింటిననయంబు సరసిప్రోచు
నెవ్వాని యిచ్ఛమై నెల్లమైతాల్పులు దివికినేగుదురు బొందిగమిఁ బాసి
యెవ్వఁడు నెఱిఁదప్ప కెపుడునుండెడివారికెన్నఁడుఁదఱుఁగనిమేలిమిఁగూర్చు
నట్టివేలుపువాకొన నలవిగాని కనికరంబున నెనలేని కలిమి యొసఁగి
రమణఁ గొల్ల వేంకట సుబ్బరాయసెట్టి నతనితమ్మునిగురుసామినరయు గాత.

క బటువు జగమ్ములఁ గలయ, న్నిటికిని దొరయైన యట్టి నెఱవేలుపు వేం
కటసుబ్బ రాయసెట్టిని, దిటవుగ గురుసామిసెట్టిఁ దిరముగమనుచున్

సీ ఏవారియింటి పేరిజ్జగంబునఁదొల్లి గుజ్జము వారని కుదిరియుండి
కొల్లగా రోయీవిఁగోరు వారలఁదన్ప గడను గొల్లావారుగాఁగ మాఱె
నెవ్వరి కొలమునకెల్ల సింగనసెట్టి మొదటివాఁడయి పేరు మోచియుండె
నెవ్వరి తాత పేరెన్నికకును నెక్కె సుబ్బరాయలుసెట్టి సొబగుమీఱె
మిపుల సరివారిలోన గారవముఁగాంచి, యొసఁగినట్టి వేంకయసెట్టి యెవరితండ్రి
యట్టివేంకట సుబ్బరాయలునుదమ్ముఁ, డై నగురుసామిసెట్టియునలరుచుండ్రు

చ అడవిమెగంబు లందముగునట్టి పులుంగులు నున్నతోఁటయె
క్కడఁ గనువారివేడ్కకయి కన్నులపండువు గాఁగనుండునే
కడఁ బఱువింతలెల్లఁ జనికొంచెడివారికిఁ గాఁగఁగూరుపం
బడిన వెడందసాల చెలువంబగుఁ జూపఱకున్న విందుగాన్.

ఉ ఎక్కడఁ గూడి న్యాయములనేమరు తీర్చెడుగొప్పకొల్వు వే
ఱెక్కడనీడులేక తగు నెక్కడఁ బిల్లలకన్ని విద్దెలుం
జక్కఁగ నేర్పి తేఱుపఁగఁ జాలిన విద్దెలసాలయొప్పుఁ దా
నెక్కడ గొప్పకోట యొకఁడింపగు దండులు నిండియుండఁగన్.

సీ. ఏవీటితూర్పున నెసఁగును సంద్రంబు దాయరాని యగడ్తయో యనంగ
నేప్రోలినుండి తామింతలోఁ బొగబండు లెల్లెడలకు నిచ్చ లేగివచ్చు
నేనేలఁ బొగయోడ లించుకలో దీవి వారినైనను గొనివచ్చినిలుచు
నెచ్చోట నాణెము లచ్చొత్తుచుండెడు జానుమీఱెడు టంకసాలయుండె
రాణిగారికి మాఱుగా రాచఱికము, వెలయఁ జెల్లించు దొర తనకొలువువారి
తోడనెచ్చట నెప్పుడుఁ గూడియుండు, నట్టి చెన్నపట్టణమున కలరువేడ్క.
సీ. ఏనొకపనిమీఁద నేగియున్నపుడు నాకూరిమి నెయ్యుఁడౌ కారుమంచి
సుబ్బరాయలు నాయఁ డబ్బురమగు వాని నెల్లనా కావీట నెలమిమీఱఁ
జూపుచు నొకనాఁడు సుబ్బరాయలుసెట్టి గారియింటికి నన్ను గారవమునఁ
గొనిపోవదవ్వుగ గురుసామి సెట్టియు నన్నయు నెదురుగా నరుగుదెంచి
మేడమీఁదికిఁ గూరిమి మీఱనన్నుఁ, నెలమిఁ గొనిపోయితమ్ములమ్ములనొసంగి
కరముమరియాదయొనరించిసరసనొక్క, కుర్చిమీఁదఁగూర్చుండనొనర్చియవల
తే. సేమమారసి మఱికొంతసేపు వేడ్క
ముచ్చటలతోడ నచ్చటఁ బ్రొద్దుపుచ్చి
మాటవెంబడిపాండుకొమాళ్ళకతను
గొలఁదిగాఁ దెనుఁగునఁ జేయఁగోరుటయు
క. కొల్లావారలు పెల్లుగ, నెల్లెడలను బేరువడుట నెన్నెన్నియొ దా
వళ్ళను బలుసత్తరువులఁ, గొల్లగ నిలుపుటయు నెంచి కొంకని మదితోన్
తే. నేను నీకొని యిమ్మాడ్కి దీని వ్రాయఁ
బూనినాఁడను దెలుఁగునఁ బొలుపుమీఱ
వారికెప్పుడు మేలునుగోరునట్టి
కందుకూరి వీరేశలింగమనువాఁడ.

శుద్ధాంధ్రభారతసంగ్రహము.

(అచ్చతెనుఁగు భారతము)

ప్రథమాశ్వాసము

చ. సిరులను గూర్మితో నొసఁగి సేఁ యొకించుకయైనఁ జేర నీ
కరయుచు మంచివారి ననయంబును బ్రోచుచుఁ జెడ్డవారలన్
సెరకులపాలు సేయుచుఁ నేమము మీఱ జగమ్ము లేలుచుం
దిరముగ నుండినట్టి యలదేవరఁ గొల్చెద నెల్లయప్పుడున్. 1

వ. ఇట్లు జగమ్ములనెల్లం దల్లియుఁ దండ్రియు నేలికయునయి యెల్ల
యెడల నిండియుండు నాదండివేలుపు నుల్లంబున వెల్లివిరియ నింతం
తనరాని సంతసంబున మంతనంబున నెంతయుం గొనియాడి వేఁడికొని
యీమేటిదేవరకు నాపయింగల వెలలేని కూరిమి వేరిమిని నేనొన
రింపఁబూనిన యీక్రొత్తపొత్తంబునకు మొదలెట్టెదనిన. 2

తే. మున్ను నైమిశ మనుకాన నున్నయట్టి
తపసు లోకవాఁడు సూతుని తఱిని జేరి
భరతుకొలమునఁ గల రాచవారి కతలఁ
జెప్పుమని వేఁడ నతఁడిట్లు చెప్పఁ దొడఁగె. 3

సీ. సొగసుఁగోటలమీఁది మగఱాలసింగముల్
చౌదంతి నిచ్చలు జంకవఱుప
మేటియగడ్తలు వీటిబోటులకును
జిలువచెల్వలతోడి చెలిమి నొసఁగఁ
బసిఁడిమేడలమీఁద నెసఁగుక్రాల్గంటుల
చెలువ మచ్చరబోంట్లఁ జిన్నపుచ్చఁ
బూవుఁదోఁటలలోని తావులతేనియల్
చిఱుగాలువల వెంటఁ జేఁదడపఁ

దాతఁ బొఱులు చదువులఁ దప్పఁబట్ట,
రాకొమరు లని రామునిఁ జౌకసేయ
బేరు లొడమిత్తేఁకి బదుళ్ళ్యాగ కొసఁగ,
వెలయు నేనుంగు పేరిటి వీడొకండు. 4

వ. అందు. 5

తే. ఏకొలంబునఁ దగఁబుట్టి యేపుమీఱి,
సరిగ సహుషుంగు వేల్పులసామియయ్యె
నట్టి చందురువంగడ మంత్రఁ బొడమి,
శంతనుండను నొడయండు జగము నేలె 6

తే. ఆపుడమిఱేఁడు మిన్నేటియందు నొక్కఁ,
కొడుకుఁగని భీష్ముఁడను పేరుకూర్మిఁ బెట్టి
చదువు సాములు నేర్పించి సంతసమున
నుండి యొకనాఁడు వేఁటకు నొకఁడు నేగి. 7

తే. జమునదాపునఁ దిరుగుచు నమరఁ గాంచెఁ
దొగలవిందును నగియెడి మొగముదానిఁ
బసిఁడి నిగ్గులెన్నడి మేఁ మిసిమిదానిఁ
బడలెఁ గడపెడుదానిని బడఁతి నొర్తు. 8

క. కనుఁగొని జవ్వని సోయగ,
మునకు న్మదిలోన మెచ్చి మోఁసినవేడ్కన్
దనవలపు బయల్పడ ని,
ట్లనియెం జేరువను జేరి యా ముద్దియతోన్. 9

క. ఎవ్వరిదానవు నీవే,
రెవ్వరు మఱియొడ నిట్టు లేటికిఁ గడపన్
జవ్వనిరో యెఱిఁగింపుము,
నెవ్వడి నీతండ్రి యెచట నిలుచునొ చాకున్. 10

వ. అని యడిగి యప్పు డప్పడంతివలన నంతయుం దెలిసికొన్నవాఁడై
యా చేడియతోడఁ గూడంజని దాని తండ్రియగు బెస్తలఱేఁ గని
తన యూరునుం బేరును నెఱింగించి యమ్ముద్దియం దనకిమ్మని
వేఁడిన నుల్లంబునఁ బెల్లు సంతసిల్లి యల్లన నడంకువ తోఁప నా
పుడమిఱేని కతం డిట్లనియె, 11

సీ. నాకూఁతు రిది కొన్నినాళ్ళకు ముం దొంటి
గా నేట నోడను గడపుచుండఁ
దపసి పరాశరుఁ డపుడు తాఁ జనుదెంచి
పడఁతుక నడపంగఁ బడవ నెక్కి
యేటిలోపలి దీవి కేగి యచ్చట దీని
వలచి కన్నెఱికంబు వాయకుండ
మెప్పులు తగనిచ్చి యొప్పించి మఱికూడి
వ్యాసుండు నాఁ జను పట్టినపుడ
పడసి నడచెను దనదారి మడఁతియొడలఁ
దావి యామడ దవ్వగుదాఁక నలము
మక్కువనొసర్చి వ్యాసుఁడు నిక్కువంపుఁ
దపసియై యొక్కయడవికిఁ దానుసరిగె. 12

ఉ. దీసని మీకొసంగెదను దేవరకీబిడ గన్నపట్టినన్
తేనిఁగఁజేసి మీకుఁగలనేలకు నేలఁగఁజేయఁగావలె
న్నానకయింతపాటి చిఱుమున్నన యీఁదగు నన్నవిన్ననై
మేనువడంకఁగాఁ గదలి మెల్లననింటికిఁబోయి నెవ్వగన్. 13

ఆ. ఎల్లరాచపనుల నెడపెట్టి వలవంతఁ,
బాన్పుఁజేరి యొంటి వగరుచుండఁ
దండ్రి తలఁపుఁదెలిసి తడయక భీష్ముండు,
పల్లెదొరనుగలిసి పలుకులాడి. 14

సీ. తానువజుగుందన మూనంగ నట నెల్ల
వారును వినుచుండఁ బ్రతినవట్టి
జాలరిదొరతోడఁ జాల నమ్మికపుట్టఁ
బలు తెఱంగులఁ జెప్పి పదిలపఱిచి
సత్యవతిని దెచ్చి సరగునఁ దండ్రికిఁ
బెండిలిగావించి పెంపు మెఱసి
తనచేతిబలిమిని ననిలోనఱేఁడుల
నందఱనోడించి యదిటు వారి
వలనఁ గప్పముల్ గొని తండ్రినలరఁజేయ,
సత్యవతితోడికూటమిశంతనుండు
చెలఁగి చిత్రాంగదుండు విచిత్రవీర్యుఁ,
డనఁగనలరారుకొమరులఁగనియెనంత. 15

ఆ. వారు జవ్వనమును బడయకముందఱ,
శంతనుండు మేను జాఱవిడిచెఁ
దండ్రిచావఁ బెద్దతమ్ముని భీష్ముండు,
పుడమి కొడయఁడుగను బూనిచేసె. 16

సుగంధి. పొంగి యేరిఁ బూరికైనఁ బోల్పరుక్కు మీఱఁ జి
త్రాంగదుండు పోరి కెల్ల దండివారిఁ జీరఁ జి
త్రాంగదుండు వేల్పుదిట్ట తాఁకి కయ్యమిచ్చి యా
పొంగడంచి మించి త్రుంచిపోయె వేయు నేటికిన్ 17

తే. అన్న పోయినపిమ్మట నతనితమ్మ,
నావిచిత్రవీర్యుని భీష్ముఁడపుడ తెచ్చి
దొరతనంబిచ్చి వెలయించి దరువ మొదవి,
వెలయునతనికిఁ బెండ్లి గావింప నెంచి. 18

ఆ. కాశిఱేఁడు తనదు కన్నియలకుఁ బెండ్లి,
సేయ నెంచి యుంట చెప్పనరిగి
ముగురు కన్నియలను ముంగలనరదంబు,
పయినిఁ బెట్టుకొంచుఁ బయికిఁ బోవ. 19
క. ఎకిమీలెల్లను దాఁకుడు,
నొకఁడు న్మగఁటిమి నెదిర్చి యుక్కఱివారల్
గకవికలు గాఁగ నమ్ముల,
సెక లన్మలములను వ్రాడ్చి చెదరఁగఁ జేసెన్. 20
వ. మఱియును. 21
ఆ. చుట్టుముట్టినట్టి దిట్టలనందఱు,
నిలిచిపాఱఁదోలి గెలుపుఁ గాంచి
త్రోవలోన సాళ్వుఁ దూలించి మరలించి,
వెలఁదుకలను గొంచు భీష్ముఁ డరిగె. 22
తే. అరిగి యంబ యంబాలిక యంబికయును,
ననెడు మూవురలోఁ బెద్దదైన యంబ
తనకు డెందంబు సాళ్వునిఁ దవిలియుంటఁ,
దెలుపనా యింతి నటకంపి తెరువు వట్టె. 23
క. తక్కిన యిరువురఁ దమ్మున,
కొక్కటఁ బెండిలియొనర్ప నొప్పుగ సతఁడా
చక్కెరబొమ్మల తోడనె,
మక్కువతో నెపుడు నుండి మడిసె న్వేగన్. 24
సీ. సంతులేకుండంగఁ జచ్చిన కొడుకును
గని సత్యవతి భీష్ముఁ గదియఁ బిలిచి
యిల్లాలికై కొని యిల్లువల్వఁగఁ బెట్టి
నేల యేలుమటంచుఁ జాలువఱకు

బతిమాలి చెప్పిన నతఁడించుకయు నొప్ప
కప్పుడవ్యాసుని నొప్పుగులుక
నెదలోనఁ దలఁచిన నేతెంచి యాతఁడు
తల్లికి మ్రొక్కిడిదండఁ బిలిచి
యామెపంపున నంబికయందుఁ బుట్టు
గ్రుడ్డిధృతరాష్ట్రు రెండవకొమ్మయందు
బొల్లివానిఁ బాండుని బోనకత్తె,
యందు విదురునిఁ గలిగించె హాళిమీఱ. 25

వ. అంత. 26

తే. పెద్దవాఁడైన ధృతరాష్ట్రు బెంపుమెఱయఁ
బుడమిఁ బూన్చిన సరితేండ్ల నడఁగఁద్రొక్కి
విదురుమదిబల్మి భీష్ముని వింటిబలిమి
తనకు సాయంబుగా దొరతనము చేసె. 27

తే. అంత గాంధారమనునేల నమరనేలు,
సుబలుఁడనుతేనికూఁతునుసోయగమున
నచ్చెరలమించు గాంధారి యనెడుదాని,
భీష్ముఁడాయెకిమీనికిఁ బెండ్లిచేసె. 28

మ. మఱియు న్వేలుపుఁబేటిపట్టి కరమున్మన్నించి పూఁబోండ్లఁ బ
ల్మఱుఁ దేరన్ ధృతరాష్ట్రుఁడాంధ్యముగను గేల్పట్టెం దగన్నూర్వురన్
జూఱుకుంజందముమీఱఁ బాండుఁడును మిన్కుల్నాములు న్నేర్చి యం
దఱలోఁ జేరిమిఁ గాంచి మించుటయు నంతం బెండ్లి గావింపఁగన్. 29

క. తలపోసియు వసుదేవుని,
చెలియలి శూరుఁడనువాని చెలువపుఁగూఁతుం
వెలయఁగఁ బెండ్లిచేసెను,
వెలఁదుకఁ గుంతి యనుదాని భీష్ముఁడు వేడ్కన్. 30

సీ. అదిమును దనతండ్రి యానతి దుర్వాసుఁ
డనుతపసికి నోరె మమరఁబెట్టి
మెప్పించి యతనిచే నెప్పుడు తలఁచిన
నప్పుడ వేలుపు లరుగుదెంచి
బిడ్డలనిచ్చెడు పెనుమెప్పుఁగైకొని
యొకనాఁడు సంద్రంపు టొడ్డునందుఁ
దమ్ములవిందును దలఁచి యాతనివల్లఁ
బుట్టుజోడును జెవిపోఁగులున్న
కొడుకుఁగని వానిఁ బెట్టెతోఁ గడలినిడియెఁ
గొట్టుకొనిపోయి యాపెట్టె గట్టఁజేరఁ
గాఁపొకఁడు వానిఁ గొనిపోయి కర్ణుఁడంచు
రహిని బేరుంచి తనచాన రాధకిచ్చె. 31

తే. మాద్రియనుదానినావెన్కమఱియుఁబొందుఁ,
డాలుగాఁగొనియిద్దఱనలరఁజేసి
దెసలనెల్లను దనవాఁడియొనఁగగెల్చె,
యన్నచేనెన్నొచేయించెజన్నములను. 32

సీ. అటులుండి యొక్కనాఁడాండ్రనుదనతోడఁ
గొనివేఁటతమిమీఱఁగొంతదవ్వు
కానలోపలనేగి కానక మెకములఁ
గూడిపొందెడునట్టి లేడి నిట్టి
నొకకోల నేలపై నొఱగింప మగజింక
జడదారిరూపును సరగఁదాల్చి
యీవు నీయాలితో నెప్పుడుకలసెదో
యప్పుడ మావలె నయ్యెదంచుఁ

దిట్టి చచ్చిన దిగఁలొంది దిటముపూని,
యింటివంకకు మరలక యొఱుక మెఱసి
తపసితనమూని కొన్నాళ్ళు తాళియుండి
సంతు లేమికి నెంతయు వంతనొంది. 33

ఆ. కుంతిఁ జేరఁబిలిచి గొబ్బునదనకోర్కె,
తేటపఱిచి వేఁడ బోటియొట్ట
కేల కొప్పుకొనియుఁ గెలసి యుధిష్ఠిరుఁ,
డనెడి కొడుకుఁబడసె నజ్జమునికి. 34

శా. ఆచోటన్ ధృతరాష్ట్రుకొయ్యాలియు నొయ్యన్వేఁకటిందాల్చి ము
న్నే చూలాలయి కుంతిపట్టిఁగని తానెంతో మదిం బొంగుటల్
చూచాయన్విని యోర్వలేక వగతోఁ జొక్కొంది లోఁగుంది ఆ
మ్మూచెన్నారు నెలంత గ్రుద్దుకొనెఁ బొడై చూలొగిన్ జాఱఁగన్.

వ. అట్లాకొమ్మ ఆమ్ము కరమ్ము వమ్మగునట్లుఁగా గొరమ్ముగాఁ
గ్రుమ్ముకొన్న నెత్తుచెడి క్రొత్తనెత్తురులం జొత్తిల్లి తుత్తునియలయిపడ్డ
కండముత్తమ్ములనెత్తి క్రొత్తకడవలలోనం బెట్టించి వ్యాసుండు
నూఱుపురఁగొడుకులనొక్క కూఁతును బుట్టించె. నందుఁ బెద్ద
వాఁడు దుర్యోధనుండును రెండవవాఁడుదుశ్శాసనుండును వారి
చెల్లెలుదుస్సలయు ననంబరఁగిపెరుఁగుచుండిరంతనిచ్చట. 36

క. అట దుర్యోధనుఁ డొదవిన
దిటమగునానాఁడె గాలిదేవరవలనన్
దటుకున భీమునిఁగనియెను
నిటఁగుంతియు మగఁడు పనుపనెంతయునెలమిన్. 37

క. ఆపిమ్మట వేలుపుదొర
నాపోవక మగఁడు వేఁడ నానఁతియీఁగా

నాపగిది నర్జునుండను
పాపనిఁగని మించెగొంతి బలియుని మిగులన్. 38

క. పెనిమిటి సెలవొసఁగంగాఁ
దనసవతియు నేర్పినుప దామాద్రియునుం
గనె వేలుపు వెజ్జుల కొ
య్యనసకులుండు సహదేవుఁడనియెడి కవలన్. 39

ఆ. ఇట్లు నెలఁతలందు నేవురు కొడుకులఁ
బడసి సంతసమునఁ బ్రబలియుండి
యేకతంబ మాద్రియెక్కుడు సోయగం
బొక్కనాఁడు చూచి యోర్వరాక. 40

క. వెలుపన్న దాయల నెందఱి
గెలిచియుఁ దనలోని దాయ గెలువఁగ లేకా
బలియుఁడు పాండుఁడు మడిసెను
వలపున నిల్లాలితోడ వడిఁ గలయుటచేన్. 41

తే. అంతమాద్రియు మగనితో నగ్గిసొచ్చె
గొంతిపాఱులు వెంటరాఁగొండవిడిచి
కొడుకులను వెంటఁగొని బావకడకువచ్చె
నెల్లవారికిఁ దముఁజూచి యుల్లమవియ. 42

ఉ. కుంతియు బిడ్డలం గొనుచుఁ గూరిమి పెన్మిటిఁ బాసివచ్చుచో
వింతగఁ జూడవచ్చి రలపీటను గల్గినవారలెల్లఁదా
మెంతయు వంతఁగోఁబనివి యేడ్చుచు నాధృతరాష్ట్రుఁడాలునుం
గుంతిని వెంటఁబెట్టుకొని కుఱ్ఱలఁదోడ్కొనిపోయి రింటికిన్. 43

వ. అంత ధృతరాష్ట్రుండు. 44

క. తనబిడ్డలు మఱి తన త
మ్ముని బిడ్డలు నంచు వేఱుపూనిక మదిఁగో

నను బూనక కొడుకులక
న్నను బ్రేముడి మీఱఁబెంచె నలి నేపురనున్. 45

సీ. దుర్యోధనుండును దోడివారును దమ్ముఁ
గుఱ్ఱలుఁ బాండుని కొడుకు గమియు
నల్లారుముద్దుగా నాటపాటలఁ బ్రొద్దు
పుచ్చెడు తఱిగాడ్పు ముద్దు పట్టి
బలిమి నందఱమించి పలువెఱంగుల నొంచి
పలువుర నొక్కటఁ బట్టికొట్టుఁ
జెట్లనెక్కినవారిఁ జెట్లూఁచి పడవైచు
నిలిచి పోల్చినవారినీటముంచు
నిట్లువడముడి కడగండ్ల నెపుడుఁగుడుప
నీరసంబెత్తి తాళఁగా నేరకపుడు
తనదు మామను శకునిని దగవునడిగి
తొడరిదుర్యోధనుఁడు చేసెదుండగముల. 46

సీ. నిడు తీవియలఁగట్టి నిదురించు తఱినేటఁ
బడఁద్రోయ మేల్కనివెడలివచ్చె
విసముతోడనుజేర్చి వెసఁగూడు వెట్టింప
నారగింపఁదడవ యరిగిపోయెఁ
బండుకొన్నప్పుడు పాములఁ గఱపింపఁ
గీడొకింతయు లేక కెడపెవాని
దుర్యోధనుఁడుసేయు దొసఁగులు మఱియును
వడముడిఁ జెందకవమ్ములయ్యె
నంత మనుమలఁ జదివింప నద నటంచు
నెఱిఁగి భీష్ముఁడు కృపునొద్ద నెల్లచదువు

లమరఁజెప్పించె మొదలనాకొమరులకును
బిదపద్రోణుఁడునాఁజనుచదువులయ్య. 47

తే. నేలవేలుపు కృపుబావ చాలవలఁతి,
తనకొమారు నశ్వత్థామఁగొనుచువచ్చి
వీఁడునేరిన నా నేలవేల్పునొద్ద,
వెనుక విలువిద్దెఁ గఱపించె మనుమలకును. 48

సీ. కవ్వడి తనకోర్కెఁ గడువడిఁ దీర్చెద
నని బాసయిచ్చిన నలరి ద్రోణుఁ
డతని కెక్కువచెప్పెనామీఁదనొకనాఁడు
రాకొమారులనేర్పురమణఁగనఁగ
మిన్నేటికొమరుండు మున్నగువారికి
విన్నవించినవారు వేడ్కతోడఁ
గొలువుండి చూడంగ వెలయించి రెల్లరుఁ
దమతమ నేర్పు చందమ్ములెల్ల
నందు దుర్యోధనుఁడుభీముఁడఖరితాఁకి
గుదెలఁబోరవారినిద్రోణుకొమరుఁడుడిపె
నర్జునుండును విన్నాణ మమరఁ జూపి
మారు లేకుండ నొక్కఁడు మలయుచుండె. 49

క. అక్కడ కప్పుడు కర్ణుం,
డుక్కునఁ జనుదెంచి క్రీడి నొక్కటఁ దాఁకన్
బెక్కు తెఱంగులఁ బోరిరి,
యొక్కొకరికి వట్రపడక యోరిమిపేర్మిన్. 50

క. పోరెడియప్పుడు కర్ణుని,
బీరంబున కెదను మెచ్చి వే యంగము నాఁ

బేరైన నేల నతనికిఁ,
దోరం బగుకూర్మి నిచ్చి దుర్యోధనుఁడున్. 51

వ. అతనితోడి చెలిమి కలిమి ననిలోనం దన పినతండ్రికొడుకుల నాతండు గెలువఁగలం డను గట్టి నమ్మకమ్మున నాతనిం దనయొద్దఁ బెట్టుకొని సంతసించుచుండెనంత. 52

క. తనవలనఁ జదువుగఱచిన,
యనిసేసెడు రాచవారి నందఱ ద్రోణుం
డును జేరఁ బిలిచి ద్రుపదునిఁ,
దనకడకును బట్టి తెండు తడయక యనుడున్. 53

సీ. అందఱు నరదంబు లాయితంబుగఁ జేసి
వెలువడి ద్రుపదుని వీడు చేరి
కోటలు పడద్రొబ్బి క్రొత్తడంబులు గ్రొచ్చి
యూరెల్ల దల్లడమొందఁ జేయ
ద్రుపదుఁడు విని వచ్చి దుర్యోధనుఁడు లోను
గాఁగల మగలను గదిసి తాఁకి
వాలంప గుంపుల వానలు గురియించి
చిందఱ వందఱ జేసి దండు
నల్లచోటులఁ దానయై యేపు చూప,
వెఱచఱచి పాఱి రందఱు వీఁకచెడుచు
నంత వివ్వచ్చుఁ డాతని నడ్డగించి,
తోడ భీముఁడు గుదెఁబూని తోడుసూప. 54

క. తననేర్పు మెఱయఁ దూపులఁ,
గనలునఁ బరఁగించి ద్రుపదుగరువంబడఁగన్
జని పట్టి కట్టి తెచ్చెను,
గనువారలు డెందములను గళవళ పడఁగన్. 55

ఆ. అట్లుపట్టి తెచ్చి యాతని నొజ్జల,
కాళ్ళమీఁద వేయఁ గనికరమున
నుల్లసంబు లాడి యొడయనిఁ బొమ్మని,
క్రీడి ద్రోణుఁడుగొనియాడి మెచ్చె. 56

చ. ద్రుపదుఁడు దొంటికంటునను ద్రోణుఁడు తన్నటు చిన్నపుచ్చఁగా
దపసితనంబు పూని కడుఁదాలిమి వేల్పులఁ గొల్చి ద్రోణున
చ్చుపుబవరంబునం గెడపఁ జాలు కొమారుని దిట్టయైన వే
లుపునొరపట్టి యూలయి వెలుంగుకొమారితఁ గాంచెఁ జిచ్చునన్. 57

క. కని యిటు దృష్టద్యుమ్నుం
డనుచుఁ గొమారునికిఁ గృష్ణయని కూఁతునకుం
దనరఁగఁ బేళ్లిడి ప్రోలికిఁ
జని ద్రుపదుఁడు వింతసంతసంబున నుండెన్. 58

వ. అంతనిచ్చట. 59

తే. విద్దెచేతను గొనముచేఁ బెద్దయైన
జముని కొమరుని రాచటికమునఁ దనకు
సాయముగఁ జేసికొనితానుసంతసంబు
నొందుచుండెనుధృతరాష్ట్రుఁడుద్దిలేక. 60

ఉ. అప్పుడు తమ్ము లెల్లకడలందును బోరుల గెల్వఁ గాంచుచుం
జెప్పెడి దేమి పేరుగల చిక్కనిజేడుల నోర్చి వారిచేఁ
గప్పము లెంతయుంబలిమిఁ గైకొని యన్నకుఁ దెచ్చియిచ్చుచున్
గొప్పతనంబు వాసియును గూర్పఁగ నోరువలేక యీసునన్. 61

సీ. మంతనంబున మేనమామను శకునిని
దుస్ససేనునిఁ గర్ణుఁదోడితెచ్చి
దుర్యోధనుఁడు వాసితోడను దలపోసి
యాకటంపులఁ బట్టి యయ్యెకడకుఁ

జని కన్నులనునీరు జాఱఁగ నురపిల్లి
యెట్టకేలకు తేనియొఱుక చెఱిచి
పాండునికొడుకుల వారణావత మనునూర
నుంచెదునట్లు లొప్పుకొనఁగఁ
జేసి వచ్చినవారలఁ జేరఁబిలిచి,
తల్లితోఁగూడి యేవురుఁ దరలునట్లు
నేర్పుతోఁజెప్పి ధృతరాష్ట్రుఁ డేర్పడంగఁ,
బుచ్చెమేతెంచకప్పుడాప్రోలికరుగ. 62

సీ. దుర్యోధనుం డంతఁ దొడరి పురోచనుఁ
డనువాని రావించి యతనితోడ
మంతనంబునఁ గొంత మాటాడి మునుచని
లక్కయి ల్లొక్కటి చక్కఁగాను
వారణావతమున వడిఁగట్టి కొంతియుఁ
గొడుకులు నందుండి కూర్కియుండు
తఱినిప్పుముట్టించి తడయకరమ్మని
చెప్పి పుచ్చినవాఁడుఁ జెలఁగి యరిగి
లక్కయిల్లుకట్టి చక్కఁగఁ గైసేసి
యునుపఁ గుంతిబిడ్డ లుండిరందు
నంత విదురుఁ డిచట నంతయుఁ బరికించి
కీ లెఱింగి సరగఁ గీడుతొలఁగ. 63

ఉ. ఉప్పరవాని నొక్కరుని నొంటి యుధిష్ఠిరు పాలికంప నా
చొప్పెఱిఁగించి వాఁడు కడు సూటిగ నేలసొరంగ మొండు నే
ర్పొప్పఁగఁ ద్రవ్విచూపుటయు నోయనభీముఁడు తల్లినన్ననుం
దప్పక తమ్ములన్వాలికిఁదార్చి సొరంగముదారి దవ్వుగన్. 64

క. పనిచి పురోచనుఁడును జెం,
తను గొడుకు లయిదుగు రెఱుకతయు నిదురింపం
గని లక్కయింటి కగ్గిని,
గనలునఁ దగిలించిపోయెఁ గడునడురేయిన్. 65

క. ఆరాతిరి యాయిల్లటు,
గోరముగాఁ గాలిపోవఁ గూరిన వగతో
నూరను గలవారెల్లను,
జేరువఁ జనుదెంచి కాంచి చిడిముడిపడుచున్. 66

క. గొంతియుఁ గొడుకులుఁ దెగిరని,
యెంతయు వగఁబొంది యేగిరిండ్లకునచ్చో
నంతయు దృతరాష్ట్రుఁడు విని,
యింతం తనరాని కస్తి నెదలోఁ బొందెన్. 67

ఆ. గాడ్పుపట్టి యచటఁ గన్నతల్లిని దోడఁ,
బుట్టువులను మీఁదఁ బెట్టుకొంచు
ముండులనక పెద్ద గండులనక యేగెఁ,
గాఱుకొనలందుఁ గరము దవ్వ. 68

ఆ. రేయి వారు వడిడి రాయిడిఁ బాపంగ,
నెంచియపుడు వెలుఁగుఁబంచెదయ్య
మనఁగఁ బ్రొద్దుపొడిచె నావల నాఱ్వురు,
నెండ యెక్కుదాఁక నేగి యేగి. 69

క. కడుబడలి యెండతాఁకున,
వడగొట్టిన బిట్టుసోలి వారలుపడఁగా
వడముడి నీళులకొఱకుం
గడుదవ్వగఁ బోయి మరలి కదిసెడులోనన్. 70

తే. ప్రొద్దువాలినఁ గెంజాయ పొదలిపిదపఁ
గాఱుచీఁకట్లు మింటను గ్రమ్ముకొనియె
రేవెలందుక దాల్చిన కావికోక
విడిచి నల్లని చీరను దొడిగె ననఁగ. 71

క. ఆచీఁకటిలో నీళుల
మోచుకొనుచు వచ్చి చెట్టు మొదటనుగూర్కం
జూచియు వారల లేపక
కాచుకొని యుతండు నిలిచెఁ గడుఁ గడిమిమెయిన్. 72

సీ. అప్పు డక్కానలో నెప్పుడునుండు హిం
డింబుఁడన్ రక్కసుఁ డిమ్మునుండి
వారలఁ గని పొంగి వడివడిఁ జెలియలిఁ
బనిచె హిడింబను వారిఁ బట్టి
వంటకుఁ దేనాపె వడముడిఁ దిలకించి
వలపున మోమోటపడుచు నిలువ
నేజామునకుఁ జెల్లెలితేరమికి నల్గి
పయనమై మఱి తాన వచ్చినిగుడ
భీముఁ డాతని దవ్వుగాఁబిఱిఁది కీడ్చి,
దొమ్మికయ్యమ్ములోవానిఁ గ్రుమ్మిచంపి
యన్నపనుపఁగఁ దల్లియు నవునవంగఁ,
బెండ్లియాడె హిడింబను బేర్మితోడ. 73

తే. దానితోఁ గూడి కొన్నాళ్ళు కానలందుఁ
బగలు వలరాచపనులను మిగులఁ బెనఁగఁ
బుట్టెఁదగ ఘటోత్కచుఁ డనుపట్టియొకఁడు
వాఁడితనమును జిత్తులు బలిమిగలిగి. 74

చ. తలఁచినయప్పుడెల్ల మిముదాఁకొన వచ్చెదనంచుఁ జెప్పి యా
బలియుఁడు తల్లిఁదోడుకొని వారల వీడ్కొని యేగనిచ్చమై
వెలువడి యేకచక్రమను పేరిట యూరికిఁ బోయి రన్నయక్
నలువురుతమ్ములు న్వొరపునం దమతల్లిని గొంచుఁగాల్నడన్. 75
వ. అట్లుపోయి. 76
తే. నేలవేల్పుల వేసంబు లోలిఁ దాల్చి,
యొక్కబాఁపనియింటనునుండియూరఁ
దిరిప మెత్తుచుఁ బ్రామిన్కు లరసికలచు,
చుండిరేవురు సైదోడులొజ్జలొద్ద. 77
సీ. ఆకుప్పమున బకుఁ డనురక్కసుఁడొకండు
కాఁపురంబుండి యక్కడనునున్న
వారి నేప్రొద్దు నిల్వారుసను నొక్కని
బండెఁడు కూటినిఁ బసుల రెంటిఁ
దడవులనుండి సాపడుచుండు నట్టుండ
నొకనాఁడు పొలదిండికోరెముగను
బోవలసిన వంతు పొందుగా వారున్న
పుడమివేలుపుపాలఁ బడిన నతఁడు
మిన్నువిఱిగి పడిన చెన్నున నేమియుఁ
దోఁపకాలుఁ దానుఁ దోడివారుఁ
గూడి యొక్కపెట్ట గొంతెత్తి యేడ్వంగఁ
జొచ్చె గొప్పముప్పు వచ్చెననుచు. 78
క. అయేడుపు విని గొంతియు
డాయంగాఁ బోయి యడిగి డగ్గుత్తికతో
నాయింటి పాటుఁ దెలుఁగం
జేయుడు వడి భీముఁ జేరి చెప్పిన నతఁడున్. 79

క. ఒడ లుప్పొంగఁగ రక్కసుఁ
గడ తేర్చెద నంచుఁ బలుకఁగా నాపాఱుల్
కుడువంగఁ బెట్టిరోరెము
వడముడికిన్మంచి పిండివంటలతోడన్. 80

చ. అటువలె నారగించి కఱవాఱఁగ సత్తువపట్టి లేచి మి
క్కుటముగఁ దొంటి వంటకమెకూర్చినబండిని నెక్కిరక్కసుం
దటుకునఁ జేరి మాఱుకొని తన్నియుఁ గ్రుమ్మియు నెట్టకేలకుం
బెటపెట నెమ్ముకల్విఱిచి పీఁచమడంచెను నొక్కవేల్మిడిన్. 81

సీ. అమ్మాడ్కి బకుఁ జంపి యందఱ నలరించి
నెమ్మదినుండంగ నెమ్మి మీఱ
బసచేసి యున్నట్టి పాఱునియింటికి
జన్నిగట్టొక్కఁడు సరగవచ్చి
ద్రుపదుండు తనకూఁతు ద్రోవదిఁ గొనఁగోరు
రాచకొమాళ్లెల్ల రావలెనని
చాటింప నాలించి జగములోఁ గలరాచ
వారెల్ల నచటికి వరుసగాను
బోవుచున్నారు నేనును బోదునటకు,
నీవి మిక్కిలి బాఁపల కిత్తురంచు
విన్నవాఁడను గావున వేడ్కతోడ,
ననుచుఁ జెప్పిన నలరారి యపుడకదలి. 82

చ. బసదిగియున్న పాఱుతను బాఱుని వీడ్కొని గొంతి బిడ్డలున్
వెసఁ జని యొక్కటన్ ద్రుపదుపీటికిఁ బోయెడుదారి వ్యాసుతోఁ
బొసఁగఁగ మాటలాడి వడిఁ బోవుచు వేలుపుటేటి చెంతనా
నిసితఱిఁ గ్రీడి చేకొఱవి నెయ్యమునం గొనిత్రోవ చూపఁగన్. 83

ఆ. ఏగుచున్న యప్పు డింతితో నంగార,
పర్ణుఁ డనెడు వేల్పుపాటకాఁడు
తిరుగులాడుచుండి దిటముగ నర్జునుఁ,
డాఁకి తూపు లొడలు దవులనేసె. 84

క. ఏసినఁ గవ్వడి వడివడి,
నీసుమెయిం జిచ్చుఱమ్ము నేడ్తెఱ వైవన్
గాసిలి యరదముఁ గోల్పడి,
యోసరి యంగారపర్ణుఁ డుడిగిన కడిమిన్. 85

తే. కదలివచ్చి యుధిష్ఠిరుకాళ్ళ వ్రాలి
ధౌమ్యుఁ డనునొజ్జ నొడఁగూర్చి తగవునెఱపి
చిచ్చుఱమ్మును గవ్వడిచేతఁ బడసి
యింతిఁ దోడ్కొని తనయిచ్చ నేగెనంత. 86

సీ. పాండుని కొమరులు నిండువేడుకతోడ
ద్రుపదుపీటనుజేరి యుపముమెయిని
కుమ్మరవానింట నిమ్ముగా దిగియుండి
యెకిమీండ్లు గుమిగూన నేగియున్న
రచ్చతావునకేగి రచ్చట ఱేఁడులు
మిన్నంటఁ గట్టిన మీనునీడ
క్రింది నీళులఁజూచి ముందఱ మోపెట్టి
యున్నవింటిని జేత నొనరఁ దాల్చి
నింగి మచ్చెంబు నేయంగ నేర్పుమెఱసి
మెత్త తీర్పైరి యొకకొంద ఱత్తియేయఁ
జాలకుండిరి కొందఱు చాలువఱకు
నేసికొట్ట నోపక విడి రాస లెదల. 87

క. అప్పుడు కవ్వడి పాఱుని,
యొప్పునఁ జనుదెంచి నిలిచి యొకచే వింటిం
జప్పున మోపిడి యేసెను,
నప్పుడ మచ్చియపుజంత్ర మరతెగి పడఁగన్. 88

తే. దానిఁ గన్గొని దొరలెల్ల నాన వూని
ద్రుపదు నడఁగింపఁ దొడరినఁదోడుచూపి
కర్ణు నర్జునుఁ డోడించెఁ గడిమి మెఱసి
భీముఁడోడించి శల్యుని బెగడువఱిచె. 89

తే. అంత సిగ్గున దొరలెల్ల నరిగి రిండ్ల,
కవల ద్రోవది నర్జునుఁ డరదమునను
బెట్టుకొనివచ్చి తల్లితోఁబిచ్చ మొకటి,
తెచ్చితినటన్నఁగలరూపు దెలియకామె. 90

క. ఏవురునుం గైకొనుఁ డని,
యావల ద్రోవదిని జూచి యలజడిపడఁగా
నావడి వ్యాసుం డచటికి,
వేవచ్చి తెఱంగు చెప్పి వెంటనె వారిన్. 91

క. ద్రుపదునికడకుం గొనిచని
యపురూపపుఁ గతలుచెప్పి యైదుగురకు నో
కృపడఁతి ద్రోవది నియ్యఁగ,
నపుడె యొడంబఱిచి యేగనతఁడుతనంతన్ 92

ఉ. అంతట మంచి మూర్తమున నందఱు నెయ్యురఁ జుట్టపక్కముల్
వింతగఁ జూడ రాఁగఁ గనువిందుగ నాద్రుపదుండు కూఁతునున్
సంతస మారఁదెచ్చి వరుసం జముపట్టికి గాఁపుపట్టికిన్
వంతునఁ గ్రీడికి న్గవలవారికిఁ బొడిలిచేసె వేడుకన్. 93

సీ. పెండిలి నడచిన వెనుకను గొన్నాళ్ళు
పాండుని కొడుకులు పదిలముగను
ద్రుపదుని ప్రోలనె తోడాసపడియుండ
నాలించి ధృతరాష్ట్రుఁ డలరి మదిని
గొడుకులు మఱఁదియుఁ గూడిచెప్పినయట్టి
చెనఁటిమాటలఁ బెడచెవులఁబెట్టి
విదురుండు ద్రోణుండు భీష్ముండుఁ గలసిన
హితవును విని చాల నెఱుకమీఱ
విదురు నెలమిని ద్రుపదుని వీటి కంచి,
పాండుకొమరుల రప్పించి వారికపుడ
సగము నేలకు దొరతన మొగినొసంగి,
ఖాండవ ప్రస్థమున నుండఁగాను బనిచె. 94

ఉ. అప్పుడు కృష్ణుఁ డాయికను నచ్చటికిం జని వేల్పు ఱేనితోఁ
జెప్పుడు విశ్వకర్మఁ బనిచె న్నగరొక్కటిఁ గట్ట నాతఁ డా
చొప్పునఁ బంపఁగాఁ బసుట సూటి యెలర్పఁగ విశ్వకర్మ తా
నొప్పుల కెల్ల మన్కియయి యుండెడు వీటినిగట్టె దానికిన్. 95

వ. ఇంద్రప్రస్థం బను పేరువెట్టె నెట్టన గాడ్పుపట్టియన్న కిచ్చిన నచ్చెలు
వున కచ్చెరువడి యాతండు తమ్ములుం దానును నొక్క మంచినాఁ
డందుఁజొచ్చి తక్కుంగల నేల యేలికలెల్లఁ దన కరిగాఁపులుగా
నుండ నిందువేడుకతోడ నేల యేలుచుండె నంత నొక్కనాఁడు. 96

క వేలుపుఁ దపసియుఁ దగ నా,
ప్రోలికిఁజనుదెంచి కాంచి ద్రోపదితోడం
బోలఁగ నొకయేఁ డొకఁడుగ,
నోలిని నుండంగఁ బనిచి యొండొకకడకున్ 97

సీ. పగిన నొనని యేవురు నొక్కొక్క
యేఁటను గూడుట కియ్యకొనుచు
నొకరితో నుండ వేఱొకరు చూచిన నేల
నొక యేఁడు వలగొన నొక్కకట్టు
చేకొనియుండంగ వేకువ నొకనాఁడు
పుడమివేల్పొక్కఁడు వడిగ వచ్చి
తనయావు నొకదొంగ కొనిపోవుచున్నాఁడు
విడిపింప రమ్మని విన్నవింప
విల్లునమ్ములుఁ గైకొన నల్ల బోయి,
యన్నతో నున్నద్రోవది నపుడుచూచి
పుడమిఁ దిరుగంగ వివ్వచ్చుడొడముసేయ,
కపుడె వెల్వడెనెవ్వరేమన్న వినక. 98

ఆ. నేలవేల్పు మొదవు నిముసంబులోఁ దెచ్చి,
యిచ్చి పుడమిలోని యేళ్ళఁ గ్రుంక
వెడలియొక్కనాఁడువిన్నేటిలో మున్గి,
యొడ్డుతఱిని వేల్వ నున్నతఱిని. 99

క. వలపున నాతనిఁ గొని చని,
చిలువ వెలందుక యులూచి చెచ్చెరఁ దనదా
నెలవునఁ జేరిచి క్రీడిం,
గలయ నిరావంతుఁ డనెడు కంచుపు పుట్టెన్. 100

క. ఆవెనుక న్మణలూరిని,
జేవమెయిం జేరి క్రీడి చిత్రాంగదనున్
వావిరిఁ బెండ్లాడి పడసె,
నోవక మఱి బభ్రువాహనుం డనుకొడుకున్. 101

సీ. అచ్చోటఁ గొన్నాళ్ళు నిచ్చలవిడినుండి
మాయను వడ్కొని సేయుమునను
ద్వారకకును బోయి దగ్గఱ రైవత
కంబనుకొండను గదిసి యచట
నుండంగఁ గృష్ణుఁడు నిండువేడుకతోడ
నచ్చటి కరిగి వివ్వచ్చుతోడ
మాటాడి యేగి యామఱువాఁడు తనవీటి
వారిని బంధుగు పేరుపెట్టి
తోడుకొనివచ్చి యటమున్న దొంగకావి,
తాల్పు వేసంబు నచ్చోటఁదాల్చియున్న
క్రీడి కందఱ మ్రొక్కించి వేడుకలర
నతని నింటికిఁ గొనిపోయి యువల నునిచి. 102

క. తన చెలియ యగు సుభద్రను
బనిచెను సన్యాసియొద్దఁ బనిసేయంగా
నెవరున నర్జునుమది యా,
ననఁబోఁడిం దగులు పెఱిఁగి నగరున నొకచోన్. 103

తే. కోరికలుజాతిపోలఁతుల కూర్మితీఱ,
జగములోఁబోడలగుపెందుసాజనురయుఁ
గోరికలునిూతిపోలఁతులకూర్మిఁగోరి,
యక్కజంబుగఁదాఁబోడయయ్యెఁగ్రీడి. 104

సీ. ఉవిదపై దవిలిన యుల్లంబుతోఁ గ్రీడి
కనువిందుగాఁ బనుల్ గొనుచునుండ
మాతనంబునఁగృష్ణుఁడంతయుఁదలిదండ్రు
లకుజెప్పియొప్పించియొకటఁబెండ్లి

పనులెల్లసాగించి పండువు వేర్వెట్టి
బలరాము నొకదీవి పజ్జకంపి
పెండిలిగావించి వెలఁదిని మఱఁదిని
నడురేయితన తేరువడిగనిచ్చి
యంపవారును దేరెక్కి యరుగుచుండ,
నూరి కావలివారెల్ల నొకటఁ దాఁకి
యార్చి పేర్చినఁ గవ్వడి యోర్చి వారిఁ,
దెరలఁగాఁ జేసెనుసుభద్ర తేరుగడప. 105

చ. అటువలెఁ గ్రీడి మాఱుకొని యాపటిఁరూపరఁజేసి చేడియం
దటుకున వెంటఁబెట్టుకొని దారిని సాగి యునంబు పర్వఁగా
దిటమున నూరుచేరి తన దిట్టతనంబును నెల్లవారు మి
క్కుటముగఁ జెప్పుకోఁగఁ జెనకూరిమిఁ దొయ్యలితోడ నుండఁగన్.

క. కొడుకభిమన్యుండనఁగను,
బొడమె సుభద్రకును దండ్రిఁ బోలెడురూపుం
గడిమియుఁ బ్రోడతనంబును,
వడియును బీరంబుగలిగి బలువిలుకాఁడై. 107

వ. మఱియు నప్పాండుని కొమాళ్ళకేవురకు న్వారుసగాఁ గొడుకులేవురు.

క. ప్రతివింధ్యుఁడుశ్రుతసోముఁడు,
శ్రుతకీర్తియు ననఁగ మొదలసారిదినివెనుకన్
జతగ శతానీకుండును,
శ్రుతసేనుఁడుఁ బుట్టిరపుడు ద్రోవదియందున్. 109

సీ. కవ్వడియొకనాఁడు దవ్వులయడవికి
వెన్నునితోఁగూఁడి వేఁటకరిగి
నేలవేలుపురూపుఁ దాలిచియచ్చోట
వెసమెలంగెడి వేఁడివేల్పుఁజూచి

మున్నొకరొకిమీఁడు జన్నంబుగావించి
మిగుల నేతిని వేల్వఁ దెగులువొడమి
తన్నుఁగాఁజించుట విన్నవించినవిని
తగుమందు ఖాండవమగుట తెలిసి
యగ్గివేల్పుచే గాండివ మనెడువిల్లు,
పడసి వేల్పురాయనితోఁట వడిగఁజొచ్చి
కాల్పనాతనిఁ బురికొల్పఁగడఁగిచిచ్చు
తోఁటలోఁజొచ్చి మంటలు తోరముగను. 110

క. కాలువఁ దొడరినఁ గనలున
వేలుపుదొర యడ్డుసొచ్చి వెనమబ్బులచేఁ
జాలఁగ వానలు గురిసినఁ
దూలక యవ్వానిఁ గ్రీడి దొలఁగఁగఁజేసెన్. 111

క. దాసికిఁగా జేజేదొర
పూనికొని దురంబొనర్ప ములుకులు పెక్కుల్
మేనన్నాటించి కలఁచి
జానుచెడంజేసి క్రీడిసరగం బఱపెన్. 112

చ. మయుఁడనువాని నయ్యెడను మంటలుబిట్టుగఁ జుట్టుముట్టినన్
మొయివడఁకంగ వచ్చివగమీఱఁగఁ గ్రీడి మఱుంగుసొచ్చినన్
గుయివినిజాలిపుట్టి యెదఁగూరిమి మీఱఁగఁ గాచెనాతనిన్
మయుఁడును దానికల్లమున మల్లడినొందెడు సంతసంబునన్. 113

క. సెలవుంగొని చనియెను న
వ్వలఁదగ నావేడివేల్పు వడిఁదనియంగా
నలరుందోఁటను గాలిచి
యెలమిని దెవులెల్లఁబాసి యిచ్చంజనియెన్. 114

వ. అంత నొక్కనాఁడు. 115

క. పాండుని పెద్దకొమారుని
యండను గఱివేల్పుతోడ నచ్చోటను గూ
ర్చుండినకవ్వడి కిట్లని
దండముగావించి మయుఁడు తద్దయు నెమ్మిన్. 116

క. నెనరున నుసుఱులు నిలిపిన
కనికరపుంగనికి నొకటి కైకొనిచేయం
గను నేర్తునె యైనను నే
నొనరఁగ నాచేతనైనదొక్కటి నీకున్. 117

తే. చేయువిచ్చగించినవాఁడఁ జెలఁగినన్నుఁ
బనుపుఁ డెద్దియైనను నొక్కపనియొనర్ప
నేను రేద్రిమ్మరులలోన నెక్కుడైన
నేర్పుగలవాఁడనిండ్లుపొందికగఁగట్ట. 118

వ. అనవుడు నతండు 119

క. అపురూపమైనయోలగ
మిపు డొనరింపంగవలయు నీవని వేడ్కం
గపురంపువిడియం బిడి
యపుడంపిన సంతసించి యాతఁడు వేగన్. 120

చ. బలుపగడంపుఁ గంబములు బంగరుదూలములందమైన చ
ల్వల దొరఱాయరంగులును బచ్చల యచ్చపుఁ దోరణంబులున్
వలుద సుపాణి ముత్తియపు వన్నెల సోరణగండ్లు మంచి కెం
పుల నెలకట్లులుం గలిగి పొల్పగునట్టుగఁ జేసెఁ గొల్వాగిన్. 121

క. మఱియుం గేళాకూళులుఁ
దఱుచగు క్రొవ్విరులఁ బండ్లఁదగు పూఁదోఁటల్
వఱలెడు డిగ్గియలుం బలు
దెఱఁగులుగల యాటపట్లు తేటగనొప్పన్. 122

ఆ. అట్లు కొలువుగట్టి యారాజముక్కంటికి
నొసఁగనేల వేల్పు లొక్కమొగిని
దీవెనల నొసంగ దేవేరితోఁగూడి
కొలువుసొచ్చి జముసికోమరుఁడుండ. 123

ఉ. హత్తులఁ గత్తలానులను నందపురోవిరిఁ బోండ్ల జాళువా
మొత్తము దెచ్చియిచ్చి సతమున్మది మెచ్చుచుఁ గొల్చుచుండుదుర్
క్రొత్తగ నాల్గుసంద్రములకున్ నడుమంగల రాచసింగముల్
మొత్తములై యటంగొలువులోపల నొప్పెడు నేలదాలుపున్. 124

వ. అట్లుండ నొక్కనాఁడు. 125

శా. ఏలా వేఁడివెలుంగు నేలకును నిల్లేతెంచుచున్నాఁడు నేఁ
డోలేఁ బాయపు బిడ్డలారకనుఁడం చొక్కొక్కచో మానసుల్
గేలుందోయి తెమల్చిగుంపులయి యోలింజూడరా నింగియుం
గ్రాలన్నారదుఁ డేగుదెంచెఁ గడువేడ్కం గవ్వడింజూడఁగన్. 126

తే. వచ్చి రాచపాడినిగూర్చి పలుకులాడి,
చనఁగ సమకట్టియున్నచో జముసిపట్టి
కొలువునకుఁ దోడుకొనిపోయి కూర్మిఁజూప!
నారివేరంపుఁ దపసియునని యె నిట్లు. 127

క. వినుమిట్టిది మున్నెన్నఁడుఁ
గనుగొనలేదెందు నీజగమ్మున నెపుడున్
వినియు నెఱుఁగ మానుసులం
దును నిది యపురూపమనుచుఁ దోఁచెడునాకున్. 128

ఆ. అనుచుఁ జాల దానియందంబు గొనియాడి,
పుడమితేండ్ల నెల్లఁ బోరగెల్చి
కూర్చుసొమ్మునను యొనర్చెదుజన్నంబు,
వడిగనీవు చేయవలయునంచు. 129

క. పాండుఁడు నీతోఁ జెప్పఁగ,
నిండుమది న్నన్నుఁ బుచ్చె నీకడకనుచున్
దండిగఁ జెప్పి యొడఁబఱిచి,
యొండుకడకుఁ బోయెఁ దపసియొయ్యననింగిన్. 130

క. అంతయుధిష్ఠిరుఁ డప్పుడె,
మంతనమున, గృష్ణుతోడ మాటాడి వెసం
జెంతకు నర్జును భీముని,
నంతసమునఁ బిల్చి యిపుడఘని వెన్నునితోన్. 131

క. ఆలమున జరాసంధునిఁ,
గూలిచి రండనుచుఁ బనుపగొబ్బునఁ జని యా
ప్రోలిక వానిన్మార్కొని,
యోలింబరిమార్చె భీముఁడొక్కఁడుఁ గడిమిన్. 132

తే. అట్లుకలన జరాసంధునమరఁద్రుంచి,
యతనికొడుకైన సహదేవునందు దొరత
నమ్మఁబూనిచి ముగ్గురు నెమ్మివచ్చి,
గొంతితొలిపట్టికిని జెప్పిరంతవట్టు 133

క. నలువురుతమ్ములు వడిఁజని,
నలుగడలుంగెల్చి మేలినగలును గుఱ్ఱా
బులు నేనుంగులు రొక్కము,
వలువలునుందెచ్చి యొసఁగ వలనుగతేఁడున్. 134

ఉ. జన్నమొనర్చి వెన్నునకుఁ జక్కఁగఁ దమ్ముల మియ్యఁ బోవఁగాఁ
గన్నుల నిప్పులొల్కఁ గని కాఱులు ప్రేలుచు నెల్లవారలుం
బన్నమునొందఁ గృష్ణు శిశుపాలుఁడు తిట్టిననల్గియప్పుడే
వెన్నుఁడు చుట్టుకైదువున వ్రేల్మిడి ద్రుంచెనుఁ వానికుత్తుకన్. 135

క. అంతయుఁ గని దుర్యోధనుఁ,
డెంతయు మది వనటనొంది యీసునవారిన్
వంతలఁదగిలిచి సిరిఁగొన,
మంతనమున మామతోడ మఱిమఱిచెప్పెన్. 136

క. అతఁడునునల్లునిఁ గొనిచని,
ధృతరాష్ట్రున కెఱుకపఱిచి తిన్నఁ గదొరయా
నతిఁగొని జూదంబునకున్,
గొతుకకపిలిపించె నటకు గొంతి కొమాళ్ళన్. 137

తే. పిలుచుకొనివచ్చినట్టియావిదురువలన,
నంతయునెఱింగియునుభీముపన్నకడఁగి
శకునితో నాడిపుడమినిసరకుగములఁ,
దమ్ములనుదన్నువరుసగాఁదవిలియొడ్డి. 138

తే. ఓడిపిమ్మట ద్రోవదినొడ్డియోటు,
వడెయుధిష్ఠిరుఁ డప్పుడు వగపుతోడఁ
బ్రాతిగామిని ధృతరాష్ట్రపట్టిపంచి,
కొలువునకుఁగృష్ణ రప్పించెఁగూళగాన. 139

సీ. అపుడు దుశ్శాసనుఁడాయింతిఁ గొల్వులో
దలపట్టియీడిచి తులువయగుచు
నన్నపంపుఁ గట్టుకొన్నబట్టయు విప్పఁ
గని భీముఁడెంతయుఁగనలువొడమి
చివ్వనాతనిపొట్టఁ జీలిచినెత్తురు
ద్రావెదనంచును బ్రతినపట్టె
తొడమీఁదఁ గూర్చుండఁ దొయ్యలిఁ జేసన్నఁ
బిలిచిన గాంధారిపెద్దకొడుకుఁ

బెనఁకువను రోఁకటను దొడల్ విఱుగఁగొట్టి
యొడమకాలను దలఁదన్ని యెలమిఁ గాంతు
ననుచుఁ బెనుబాసచేసిన నంతయు విని
ద్రోవదినిబిల్చి ధృతరాష్ట్రుఁడీవి నెఱపి. 140

క. దొరతనమెల్లను మరలం,
గరమక్కటికమునవిచ్చి కలుపుకొని యుధి
ష్ఠిరు నంచినఁ దనవీటికి,
నరిగెందమ్ములను నాలి నాతఁడు గొనుచున్. 141

క. అదిగని దుర్యోధనుఁడపు,
డెదలోనంగుంది మామ నేకతమునకుం
గదియించి కొన్నినాళ్ళకు,
నదనారసిచెప్పి తండ్రి యానతిగొనుచున్. 142

ఆ. ప్రాతిగామినంచి పాండుకొమాళ్ళను,
నటకు మరలవచ్చునట్టుచేసి
కత్తిపెద్దయున్నఁ గడువడిఁ బురికొల్పి,
నెత్తమాడునట్లు మెత్తపఱచి. 143

సీ. జూదాన నోడినచో దొరతనమెల్ల
విడిచి పండ్రెండేఁడు లడవినుండి
యామీఁద నొక్కయేఁడమరంగ నెవరికేఁ
గానరాకుండంగఁ గడపవలయు
నీలోన నెవ్వరి కేనియుఁ గనిపింప
మరల నెప్పటియట్ల జరపవలయు
ననిచెప్పియొప్పించి యాడినశకుని యు
ధిష్ఠిరునోడించె దిట్టయగుచు

నంతనాతఁడు తమ్ముల నతివఁగొనుచు,
నూరివారందఱును జేరి యొకటఁగుందఁ
జిన్నవోయిన మోముల వన్నెదఱఁగి,
కట్టుబట్టలతోడనే కానకేగె. 144

క. కొడుకులగమియు సుభద్రయు
వెడలిరి ద్వారకకు నిచట వీరలతివతో
నడవులఁ గాయలుఁ గసురులుఁ
గుడుచుచుఁ గ్రుమ్మరుచునుండ: గొంకకయొకనాఁ. 145

ఆ. తెరువు నడ్డగించి తెగువనుబోనీక,
బకుని తమ్ముఁడైన బల్లిదుండు
కినుక మీఱవచ్చి కిమ్మీరుఁడనువాఁడు,
నిక్క వానిభీముఁడుక్కడంచె. 146

వ. అంత నా పాండునికొమాళ్ళు. 147

సీ. కడుఁ దపసులు చెప్పుకతలనాలించుచుఁ
గామ్యకంబనియెడి కాననుండఁ
గృష్ణుఁడే తెంచి యేగినవెన్క వ్యాసుని
పంపునఁగవ్వడి పట్టుతోడ
నింద్రకీలంబన నెసఁగెడి మలనుండి
యెఱుకురూపునఁ బందినేసినట్టి
ముక్కంటితోఁ బోరి మిక్కిలి మెప్పించి
పాశుపతంబనఁ బరఁగునమ్ము
గట్టువిల్తునిచేఁ బొంది క్రాలుచుండ
వేల్పుదొరవచ్చి విల్వచ్చు వెంటఁ గొనుచుఁ
దనదు పీటికిఁ జనియందుఁ దనివిదీఱఁ
గొడుకుతోఁ గొన్ని యేఁడులు కూడియుండి. 148

క. పౌలోమకాలకేయులఁ,
బోలనివాతకవచులను బోలదిండ్ల ననిన్
వాలమ్ములఁ జంపించెను,
వేలకొలఁది మండగీల విన్వచ్చుపిచేన్. 149

వ. ఆలోన నొక్కనాఁడు. 150

తే. ఊర్వసి యనంగ నచ్చరయొార్తు క్రీడి,
చక్కఁదనమును గన్గొనిచాలవలచి
కూడ వేఁడుడు నతఁడొప్పుకొనక కసరఁ,
బేడిగానుండఁ దిట్టినాక్రీడినాపె. 151

వ. అంతనిచ్చట. 152

ఉత్సాహ. కడమ పాండుకొమరు లచటఁ గదలి ద్వైతమనెడికా
అడవిఁజేరి కొన్నినాళు లందునుండి పిమ్మటన్
వెడలిగంధమాదనంబు పేరఁ బరఁగుకొండకున్
నడచియందు నెమ్మినుండి నాతి కృష్ణపంపునన్. 153

వ. భీముండుచన. 154

క. జక్కులరక్కసులందల,
లొక్కుమ్మడి డొల్ల నేసియుగ్గలి మదికి
న్మక్కువ గలిగిన పూవుల,
నక్కఱలోఁ దెచ్చియిచ్చె నక్కజమొదవన్. 155

తరువోజ. పాఱుని వేసంబు బాగుగాఁదాల్చి పాండునికొమరుల పజ్జనుండి
వీఱిఁడితనమున వెలయుజటుఁడను పేరిటిపోలదిండి భీముండువేడ్క
మీఱఁగ వేఁటతమునిఁబోయియు డ మెల్లనసందఱ మీఁదనిడుకొని
పాఱినవడముడి పట్టతెంచివాసిఁ బరిమార్చియందఱ బన్నమువాపె.

సీ. అంతట ఇవినుండి యర్జునుండరుదెంచి
యన్నకునంతయు విన్నవించి

సుకముగానుండంగ నొకనాఁడు ద్రోవది
పూలుగావలెనంచుఁ జాలవేఁడ
మరల భీముఁడుపోయి మణిమంతుఁ గడతేర్చి
యలరులఁ గొనివచ్చియతివకిచ్చె
నామీఁద నొక్కనాఁడడవిని దిరుగుచు
వడముడి యొక్కచోఁబాముగాఁగ
దారిఁబడియున్న నహుషునినోరఁజిక్కి,
వెడలలేకున్నఁబాండునిపెద్దకొడుకు
పాముకడకేగి యడిగినవానికెల్ల,
బదులుచెప్పుడునది భీమువదలిపెట్టె. 157

సీ. అట్లుండఁ జూపోపకచట దుర్యోధనుఁ
డేకతంబునఁ గర్ణుఁడెచ్చరింప
మామ యానని పలుమాఱును బలుకంగఁ
బసులఁ గాపాడు నెపంబువెట్టి
మొనలడంబముతోడఁ జనుదెంచి పాండుని
కొడుకులుదిగియున్న నెళవునకును
బజగుడారంబు పన్నించి వారిని
వెక్కిరింపఁగ విఱ్ఱవీఁగుచుండఁ
జిత్రసేనుఁడనెడి జేజేలదిట్టఁడు,
వచ్చితాఁకి కర్ణుఁ బాఱఁద్రోలి
దొరనుబట్టి త్రాళ్ళతోఁగట్టికొనిపోవఁ,
జెదరి వెఱచిపఱచి సిగ్గుదోఁప. 158

వ. అతనిమూఁకలు. 159

ఉ. పోలియుధిష్ఠిరు న్మఱువుసొచ్చినఁ దమ్ములఁ బంపవారునుం
జాలముసేయకేగి నిమసంబునఁ గూడఁగ ముట్టి తూపులం

గూలఁగనేయ మూఁకలనుగోయని యాఁటిచినిల్వలేక యా
వేలుపుఁబోఁడ నింగికిని వేచనఁ జూచుచుఁ గ్రీడిప్రోడయై. 160

క. అమ్ములగూఁడ నొనరించియు,
నెమ్ములుపడఁ జిత్రసేను నేసిన వెఱచే
నిమ్ముల దుర్యోధనునై,
ళమ్మునఁ గవ్వడికినిచ్చి లలిఁబఁవినియెన్. 161

ఆ. కట్లత్రోడనపుడు గాంధారిపట్టిని,
గాడ్పుపట్టియన్నకడకుఁ దేఁగఁ
గనికరమునమేని కట్లెల్లవిప్పించి,
వడిగహితవుచెప్పి విడిచిపుచ్చె. 162

ఆ. ధౌమ్యునింట నునిచి తగనన్నదమ్ములు,
పండ్లుదేరనడవి పట్లకరుగఁ
గ్రొత్తపెండ్లిచేసికొనుచు నాదారిని
సైంధవుండు చనుచు సరగబ్రోల. 163

చ. నిలుకడఁగన్న క్రొమ్మెఱుఁగు నీటున మేనునుదాల్చి యుచ్చమై
మెలఁగెడు గుజ్జుమావివలె మేలిమిచేఁతలుపూని మెత్తనై
చెలఁగు పసిండి బొమ్మవలెఁ జేరువగ్రుమ్మరుచున్న ద్రోవదిం
గలయఁగఁజూచి పూవిలుతు కమ్మనిములుకులనొచ్చి క్రచ్చఱన్. 164

క. కదియంజని మిక్కిలి ద్రో,
వది బతిమాలియును దెన్నువడయక బలిమిం
దుద కౌయింతిచి దేరను
బదిలముగాఁ బెట్టుకొంచుఁ బఱచెంగానన్. 165

తే. ధౌమ్యుఁడఱచుచు వెంటను దవిలివానిఁ
దిట్టుచును బోవనంతలోఁ దిట్టయగుచు

భీముఁడరుదెంచి సైంధవు వేగముట్టి
గడియలోఁబట్టి తలపట్టి గాడ్పుపట్టి. 166

క. అన్నకడకీడ్చి తెచ్చినఁ,
జెన్నఱితల రేవులుగను జెఱగొలుగంగా
విన్ననయి యున్న సైంధవుఁ
గ్రన్నన విడిపించిపుచ్చెఁగాంచి యతండున్. 167

తే. అవల నొకనాఁడు తమ్ములుఁగవలు నేగి
విసపునీటిని వలదన్న వినక త్రావి
పడిననల్వురగు దెదారిపలుకులకును
నొప్పమార్వల్కి బ్రతికించి మెప్పులొందె 168

వ. అట్లుండలం బడలియు వానలం దడిసియు వెడిదంబులగు నిడుములు తొడరియు జడియక యడవిలోనుండఁ బన్రెండేండ్లు నిండిన నాదండి మగలు తమతోడఁ గూడనున్నవారి నందఱ నాయాయెడలకుంబంచి మించినవేడుక నించుకయుఁ దమజాడలెవ్వరు నెఱుఁగకుండ దండి తనంబునఁ గాఱడవులంబడి నడచి నడచి కడకొక్కయెడ నేకతంబు నందగిన వేసంబులు వేసికొని బయలుదేఱి విరటునూరుచేరి యాచేరువం దమకత్తుల మొత్తమ్ములను నమ్ములను విండులను నొక్క కట్టగాఁగట్టి వానిచుట్టును బీనుంగుత్రో లొకటిఁజుట్టఁబెట్టి యప్పట్టుననున్న జమ్మిచెట్టుపయింబెట్టి. 169

సీ. కంకుఁడు నాఁగను గతలుసెప్పంగ యు
ధిష్ఠిరుఁడాతేసి దెసనునిలిచె
వలలుండనంగను వంటలవాఁడయి
వడముడియచ్చోటఁ బనికెనమరె
నచట బృహన్నలయనుపేరఁ గవ్వడి
నెలఁతల కాటలునేర్పఁజేరె

నందెదామగ్రంథి యనఁగను నకులుండు
గుఱ్ఱాలఁ బరికింపఁ గొలువుకదిరె
నాలఁగానఁ దంత్రీపాలుఁడనెడుపేర
నక్కడనె సహదేవుఁడు నమరియుండె
మాలినియనంగ ద్రోవదిపూలుముడువ
నొడయనివెలందుక సుధేష్ణయొద్దనుండె. 170

ఆ. జెట్టిపట్లుపట్టి సింగంబుతో నైనఁ
బులులతోడనైనఁ బోరిగెలిచి
దొరకు సతినియనుఁగుఁ దొయ్యాలులకు వేడ్క
సలుపుచుండు నొకఁడు వలలుఁడెపుడు. 171

సీ. అట్లు కొన్నాళ్లేగ నప్పుసుధేష్ణను
గన సింహబలుఁడట కొనరవచ్చి
మాలినిఁ దిలకించి మదినామె సొగసెంచి
మాటికెదఁదలంచి మరులుమించి
యక్కడనెతేఁగించి యిక్కడఁ జనుదెంచి
పాన్పున మేనుంచి వనరుచుండ
మాలిచేఁ దమ్మునునికిఁ గల్లును
రాణిగారంపిన రమణఁగొనుచుఁ
కృష్ణయేగిననాతఁడు కెరలిపడుచుఁ
దన్నుఁ బట్టంగ వచ్చినఁ దలిరుఁబోఁడి
కొలువుకూటంబు దెసఁబాఱఁగూడవచ్చి
సింహబలుఁ డింతికొప్పును జేతఁబట్టి. 172

క. ఈడిచి యొకరక్కసుచే
నీడిగిలం ద్రోయఁబడుచు నింటికిఁ జనియెం

జేడియుచే నంతయు రేయి
వాఁడిమగఁడు భీముఁడెఱిఁగి పాయనికినుకన్. 173

మత్తకోకిల. ఆఁడురూపునుదాల్చి ద్రోవదియట్ల చీఁకటిఁగన్నియల్
గూడి యాటలు నేర్పు గీమునఁగోరి యారయుచుండఁగా
నాఁడు సింహబలుండువచ్చి, తనంతగేలిని జాఁప మా
టాడ ఢుక్కున వానినిం దునుమాడిచేసెను ముద్దగాన్. 174

సీ. అట్లుముద్దగఁజేసి యట వైచిపోయిన
దమ్ములు నూర్వురుఁ దరలివచ్చి
చచ్చినయన్నకై చాలసేపేడిచి
పీనుంగుపైఁ గృష్ణఁబెట్టికట్టి
కొనిపోవుచుండఁగఁ గూయిడెమాలిని
బౌనసంబున గాప్పుపట్టి వినఁగ
వారును గాటికి వచ్చెడునంతకు
వడముడి యటకేగి బడలువడఁగ
నందఱను ద్రుంచి ద్రోవదినల్లఁబంచి
మాఱుత్రోవనువంటిల్లు మరలఁజొచ్చె
నీటికేతెంచుమాలిని వెలయఁజూచి
ప్రోలివారెల్ల వెఱచిరి బూతమనుచు. 175

ఉ. అంతయునాలకించి యట నాధృతరాష్ట్రునిపట్టి యిచ్చటం
గొంతికొమాళ్ళు నిల్తురని కొంతతలంచి సుశర్మనంచి యా
వంతయు జాగుసేయ కట నావులఁబట్టఁగఁబంచి తానునున్
మంతురులాలమందెదిరి మార్కొనఁగల్గినవారితో వడిన్. 176

క. మఱునాఁడు వెడలి విరటుని,
పఱగడ మొదవులను బట్టవడచక్కికిఁగ్ర

యతని నరదంబు నడపంగ నానతిచ్చి
యమ్ములను విండ్లు పెట్టిన జమ్మికడకు 181

క. చని వలసినవాని గై,
కొని తక్కటివాని నందె కట్టుగనిడి చ
య్యనఁ జని గాండీవంబున;
గొనయము నెక్కించి మించి ఘోరముగాఁగన్. 182

క. ములుకులు పఱపిన మూఁకలు,
నలుదెసలం బాయవిచ్చి చనుబఱవన్
బలుమాఁకను లోఁగిఁ దాఁకిరి,
చిలుకుల వానలు గురియుచుఁ జేవయెలర్చన్. 183

క తఱిఁ దాటకుండఁగవ్వడి,
యెఱిఁగించుకొనియెను దన్నునిచ్చట ననిఁకొం
దఱు పలికినఁ దఱికడచుట,
యెఱిగించెను భీష్ముఁడప్పు డెల్లరువినఁగన్. 184

వ. అంత నర్జునుండు. 185

తే. పసుల మరలించి కావలిపరిభ్రమించి,
వెనుకఁ జనుచున్న తేనిని వెంబడించి
కదిసి యోడించి పెఱవారిఁ గండడంచి,
పొలికలన నెత్తుటేఱులు వెలువరించి. 186

సీ. తమ్మునితలద్రుంచి తత్తడులనొంచి
బలియునిఁగర్ణునిఁ బరవఁజేసె
ద్రోణుని నొప్పించి ద్రోణుకొమారునిఁ
జేయాడకుండంగఁ జిక్కువఱిచెఁ
కృపుని నమ్ములముంచి కినుకమై భీష్ముని
యరదంబుపై సోలి యొఱగఁజేసె

దొరను గేరడమాడి దురమున దడములఁ
బీనుఁగు పెంటలుగా నొనర్చి
మఱియునందఱ సోలించి మఱచిపోక,
తెచ్చె నుత్తర బొమ్మపొత్తికలకొఱకుఁ
బేరుగలవారి తలచీర లారఁగోసి,
తనివిదీఱంగ నని చేసి వెనుకమరలె. 187

గీ. అంతఁ దెలిసి యుస్సురనుచు దుర్యోధనుఁ,
డపుడె భీష్మపలుకులాలకించి
సిగ్గుఁబాటుతోడఁ జేరువతోఁగూడి,
యింటికడకు నడచె నెఱుకగలిగి. 188

క. అప్పుడు కవ్వడి జమ్మిని,
నెప్పటివలె విల్లునమ్ము లిడి యుత్తరుచేన్
మెప్పుగఁ దేరను నిడి తా,
నొప్పుగ నొగలెక్కి చనియె నూరికి నెలమిన్. 189

క. ఈలోన నట యుధిష్టిరుఁ,
డాలములో గెలుపుగొన్న యల విరటునితోఁ
బోలఁగ జూదం బాడుచు,
నాలములోఁ బేడిగెలిచె నని వ్రేటుపడెన్. 190

క. అమ్మఱునాఁ డందఱు నొక,
యిమ్మునఁ దగఁగూడి తొంటి యేపుననుండన్
నెమ్మని విరటున కుత్తరుఁ,
డిమ్ముల నెఱిఁగించె వారి నిల్లను వరుసన్. 191

క. ఎఱిఁగింప యుధిష్ఠిరునకు,
నెఱఁగి విరాటుండు లేచి యెల్లఁగ దప్పుల్

మఱవంగ వేఁడుకొనియెం,
దెఱఁగుపడం బలికి కూర్మి తెల్లము గాఁగన్. 192

తే. చుట్టముల నెల్ల రావించి జోటిమిన్న,
నుత్తరయనెడి తనకూఁతునొసఁగి పెండ్లి
చేసె నభిమన్యునకు వేడ్క చెన్నుమీఱ,
నెంతయును జూచువారలు సంతసిల్ల. 193

వ. అనిన విని తరువాతి కత నెఱిఁగింపు మనుటయు. 194

క. కలువలవిందును బ్రొద్దును,
మలల న్సంద్రముల నేళ్ళ మఱి యీపుడమిన్
వెలుఁగును జీఁకటిఁ జుక్కల,
నెలమినిఁ గలిగించి ప్రోచి యేలెడి సామీ. 195

మాలిని. జగముల యెకిమీఁడా సాదులం బ్రోచుఱేఁడా
పగ యెఱుఁగనివాఁడా పల్వలం ద్రుంచు ప్రోడా
వగ లొందవనివాఁడా వంతసంద్రంపుటోడా
నెగు లడఁచెడివాఁడా నేలకు న్సంగడీఁడా. 196

గద్య. ఇది శ్రీమదాపస్తంబసూత్ర లోహితసగోత్ర శుద్ధాంధ్రనిరోష్ఠ్య
నిర్వచననైషధ కావ్యరచనాచాతురీధురంధర సద్యశోబంధుర
కందుకూరివంశ పయఃపారావారరాకాకైరవమిత్రసుబ్రహ్మణ్యా
మాత్యపుత్రసకలసుజనవిధేయ వీరేశలింగనామధేయ ప్రణీతం
బైన యచ్చతెనుఁగు భారతమునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము

క. మొదలుం దుదియు నెఱుంగక,
పదిలముగా నెపుడు నుండి పాడుగొనంబుల్
వెదకినను లేక మేలే,
యొదవించుచు జగము లేలుచుండెడి వేల్పా. 1

వ శౌనకుండు లోనుగాఁగల జడదారిఱేండ్లకా సూతుం డిట్లనియె. 2

క. విరటుఁడు కృష్ణుఁడు మొదలగు,
దొరలెల్లను గూడి యుండి దుర్యోధను తుం
టరితనము నిగ్గడించుచు,
నరుగుగ నొకరాయబారి నచటికిఁ బంపన్. 3

తే. అందఱును నెంచి యచ్చోటి కరిగి యతఁడు
తెలుపవలసినపలుకులఁ దెలియఁ గఱపి
ద్రుపదు నొజ్జను బంపిరి యొడరి నగము
పుడమి జముపట్టికిని నియ్య నడుగుకొఱకు. 4

తే. అంత నిటఁ గ్రీడి వెన్నునియింటికరిగి
పోరఁ దనతేరునడపంగఁ గోరుకొనియె
నాఁడె దుర్యోధనుఁడువచ్చి నాఁడెమైన
బంట్లఁ బదివేవురను దానుఁ బడసికొనియె. 5

క. నేలఁ గలదొరలలోపలఁ
జాలఁగ దుర్యోధనునకు సాయము చూపం
బాలుపడిరి పెఱవారలు
పోలఁగ జముపట్టిఁ జేరి పొలిచిరి కడిమిన్. 6

చ. ద్రుపదునియొజ్జ యేగియటఁ ద్రోవకురా ధృతరాష్ట్రుతోడఁ గొం
త పొసఁగ మాటలాడి తనదారిని వచ్చిన గ్రుడ్డిఱేఁడును

న్నెపము తొలంగఁ బంపెఁ దననేరిమి గన్పడ నూరిపోసి నీ
విపుడ యుధిష్ఠిరుం గదిసి యీయనిమానుపు మంచుసంజయున్. 7

సీ. ఆతండు చనుదెంచి యందఱకును మ్రొక్కి
కొల్వులోపలనున్నగొంతికొడుకుఁ
గదిసియందఱు వినఁ గరముఁదీపులుగాఁగఁ
బెనఁకువ మానఁగఁబెక్కువగలఁ
దేనెమాటలఁ దెల్పె తిన్నని తెన్నున
నడవంగ జమపట్టెఁ దడవు వేఁడి
చదురెల్ల గాన్పించి చక్కని బదులుమా
టలఁ బాండుకొమరుని వలనఁబడసి
వారి వీడ్కొని ధృతరాష్ట్రు పజ్జకేగి,
యెల్లచందమ్ము లాతని కెఱుకపఱిచి
యలుకపుట్టించితగవు మైఁబలుకవలయు,
నుడువులెల్ల నుదిటముగా నుడివిచనియె 8

సీ. అంత యుధిష్ఠిరుఁ డరసి యిచ్చటనుండి
వెన్నని ధృతరాష్ట్రు వీటికంప
నాతని రావించి యరియె నిక్కెక్కువడి
నీవేగి సగపాలు నేలలోన
మాకియ్య జేసితో మఱిమఱిచెప్పుము
వినఁడేని యామీఁద వినుము తెలియ
నేపురకును మాకు నేను ప్రోళ్లైనను
గడ కిచ్చునట్లుగఁ గడఁకఁ బలుకు
మట్లు చేసిననైనఁ బోరనెడుమాటఁ
దక్క కూడి బ్రదుకుదుము తఱుచు లేల

యనిన పిమ్మట భీముండు నతపితమ్ము
లవల ద్రౌపది మదిఁ జెప్పిరతనితోడ. 9

ఉ. ఆవలఁ గృష్ణుఁ డేగి మరియాద మెయిన్ ధృతరాష్ట్రుఁ జూచి యా
క్రేవల ద్రోణునిం గృపునిఁ గేల్గవ మోడిచి పల్కరించి య
త్రోవున నున్న భీష్మునిని దద్దయుఁ గూరిమి గారవించి యు
చొచ్చె వెరవారఁ గొల్వునను జూపఱ డెందములుం గరంగఁగన్. 10

చ. చనువును బల్మిఁ జూపి పలుచందములం దగఁ జెప్పి యాతతోఁ
దనియక యొద్దనున్న జడదారులచేతను జేతనైన లా
గునఁ బలికించి యెందునను గోరిక చేకుఱకున్న నోలగం
బున ధృతరాష్ట్రపట్టిపయిఁ బూనినకిన్కను బల్కు లాడినన్. 11

క. వడిఁ గర్ణుని దుశ్శాసను
చెడుగఱపులు నమ్మి కృష్ణుఁ జేప్పడఁ గట్టం
గడఁగిన దుర్యోధనుఁ డెద
జడియఁగఁ దనరూపు చూపి చనెఁ గృష్ణుండున్. 12

ఆ. అట్లు కొలువు విడుచునప్పుడు వెన్నుండు
బవరమరుగుదెంచెఁ బదిలమనుచుఁ
బలికి వచ్చి కుంతి బసకేగి మాటాడి
విదురు నింటఁ గుడిచి వెడలెవీడు. 13

వ. అట్లు బయల్వెడలి కొన్నినాళ్లకు. 14

చ. విరటుని యూరుచేరి యట వేవురముందర గొంతిపట్టితో
సరగున నంతయుం దెలిపి జా గొనరింపక గొప్పదండుతో
దురమున కాయితం బగుట తొల్తటి కర్జముగాఁగఁ జెప్పి య
బ్బురముగ వాఁడిసూదిమొన మోపినయంతయు నేలనీయఁగన్. 15

క. ధృతరాష్ట్రుని కొడు కొప్పమి
కతలుగ నెఱిఁగించి మిగులఁ గయ్యంబునకున్

హితవుగఁ బురికొల్పినఁ దగ
నతఁ డప్పుడె ద్రుపదుపట్టి నందఱుఁ జూడన్. 16

క. పడవాలుగాఁగ నొనరిచి
వెడలి కురుక్షేత్రమనెడి పేరిటి చోటన్
విడియించి మూఁక నెల్లను
గడు సంతోసమున నుండెఁ గల నొనరింప. 17

సీ. వెన్నుండు నడచిన వెంటనె యచ్చట
దుర్యోధనుండును దోడు సూప
వచ్చినతేఁడుల హెచ్చరికను జేసి
గమికి నెల్లను మొనగానిఁ గాఁగ
భీష్ముని నొనరించి ప్రేరేచి మొనలును
దమ్ములు నెయ్యురుఁ దవిలి రాఁగఁ
గదలి కురుక్షేత్ర మదనుతప్పక చేరి
విడియించె దడముల వేఱుచోటఁ
గర్ణుఁ డంతకుమున్నె పెక్కులుద్దు వినఁగ,
భీష్ముఁడుసుఱులువిడిచినపిదపఁగాని
తాను బోరికి రానని తగని బాస,
చేసికొనె మాటపట్టింపు చేత వీట. 18

క. దళవాయి యైనభీష్ముఁడు,
కలనికిఁ బురికొల్పి మొనలఁ గడుబీరమునన్
దలపడఁ బంచెను జోదుల,
కెలమియుమగఁటిమి చలంబునెసకంబెసఁగన్. 19

ఉ. అయ్యెడఁ బాండుపెద్దకొడు కందఱు నం దరుదందఁ గాల్నడన్
జయ్యన భీష్ముపాలికిఁ గనం జని వేలుపుఁటేటిపట్టిచే

గయ్యముసేయ నానతిని గైకొని దీవెన లంది ద్రోణుని
నెయ్యపు మామశల్యుఁ గృపుఁగని వీడ్కొనివచ్చెఁ గ్రమ్మఱన్.

క. చిందమ్ములమ్రోఁతలు మి,
న్నంది యొసఁగ భీష్ముదండు లాలపువేడ్కం
గ్రందుగ నడచెను బయిపయి,
ముందఱఁబాండునికొమాళ్ళమూఁకలమీఁదన్. 21

సీ. నొగలెక్కి కృష్ణుండు తగుమాడ్కి నిగుడంగఁ
దెల్లనివార్వముల్ తేజరిల్ల
జేజే లొసంగిన చిందంబు నొత్తుచు
నరదంబుపైఁ గ్రీడి యరుగుదెంచి
యిరువాఁగుఁజూచి తానెంతయు మదిలోన
నక్కటికము పుట్టియయినవారి
వేయఁజేతులురాక విల్లునమ్ములుఁ
దేరనుజడవైచి దిగులుత్రోఁపఁ
గూలఁబడినఁజూచి గొబ్బునవెన్నుండు,
పాడిఁగఱపి పోరఁబగఱనొంచి
గెలుపుఁగొంట యేలికలకెల్లఁ దగవని,
మదికినాటఁజెప్పి మఱఁదినపుడు. 22

క. దురమునకుంబురికొల్పినఁ,
బరువడి సందియము వాసివాసి యొసంగం
గురిసెను నమ్ములవానల,
గరువంబఱి పగఱఫౌజు గలఁగంబడఁగన్. 23

సీ. మార్తురమొత్తముల్ మార్కొనిపోరిన
సందడికయ్యంబు జరగెనపుడు

ద్రోవదికొడుకులు తోడుగ నభిమన్యుఁ
డడరి యొప్పనివారి కడఁకఁ జెఱిచెఁ
గృపుఁడు నశ్వత్థామ కేడించి మూఁకల
పైఁబడి తమలావు బయలుపఱిచి
రుత్తరుండేగి శల్యునిమీఁదఁ బోటొగ్గి
రూపఱె నాతనితూపుగముల
నంతభీష్ముండుగవిసివాలంపగములఁ,
దెలుచఁబరఁగించిమూఁకల బెగడుపఱిచి
యెల్లెడలఁ దానయైపొల్చి యేపుచూప,
విరిగిసురిఁగిరిపగవారిబిరుదుమగలు. 24

క. ఆలోనఁ బ్రొద్దుగ్రుంకిన,
నాలముసాలించి నాఁటి కందఱు వీళ్ళన్
జాలముసేయక చేరిరి,
చాలఁగ విన్నేటికొడుకు సారెఁ బొగడుచున్. 25

ఉ. రెండవఁనాటిపోరునను రెండవ ప్రొద్దుకొమారు పోలికన్
దండిమగండు క్రీడి తన త్రాణనుజూపెఁ గరంబుఁ బుచ్చె భీ
ముండును భానుమంతు జముప్రోలికి ద్రోవదితోడఁబుట్టువుం
గండునఁదాఁకి ద్రోణుఁడును గ్రచ్చుఱఁ బాఱఁగఁజేసె నీసునన్. 26

సీ. మూఁడవనాఁడును మొగ్గరంబులుపన్ని
యిరువాఁగు నొండొంటిబెరసితాఁక
దుర్యోధనుఁడు భీముతోఁ దలపడిపోరి
మేనెఱుంగక తేరిమీఁద సొలె
మూఁడుజాములయప్డు డీడఁబోవక భీష్ముఁ
డుక్కునఁ బెక్కురఁజక్కడంచి

యెక్కడఁజూచిన నెమ్ములదిమ్ములఁ
గండలకొండలు నిండియుండ
నెత్తుటేరులు పఱపింప నిలువలేక,
బెండువడి క్రీడిజుణిఁగిన వెన్నుఁడదరి
చుట్టువాలును జేఁబూని దిట్టయగుచు,
నరదమును డిగ్గి భీష్ముపై నరుగుచుండ. 27

క. కవ్వడియువచ్చి వెన్నుని,
నెవ్వడిఁ గౌఁగిటను బట్టినిలిపి వెనుకకున్
దవ్వులఁ గొనిచని భీష్ముని,
గ్రొవ్వడఁగించెను గడంగి కూటువచెదరన్. 28

క. నాలవనాఁటి పెనంకువ,
వాలుమగఁడు శల్యుకొడుకు పలుకయు వాలుం
గ్రాలఁగ దృష్టద్యుమ్నుని,
పైలిఁగవిసి తెగటాఱెఁబరి పడలువడన్. 29

పంచచామరము. ఘటోత్కచుండు జిత్తు లెల్లగానిపించి మూఁకపైఁ
దటాలునన్మెఱుంగు లీను తళ్కుటంప గుంపులన్
దిటంబు మీఱ నేసియేసి దిట్టలైన వారినిన్
హుటాహుటిం గలంగి పాఱనూకె నుక్కడంగఁగన్.

ఉ. ఏనవనాఁటి కయ్యమున నెంతయు వాఁడిమి చూపెద్రోణుఁడా
పూనికిఁజూచి మాఱుకొని పోరెను భీముఁడు చేవయేర్పడన్
మానకలక్ష్మణుండు నభిమన్యుఁడునుంజలమగ్గలింపఁగా
నేనుఁగు నేనుఁగుం బెనఁగు నేపునఁబోరిరి చూపఱన్నఁగన్. 31

క. అఱవనాఁడల వడముడి,
మాఱుకొని గుదియవిసరుచు మావంతులతో

ద్వి తీ యా శ్వా స ము

నీఱుగఁ గౌరులఁ గెడపెను,
బీఱువడుచు దాయలెల్ల బెదరం జెదరన్.

క. అని ద్రోణుఁడు ధృష్టద్యు,
మ్నుని, గనలునఁ దారసించి మొనలుతలంకన్
దనసింగిణి వాలమ్ముల,
ననువులు నాటంగ నేయ నాతఁడు వఱచెన్.

తే. ద్రుపదుకొమరుఁడు రారాజుఁ గాఁడరి తేరు,
నుగ్గుచేసిన వెన్నిచ్చె సిగ్గువిడిచి
చేకితానుఁడుఁ గృపుఁడును జేవమీఱఁ,
బోరి రేడవనాఁడాలపోతులట్లు.

సీ. ననలెత్తువేడ్క సునాభుండు మొదలగు
గాంధారికొడుకులఁ గవిసిభీముఁ
డుద్దవిడినివారిఁ బెద్దనిద్దురఁ బుచ్చి
యేనుంగులను జేసెఁ బీనుఁగులను
మఱి యలంబసుఁడను మానిసిదిండియి
రావంతు మార్కొని లావుచూపి
పెద్దతడవునకుఁ బిద్దించె నాతనిఁ
గవ్వడియెంతయుఁ గస్తిచెంద
మఱిఘటోత్కచుండు మార్కొని ద్రోణుండు,
మొదలుగలుగువారిమురువడంచి
యలఁతిమూఁకనెల్ల నలుఁగులపాల్సేసె,
నవలినాఁడు వేల్పులబ్బపడఁగ.

ఎనిమిదవనాఁటి రాతిరి,
చనువున దుర్యోధనుండు చనిభీష్మునితోఁ

దనగోడు మొఱ్ఱవెట్టినఁ,
గనఁబఱచెద నెల్లినాఁడు గండని నతఁడుక్. 36

తే. తొమ్మిదవనాఁటిప్రొద్దునఁ దొంగలించు,
సంతసంబులుమోములఁజౌకళింపఁ
గదలియిరువాఁగునుంబోలికలనఁబోలిచి,
రెత్తికోలునఁబడవాళ్ళు హెచ్చరింప. 37

సీ. అపుడుకోల్తలచేసి యభిమన్యుఁడడగిన
నరిగియలంబుసుఁడడ్డపడియె
వివ్వచ్చుఁడరుదెంచి పీఁకఁజూపినఁ బాఱు
దొరలకు ద్రోణుండుతోడు చూపె
బాసటయగుచు దుశ్శాసనుఁడు శకుని
వెంటరా భీష్ముండువేఁడి చూపి
వాఁడినారసములఁగ్రీడిని నొప్పించి
వెన్నునినంపఱ బెగడుపఱిచి
రావుతులఁద్రుంచి పొలియించి మావతులను
నరదములవారి నొంచి కాల్వురనడంచి
కడిమిచూపిన దళములు గలఁగఁబాఱ
లేట మొగములుపడి రెల్ల మేటిమగలు. 38

క. చేయునదిలేక కవ్వడి,
యాయమ్ములనాఁటియున్న యమ్ములవెతతోఁ
బాయువడు మొనలఁ బిలుచుచు,
నోయునదూపులను నేయుచుండెనుభీష్మున్. 39

శా. అచ్చొప్పంతయుఁ జూచి కృష్ణుఁడెదలో నారాటముంజెంది వి
వ్వచ్చుండెంతయు నొచ్చియుంట నొగలన్వార్వంపుఁ బగ్గంబులన్

మెచ్చుల్గుల్కఁగఁ గట్టి తేరు డిగి యామిన్నేటిపట్టిం బొరిం
బుచ్చెంగా నడ తెంచెఁ గేల బలితంపుఁ జుట్టువాలొప్పఁగన్. 40

క. త్రోడనెపఱతెంచి వడిం
గ్రీడియునిరుగేలఁ బట్టి కృష్ణుని మరలం
దోడుకొనిపోయి తేరున
వేడుకఁ గూర్చుండఁబెట్టి వేఁడుచుబలిమిన్. 41

క. తియ్యనిమాటల వెన్నని
నియ్యకొనంజేసి వెడలి యీరస మెసఁగం
గయ్యమునకు డాసెనపుడె
యొయ్యనఁ బ్రొద్దత్తమిల్లె నుడిగెదురంబుల్. 42

తే. నాఁటిబవరంబుఁగని మదినాటుకొన్న
యుమ్మలమ్మననింకఁ గయ్యమ్ముమాని
కానలకు నేగుదునటంచుఁగెడఁకఁబలుకు
నలయుధిష్ఠిరు నూఱార్చియనుపుమీఱ. 43

క. వెన్నుండారే యాతని
విన్నేటికొమారుడకకు వివ్వచ్చునితోఁ
దిన్నఁగఁగొని చనియాయన
సన్నగ నడిగించెఁ జావుచందముఁ దెలుపన్. 44

ఉ. అందున కాతఁడిట్టనియె నాఁడుఁదనంబును దొల్తఁదాల్చి యా
పొందికఁబాసి వెన్కమగపోడిమిఁ దాలిచియున్న వారిపై
నెందును నేయకుందునని నేఁ బ్రతినందగఁ బట్టినాఁడ మీ
యందుశిఖండి యట్టిఁడగు టాతని ముందిడికొంచు నాపయిన్. 45

క. నేనేయవితఱిఁ గవ్వడి
నోనేసినఁ గూలువాఁడ ననుఁదూపులచేఁ
బూనియటుచేయుఁ డంచును
నానతియిడి పంచె మంతనంబున వారిన్. 46

క. మఱునాఁ డెప్పటియట్టుల
యఱిముఱిఁ బఱతెంచి దండులాలముసేయం
దరలుడు శిఖండి మున్నిడి
పఱతెంచెను గ్రీడి భీష్మపయికిఁ గడంకన్. 47

తే. అడ్డుపడి దుస్ససేనుఁడు హామికలరఁ
బెక్కుమాఱులు కవ్వడి బెగ్గడిలఁగఁ
బోరిపాఱె శిఖండియుఁ బొంగియేయఁ
జొచ్చెవివ్వచ్చుప్రాపునఁ జోరవమిగుల. 48

క. కొడుకుంబంచెను ద్రోణుఁడు
వడిఁగ్రీడికి నడ్డుపడఁగ బరవసమునఁ గ
వ్వడి తెఱపిఁజేసి యమ్ముల
బడలించె శిఖండివెనుక వదిగొని భీష్మున్. 49

తే. తేరుసమసియు భీష్ముండు దిటవుచెడక
విరటుతమ్ముశతానీకుఁ బిలుకుమార్చె
నంత వివ్వచ్చుఁడలుగులనక్కజముగఁ
బొదివిపడవైచె నాతనిఁ బుడమిమీఁద. 50

తే. నేలఁబడియున్న భీష్మునిపాలికేగి
యంపసెజ్జయుఁ దలగడ యతనికపుడు
గ్రీడినేర్పుమైఁ గలిగించి వాఁడితూపు
నేలలోనాటి దగ మాన్పె నీరుదీసి. 51

క. మనుములు మొదలగువారలు
తనచుట్టును బలసియుండఁ దనరెడు నాభీ
ష్మునిపాలికిఁ గర్ణుండును
జనుదెంచికరంబు వేఁడెసైరణచూపన్. 52

క. వినువాఁ కకొడుకు కూలిన,
వనరుచు దుర్యోధనుండు వడినెలవునకుం
జని యామునుఱుసటిగాఁడొగి
మొనగానిఁగజేసె ద్రోణుమూఁకలకెల్లన్. 53

క. తన్నటువలె దళవాయిఁగ,
మన్ననొనరింప నలరి మక్కువద్రోణుం
డెన్న యుధిష్ఠిరు ననిలో
నన్నికొసఁగెదను బట్టినలువురుఁజూడన్. 54

క. అని బాసయిచ్చె దుర్యో-
ధనునకు నాతండు మదిఁదద్దయు నుబ్బన్
విని యర్జునుఁడన్నకుఁ జె
ప్పెను దిటవును దానతఁడు వెరువకయుండెన్. 55

త్రోటకము.

మొనలెల్లను వీఁగఁగ ముల్కులు పె,
ల్లెసఁగుచ్చుచు ద్రోణుఁడు సాత్యకిను
కుక్కునమారొక్కని తూపులు ఘోరముగా,
నవినేసెను ద్రోపది యన్నపయిన్. 56

తే. శల్యుఁడును భీముఁడును దాకిసరకుసేయు
కొండొరులనొంచిమించుచునొకరినొకరు
నెత్తుపఱదలు వాఱంగ నెట్టికొంచుఁ,
బూచమోదుగులట్టులు పొలిచిరపుడు. 57

సీ. కర్ణునికొమరుండు గండునవృషసేనుఁ
డడరి మూఁకలనెల్లఁ బొడవడంపఁ
దొడఁగిననకులుని కొడుకు శతానీకుఁ
డెడసొచ్చి బలుతూపు లొడలనించె

ద్రుపదుఁడు విరటుండుఁ దోడుచూపఁగఁ గొంతి
తొలిపట్టి ద్రోణునితోడఁ బెనఁగి
వ్యాఘ్రదత్తుఁడు మొదలైనవారిని గోలు
పోయి ద్రోణునిచేతఁ బోరఁ దాను
బట్టువడనున్నతఱిని వివ్వచ్చుఁడడరి,
యంపవానలు గురియించు చరుగుదెంచి
యల్ల యొజ్జల వేఁడిమి యెల్లనుడిపెఁ,
బ్రొద్దువాలెనునంతలోఁ బొదలెనిరులు 58

ఉ. రెండవనాఁటి వేకువను గ్రీడి యుధిష్ఠిరుతోడఁ జెప్పి త
న్నొండెడ నాలమునం జలుప నూరకపిల్చు సుశర్మదండుతోఁ
గండునఁ బోరఁ బోయి కడఁకం దనలావును జేవఁ జూపి బల్
కొండలపిండు మొండునను గూలిచెఁ బల్వురమేలి జోదులన్. 59

క. మఱియు న్నంశప్తకులును,
విఱుసనక పెనంగఁ జూచి వెఱఁగందక యే
డ్తెఱ వివ్వచ్చుఁడు తనయం,
పఱపాలుగఁ జేసె వేలవంతునవారిన్. 60

సీ. ద్రోణుఁడు మిక్కిలి రోసంబు మీఱంగ
సత్యజిత్తును జముసరసకంచి
దూదితిట్టలమీఁదఁ దోడకుచిచ్చునుబోలె
మొనలపై వడిఁ జూపి కనుపుగొట్టి
సూర్యదత్తునిఁ జంపి సూరెలబారులఁ
బలుచక్కియలకును బాఱఁద్రోలి
మాఱులేకుండంగ మలయుచుండఁగ భీము
ఁడన్నయుఁ గవలును మున్నుగాఁగ

నందనుని గూడి తాఁకిన నవలఁ గృపుడు
కర్ణుఁడును శల్యుఁడును లోనుఁగాఁగలట్టి
వారలెల్లను నడ్డంబు వచ్చి పోరఁ
జాలికలఁ నెల్లఁ బీనుంగుప్రోవు లయ్యె. 61

మ. భగదత్తుండును సుప్రతీకమను చెల్వంబైన యేనుంగుతోఁ
దగ భీముం దలపడ్డ ఱిచ్చపడి యాతం డెల్గునూపంగ నా
జగజెట్టి న్మాననెల్ల మాఱుకొని యాసం బోర నాయందఱున్
వెగడొందన్ భగదత్తుఁ జేసె నటుపై వివ్వచ్చుఁ జేపారఁగన్. 62

క. చనుదెంచి వాఁడితూపుల
ననుపులు నాటించి దొడ్డయమ్మున భగద
త్తునిఁ బుడమింబడ నేసెను
బెనఁగెడి యేనుంగుతోడఁ బీనుంగునుగాన్. 63

సీ. అది చూచి శకునియు నాతనిబలగంబుఁ
జోరవమై నర్జునుఁ జుట్టుముట్ట
బలువారసంబులఁ బలువురఁ దెరలించి
శకుని నాతఁడు పాఱిచనఁగఁ జేసి
యార్పులు సెలఁగంగ నరుదెంచి తాఁకిన
సంశప్తకుల వెఱచఱవ నొంచి
నడుముడితోడుత వచ్చి కర్ణునిఁ దాకిఁ
బొలియించె నతనితమ్ములను మువ్వురఁ
దేరు డిగివచ్చి భీముండు తెఱపి గాంచి
కర్ణుచుట్టాల వేవురఁగం డడంచె
నింతలో ద్రోణుఁడును తేఁడు నేగుదెంచి
కర్ణుఁగాచిరి కవ్వడి కడఁకనుండి. 64

ఆ. అంతఁ బ్రొద్దుగ్రుంకె నప్పుడ యిరువాఁగు
నెలవుపట్లు కేగి నిదురపోయి
మరల నెప్పటట్లు మఱునాఁడు చనుదెంచి
కలనికాయితమయి నిలిచి రండు. 65

సీ. సంశప్తకులు క్రీడి జగడంబునకుఁ బిల్చి
దవ్వుగఁ గొనిపోయి తడవు పెనఁగి
రీలోన ద్రోణుండు నిచ్చటఁ దమ్మి వెం
గ్గరమును బన్నించి కడిమి మెఱయ
వడముడి లోనైన వారెల్ల దానిని
జింపంగ నేమియుఁ జేతఁగాక
యభిమన్యు వేఁడిన నాతండు గండున
ద్రోణునిఁ దూపులఁ ద్రాణ చెఱచి
మోహరంబును జొచ్చి యమ్మొనలనెల్ల
జిక్కువఱచుచుఁ బెక్కురనుక్కడంచి
నేలకును గోలకును దెచ్చెనేర్పుమెఱసి
పగఱజోదుల నెల్లను బలియుఁడగుచు. 66

మ. మఱియుం బోవక తాఁకినట్టి కృపునిన్మూర్ఛఁజేసి దుర్యోధనున్
నెఱఁకుల్ దూఱఁగఁగొట్టి ద్రోణుకొడుకున్బిట్టేసి దుశ్శాసనుం
బఱవంజేసివెసన్ బృహద్బలుని చేవం బాపి యాకర్ణునిన్
గొఱవోవంగను నేసి శల్యుకడిమిం గోల్పుచ్చె బీరంబునన్. 67

క. ఈలో నభిమన్యునకును
నాలములోఁ దోడుసూప నరిగెడి భీమున్
మేలిమగలఁ బోనీయక
చాలిక నెదిరించి యాఁపె సైంధవుఁ డొకఁడున్. 63

సీ. ఇంతలో నభిమన్యుఁ డేపున వృషసేను
నుక్కున మార్కొని యొల్లఁబోవఁ
జేసినఁ దేజీలు చివ్వకు దవ్వగఁ
దేరీడ్చుకొని పోయెఁ దీవరముగ
బిరుదుమగలు వేనవేలుగఁ జనుదెంచి
మంటలోపలఁ బడి మ్రందునట్టి
మిడుతగుంపులమాడ్కి మీఁదిమీఁదికి వచ్చి
పరగ నాతనిచేత సమసిరొకట
మాటలేటికిఁ బగవారి మేటిమగల
లోన నొకఁడైన లేఁడయ్యెఁ బూని వెదక
సూదిమొన మోఁపదగునంతచోటనయిన
గాయములు లేని నెమ్మేనుగలుగువాఁడు. 69

వ. వెండియు నభిమన్యుండు. 70

క. రారాజుకొడుకు లక్ష్మణుఁ
బోరం బరిమార్చి పేర్చి పొరిగొని నొకబల్
నారసమునను బృహద్బలు
దోరించెను వారిబారి దొరలగ్గింపన్. 71

క. నెత్తురులఁ దొప్పఁదోఁగియు
మొత్తములై పాఱు తనదు మొనకాండ్రవెతన్
మొత్తనఁగని దుర్యోధనుఁ
డత్తఱిఁ జెయివీచె నందఱాతనిఁ బొదువన్. 72

సీ. వెఱ పెల్లునను బాఱు వితమునఁ గర్ణుఁడు
వెనుకఁ బ్రక్కకు వచ్చి విల్లు తునిమె
ద్రోణుఁడీలోపల దోరించెఁ దేజీలఁ
ద్రుంచెఁ గృపుఁడు తేరుదోలువానిఁ

గడఁగి యశ్వత్థామ కరవాలు నఱుమాడె
నాటె శల్యుఁడు మేన నారసముల
మఱిచేయఁగల దండిమగలెల్ల దొమ్మిని
బయిఁబడి యులయింపఁ బాలుపడిరి
యేమిచెప్పెదు నభిమన్యుఁ డేపు చెడక
మేను నెత్తుట జొత్తిల్లి మింటి కెగసి
దుస్ససేనుని కొమరునిఁ దొడరివాని
గీటడంచియు నతనిచేఁ గెడసెఁ దాను. 73

ఆ. అంతఁ బ్రొద్దుగ్రుంక నాలంబు చాలించి
మొనలఁ దివిచికొంచు మొగమునందు
విన్నఁదనము తోఁప వెసవీటికిని బోయె
జలమునిపట్టి కొండలమున మునిఁగి. 74

క. కవ్వడియు వచ్చి కొమరుఁడు
చివ్వనుగడతేఱు టన్న చెప్పఁగ వినిలో
నవ్వగఁబొగులుచు నడలెను
నెవ్వారాఁపినను నాఁగ కెలుఁగెత్తివడిన్. 75

ఉ. అంతటఁ గొంతసేపటికి నాతఁడు నెంజిలివాసి యిట్లనుం
బంతముచూడుఁ డెల్లిపరిమార్చెద సైంధవు నేరుగాచినన్
బొంతలఁ బ్రొద్దుగ్రుంకుటకు మున్నుగ నందఱుఁ జూచుచుండనే
నంతయుఁ జేయలేనియెడ నగ్గిని జొచ్చెద గాండివంబుతోన్. 76

క. అని ప్రతినపట్టెనంతయు
విని మదిలో సైంధవుండు వెఱపై కొనఁగాఁ
జని దుర్యోధనునకుఁ దెలి
పిననాతఁడు దిటము చెప్పి వెఱపుడిగించెన్. 77

వ. అట్లారేయి కడచిన. 78

సీ. బండి మొగ్గరమును బన్నించి మఱునాఁడు
ప్రొద్దున ద్రోణుండు మొగమునందుఁ
దానిల్చి యవ్వల దవ్వుల సైంధవు
జోదులనడుమను జుణుఁగఁ బెట్టి
యాయితంబయి యుండ నర్జునుఁ డన్నను
గాపాడ సాత్యకిఁ గావలిగను
బెట్టి యొడ్డను డాసి బిట్టేసి తాటివం
డులుఁబోలెఁ దల లెన్నొ డొల్లనేసి
దున్నసేను నొంచి ద్రోణుని వడిమించి,
మొగ్గరంబుసొచ్చి మొనలవ్రచ్చి
కినుక యినుమడించి కృతవర్మఁదూలించి,
చని శ్రుతాయుధునిసిఁ జక్కడంచె. 79

క. ఈనడుమద్రుపదు కొమరుఁడు,
ద్రోణునితోఁ బోరిపోరి తొలఁగిన నలుఁగుల్
మేనన్నించుచు సాత్యకి,
నోనేసెం ద్రోణునపుడు నూర్వురు మెచ్చన్. 80

ఉ. కవ్వడియంత సైంధవునిఁ గానఁగఁ బోవుచునుండఁద్రోవలో
నెవ్వడి నడ్డుసొచ్చి వడి నీల్గిరి విందుఁడు వానితమ్ముఁడుక్
జివ్వకుఁ గత్తళంబలగఁజేరి సుయోధనుఁ డాలమిచ్చి మై
నొవ్వగఁ బాఱెఁ గ్రీడియును నూల్కొనిసైంధవు డాసెనీసునన్. 81

తే. అపుడు కృపుఁడు నశ్వత్థామ యల్ల సైంధ
వుఁడును బ్రొద్దు కొడుకును శల్యుఁడు మొదలగు
పన్నిరువు రొక్కపెట్టను బన్నివచ్చి
పొదివి రలుఁగుల నర్జునుఁ బోతరమున. 82

ఉ. అందఱు కన్నిరూపులయి యాతఁడు పోరఁగ జుట్టుముట్టి యా
సందునఁ గాలిమూఁకలును జాలఁగ బోరొనరించి రయ్యెడన్
బ్రందెడు నేనికల్ నమయుమావులుఁ గూలెడు కాలిబంటులున్
గుందెడి మేలిమానసులుఁ గ్రుంగెడు తేరులు నయ్యె నయ్యెడన్. 83

క. అదియెల్ల గని యుధిష్ఠిరుఁ,
డెదలోఁ దలఁకొంది యప్పుడే సాత్యకిపం
గదలఁగఁబంచెను గ్రీడికి,
నదనున సాయంబుచేయ నచటికి నెమ్మిన్. 84

తే. ఇంతలో యుధిష్ఠిరుఁ బోజనేగి ద్రోణు,
నొకటమార్కొనిచేష్టడియోడిపాఱె
నపుడలంబసుఁడామునసడరితాఁకి,
ప్రందెనుఘటోత్కచునిచేతమఱియునచట. 85

సీ. సాత్యకి ద్రోణుని సరకు సేయక దాఁటి
జలసంధుఁడనువానిఁ జక్కడంచి
దారిని సాగిసుదర్శను బొలియించి
దుశ్శాసనునిత్రోడఁ దోడరె రెంచు
తడవలాతనినొంచి తడయక చనుదెంచి
వడిఁ గ్రీడియొద్దకు వచ్చి చేరె
నచ్చట ద్రోణుండు మచ్చరంబున క్షత్ర
వర్మలోనుగఁగలవారిఁద్రుంచె
నన్నపంపున భీముండునరుగుదెంచి,
ద్రోణుని మెఱుంగుటమ్ములఁ దూలఁ బుచ్చి
యడ్డపడువారి నెల్లఁగ్రొవ్వరుఁగఁజేసి,
కవ్వడిని జేరఁజనుచుండెఁగడిమిమెఱసి. 86

మ. చనుచున్ భీముఁడుత్రోవలో బలిమిమైఁ జక్కాడె శత్రుంజయుం
డును లోనౌ ధృతరాష్ట్రపట్టులను నెంతో కిన్కఁగర్ణుండు భీ
ము ననిన్ లోఁగొని తిండిపోతనుచు నేమో యుల్లసంబాడి పు
చ్చిన విష్వచ్చుఁడువచ్చి పోతర ముడంచెం గర్ణునాలంబునన్. 87

ఇంద్రవజ్రము.

భూరిశ్రవుస్సాత్యకిని పోరిడయ్యెన్,
గోరంబుగాసాత్యకిఁగూల్చి నేలన్
ద్రోరింపఁజేయెత్తుడు దొడ్డయమ్మన్,
సారించివివ్వచ్చుఁడు జానుమీఱన్. 88

తే. త్రుంచెభూరిశ్రవునిచేయి త్రుళ్ళిపడఁగ,
నంతఁగృష్ణునితమ్ముండునంతసమున
లేచి యడిదంబుపూని చేసాఁచియతని,
తలనుదునుమాడె నెల్లరువలదనంగ. 89

తే. మరలఁగర్ణుండుసాత్యకిమాఱుకొంచు,
వేలుపులుమెచ్చునట్లుగఁ బెనఁగితడవు
పొలిచియాతని దాడికినిలువలేక,
పాఱిపోయెను బగవారు మీఱినవ్వ. 90

సీ. పదపడిసాత్యకి వడముడియును దోడ
నరుదేర నలుకమై నర్జునుండు
సైంధవుదెసకును జాఁగి వేగముపోవ
రారాజుపంపున రాధకొడుకు
కవ్వడికడ్డంబుగా వచ్చి పోరాడి
యొడలునొచ్చిన సిగ్గువిడిచిపాఱెఁ
గృపుఁడు నశ్వత్థామ వృషసేనుఁడును శల్యుఁ
డదరి పోరిరి క్రీడియాననంగ

వెన్నుఁడొనరించు చీఁకటి కన్నెఱింగి,
క్రీడిసైంధవు తలఁద్రుంచి కీడుతలఁగఁ
బాశుపదమున నద్దానిఁ బడఁగవైచెఁ,
దండ్రితొడమీఁద నంతనీరెండవచ్చె. 91

ఉ. అప్పుడె కృష్ణుఁగూడి చని యర్జునుఁడన్నకు మ్రొక్కి సైంధవుం
డొప్పమిచేసి గూపఱుట యుబ్బునఁ జెప్పె నతండుపొంగఁ గాఁ
దప్పను ద్రోణుమీఁద విడితా ధృతరాష్ట్రనిపట్టి యచ్చటం
జెప్పెడిదేమి రేయి యనిసేయఁగఁ బంచెను మేటిజోదులన్. 92

చ. ద్రుపదునివంకవారలను ద్రుంపక మైమఱు పూఁడ్వనంచు నే
వపసను ద్రోణుఁడుం బ్రతినవట్టె నటుండఁగఁ జంపె గాలివే
లుపు కొమరుండు దుష్ప్రహుఁడు లోనగు నాధృతరాష్ట్రి బిడ్డలన్
గృపుఁడును గర్ణునిం బదరెఁ గిన్కను రజ్జులువల్కుచుండఁగాన్. 93

క. ఈలోనశ్వత్థామయు,
నాలములో రక్కసి దొర నంజనపర్వుం
గూలిచె నప్పుడె భీముఁడు,
వాలమ్ములు మేనగ్రుచ్చి బాహ్లికు ద్రుంచెన్. 94

తే. సాత్యకియుసోమదత్తుండు చలముమీఱ,
నొండొరులతోడఁ బోరాడుచుండనందు
వెన్నుతమ్ముఁడుమిక్కిలి బీరమునను,
సోమదత్తునితలద్రుంచె సూడు మిగుల. 95

క. అదిగని యందలి ద్రోణుఁడు,
మొదలగువారలు కడంగి ముట్టుకొనంగా
నెదిరించి నిలిచి రిందును,
బొదువంగల జోదులెల్లఁ బొంగెడుమదితోన్. 96

తే. అపుడు కర్ణుండు సహదేవు నదిమిపట్టి,
వింటికొప్పునఁ బొడుచుచు విడిచిపుచ్చె
నెక్కుడైనట్టి పగవారి నెపుడు నీవు,
తలపడకుమంచుఁ దులువ మాటలను బలికి. 97

సీ. కర్ణునివలె చెడుకఱపుల సాత్యకి
నొంపఁగ దుర్యోధనుండు దలఁచి
పలువురనొక్కటఁ బయిఁబడఁగాఁ బంచెఁ
జేరి మున్నభిమన్యుఁ జేసినట్లు
మఱి ఘటోత్కచుఁ డప్డు మగఁటిమి నెదిరించి
చంపె నలంబుసు జటునికొడుకు
నంత హలాయుధుఁ డదరి వేఁడిమి చూప
వానినిఁ బొలియించి నాఁడిచూపి
యాహిడింబకొమరుఁ డందఱఁ గలపంగఁ,
గర్ణుఁ డపుడు వాసిగండడంచె
వేల్పుఱేఁడు తనకు వెలయ నిచ్చినయట్టి,
సత్తిచేత నెడఁదజలదరింప. 98

చ. విరటుఁడు వచ్చి తాఁకినను విసరవోని కడంక ద్రోణుఁడె
ల్లరుఁ గన నాతనిం దునిమి లావునఁ బైఁబడు కాలిమూఁకలన్
బొరిగొను చొక్కచో ద్రుపదుఁ బోరనరూపడఁగించె నంతటన్
విరియగఁ దామరల్ సరిగ వేఁడివెలుంగును దోఁచెఁ దూర్పునన్. 99

వ. అప్పుడు. 100

సీ. వచ్చి యుధిష్ఠిరు వంకవారెల్లను
దనుఁదాఁక ద్రోణుండు తాల్మిచెడక
యందఱి నోనేయ నర్జునుఁ డరుదెంచి
చేవమైఁ బోరె జేజేలు మెచ్చ

నప్పుడశ్వత్థామ యనుగొఱు చచ్చుట
నెపముగా భీముండు నేర్పుమెఱయ
ద్రోణునికడ కేగి దోరె నశ్వత్థామ
యనిచెప్పి వినఁడయ్యె నతనిపలుకు
లంతఁ జెప్పె యుధిష్ఠిరుఁ డళుకు దక్కి,
పోర నిప్పుడశ్వత్థామ పొలిసెననుచు
నమ్మి ద్రోణుండు తేరిపై సొమ్మసిల్లి,
విల్లునమ్ములుఁ గ్రిందను విడిచిపడియె. 101

క. పీనుఁగువలెఁ బడి యుండిన
వానిం దలద్రుంచి వైచె వాలుననలుకన్
మానక ధృష్టద్యుమ్నుఁడు
తానే యాతనిని జంపఁ దగువాఁడనుచున్. 102

సీ. ఎవరు చెప్పిన విన కేచి ధృష్టద్యుమ్నుఁ
డటుతండ్రిఁ బఱచుట యాలకించి
కినుక నశ్వత్థామ చనుదెంచి యాకూళ
నిప్పుడే కని పొలియింతు ననుచుఁ
బలుకుచు దళములపై దూపు లడరించి
నారాయణంబను పేరుగలుగు
గోరంపుటమ్మును గొబ్బున విడిచినఁ
బలుఁవుర నది నేలపాలుచేసె
దాని వేఁడిమి కెవ్వరుఁ దాళలేక,
కలఁతనొందంగ వెన్నుండు కనికరమున
వడముడిని దేరుడిగఁబంచి యుడిపెదాని,
వాడియంతయుఁదననేర్పువన్నెకెక్క. 103

క. అమ్ములు మఱియుం బఱపుచు
దమ్మయి యవియెల్లఁ బోవ వగఁగూరినడెం
దమ్మున నశ్వత్థామయుఁ
గ్రమ్మఱఁ జేయునది లేక గరువంబడఁగన్. 104

ఆ. అంతఁ బ్రొద్దుగ్రుంక నాలంబు చాలించి
యలరిగొంతికొడుకు లరిగి రిండ్ల
కలుక ద్రోణుచావుఁ దలఁచి దుర్యోధనుఁ
డడలు చిల్లునేరెనపుడ వెడలి. 105

క. అమ్ములుసటినాఁడొక్కటఁ
దమ్ములయు దొరలయు నెదుటదళివాయినిగా
నమ్మిన కర్ణుని నొనరిచి
క్రమ్మఱ దుర్యోధనుండు కలసికి వెడలెన్. 106

క. పదియాఱవనాఁడటువలెఁ
బొదలుచు నిరువాఁగుఁ దాఁకి పోరాడంగా
సదమదముచేసె వడముడి
యదనారసి క్షేమధూర్తి యను నెకిమీనిన్. 107

క. వడముడి యశ్వత్థామయుఁ
దడవు పెనఁగి సొమ్మసిలిరి తగ నిరువురు న
ప్పుడ కర్ణుఁడును నకులునిఁ
గడఁక యుడిపి తేరు చదిపి కాఱులుప్రేలెన్. 108

తే. దుస్ససేనుండు సహదేవుతోడఁ బెనఁగి
సొమ్మవోయెనుదనవారలుమ్మలింపఁ
గృపునిఁ దాఁకి ధృష్టద్యుమ్నుఁడపుడుపోరి
మోడిపాఱెనునవ్వంగఁదోడివారు. 109

ఆ. తొడరి జమునికొడుకు దుర్యోధనుఁడుఁ దాఁకి
పెద్దతడవుకడిమిఁ బెనఁగనందుఁ
జేరుగోలుపోయి రారాజుమైనొవ్వ
నొల్లఁబోయెఁ జెలులయుల్ల మెరియ. 110

ఉ. కవ్వడి కర్ణునిం దొడరి గాటముగా బడలించి తూపులన్
దవ్వుగఁ జోపె నాతనినిఁ దక్కినజోదులు నడ్డుసొచ్చుడుం
గ్రొవ్వడఁగించె వారి నెలగోలున నంతటఁ బ్రొద్దుగ్రుంకుటన్
జివ్వను మాని మానుగను జేరిరి యిర్వురు వీడుపట్టులన్. 111

క. మఱునాఁటిపోర శల్యుని
మఱిమఱిబలిమాలి కడకు మైకొన నతనిన్
గఱువయగు కర్ణునరదము
నెఱిఁ దోలఁగఁ బంచె ఱేఁడు నేరుపుతోడన్. 112

సీ. నొగలెక్కి శల్యుండు తగఁ గర్ణుఁ బేర్కొని
మది కలంగఁగ బీరమాటలాడి
కాకిమీఁదనుబెట్టి కాఱు లాతనిఁ బల్కి
కతలు పెక్కులుచెప్పి కడఁకచెఱిచె
నంతటఁ గర్ణుండు కొంతతాలిమిదాల్చి
పొంత యుధిష్ఠిరు పొంగడంచి
ద్రుపదునికొడుకులఁ దొడరి పెక్కండ్రను
వాలమ్ములడరించి నేలఁగలిపెఁ
జొచ్చి భీముఁడు కర్ణుండు చూచుచుండ
వానికొడుకును నలసత్యసేనుఁ దాఁకి
దొడ్డ నారసమునఁ దలఁదునిమివైచెఁ
బగఱమూఁకలు గుండియల్ పగిలిపఱవ. 113

క. దురమునఁ గర్ణుండు యుధి
ష్ఠిరు నొప్పించి వెఱ గందుచెడి పాఱెడు నా
దొరను వెనుదవిలి పెక్కులు
పరుసంబులు వలికి సిగ్గుపాటొనరించెన్. 114

సీ. అన్నబన్నము చూచి యలుకమై భీముండు
కర్ణుని మార్కొని కడఁకచూపి
క్రొవ్వాఁడితూపెద గుఱిచేసి యేసిన
నరచచ్చి తేరిపై నతఁడు వడియె
నప్పుడు వడముడి యతనిమీఁదికిదాఁటి
నాలుకకోయంగ వాలువెఱికి
తగవు గాదనిచెప్పి తనమామ శల్యుఁడు
మరలింప నాపని మానివచ్చి
మఱియు దుర్యోధనునితమ్ము లఱువులడర
వచ్చి శ్రుతవర్మ మొదలైనవారుతన్ను
నొక్కపెట్టన తాఁకిన నుక్కుమీఱ
వారినందఱ జమునిల్లుసేరఁబనిచె. 115

స్రగ్విణి. వీఁకసంశప్తకుల్ వేనవేల్ క్రవ్వడిన్
దాఁకవాల్గోపులాతండు మైనించుచున్
మూఁకలంజావఁగామోదెడెందబులం
దేఁకువల్వీడియెందేనియుఁబాఱఁగన్. 116

తే. కృపుఁడుచంపె సుకేతునిద్రుపదుకొడుకు
నతనిమూఁకలుమ్రాన్పడివెతపడంగఁ
దివిరి దుర్యోధనునిఁ దాఁకి తేరు చదిపి
మురియడంచెదృష్టద్యుమ్నుఁడురువడించి. 117

ఆ. క్రీడిమీఁదఁ గవిసి కినుక నశ్వత్థామ
పెనఁగెఁ గొంతసేపు బెట్టిదముగ
నేచి క్రీడి తునిమె నేనుంగుతోఁ గూడ
నపుడు దండధారుఁ డనెడు ఱేని. 118

సీ. మలయధ్వజుం డన నలరారు నెకిమీఁడు
బలిమి నశ్వత్థామ పయిని గపిసి
వేల్పులు పొగడెడు విధమునఁ బోరాడి
రూపుమాసె నతని తూపుగములఁ
గర్ణుండు ద్రుపదుని గట్టి మొనలముట్టి
తల్లడిల్లఁగఁ జేసె నెల్లవారి
దుర్యోధనుఁడు భీముతోడను ననిఁజేసి
వెన్నిచ్చి పాఱెను వెఱపు గదిరి
క్రీడి సంశప్తకుల నోర్చి కెలసి యార్చి
యెదురుకొన్న యశ్వత్థామ యేపుమాపి
వచ్చుచుయుధిష్ఠిరుఁడు చాలబన్నమొంది
కవలఁ గొనియింటి కేగినకతనువినియె. 119

క. విని కర్ణుని మార్కొనఁగాఁ
జనకయె ప్రక్కకుఁ దొలంగిచని వెన్నునితో
మనికికిఁ బోయెను మిగులఁగ
ననినొచ్చిన యన్నసేమ మారయుకొఱకున్. 120

వ. అయ్యుధిష్ఠిరుండును. 121

క. వచ్చినవారిం గనుఁగొని
చచ్చెనుగా కర్ణుఁ డంచు సంతోషముతో
ముచ్చటపడి యడిగినన
వ్వచ్చుఁడు కలరూపు చెప్పె నట పెఱుఁగఁగన్. 122

ఆ. దాన నొడలుమండి తమ్ముఁడంచును జూడ
కాఁడరానిమాటలాడెనతనిఁ
గవ్వడియును నలిగి కరవాలు జళిపించెఁ
బట్టి తలనుగోయువాఁడనంచు. 123

వ. అప్పుడు. 124

ఉ. వెన్నుఁడు వారినిద్దఱను వేఁడిమివోవఁగ బుజ్జగించిలో
నున్న కడింది కిన్కనొక యొప్పున మానిచి క్రీడి నప్పుడే
యన్నకు మ్రొక్కఁబంచి తనయందలి తప్పునుసైఁప వేఁడుమం
చన్నను దెల్పి తెచ్చుకొని యన్నను గవ్వడివేఁడెనెంతయున్. 125

తే. అతని వేఁడికోలున నుల్ల మపుడెకరఁగి
చెలఁగి తమ్మునిఁ గౌఁగిటఁజేర్చియెత్తి
యాలమున గెల్వదీవించి యురుగఁబంచెఁ
గర్ణుమీఁదికి జముపట్టి కట్టినపుడ. 126

క. ఈనడుమున భీముండును
మానుగఁ బోరాడియాడి మామను శకునిన్
బీనుఁగువలెఁ బడనేసెను
మేనెఱుఁగక తేరిమీఁద మించినకడిమిన్. 127

సీ. వడముడి లోనగువారలతోఁ బోరు
కర్ణునిఁ గవ్వడి కదియ వచ్చి
భీమునకును నన్నసేమ మెఱింగించి
గాంధారికొడుకులఁ గడఁగి తాఁకి
పదువుర నొగి నేలపాలుగఁ గావించి
వృషసేనుమీఁదికి వేగ వెడలి
తండ్రి కర్ణుఁడు చూడఁ దలఁద్రుంచి యాతనిఁ
బట్టపగటిప్రొద్దువలె వెలింగె

మున్ననేనని భీముండు తొడరితాఁకి
నేలఁ బడవైచి ఱొమ్మునఁగాలుమోపి
పయిని గూరుండి పొట్టను వ్రచ్చికినుక
నెత్రు ద్రావెను నెల్లరునిలిచిచూడ.
తే. అంత దుర్యోధనునిచెంత కరుగుదెంచి 128
హితవు గఱపె నశ్వత్థామ యెఱుకమెఱయఁ
గర్ణుఁడర్జునుఁ బరిమార్పఁ గలఁడటంట
వెఱ్ఱియనితెల్పియుఁకఁబొందువేఁడుమనుచు. 129
క. దానికి నాతం డీకొన
కొనని యా మంచిమాట లాలింపక బల్
పూనికఁ బరిఁ బురికొల్పెను
మానక మార్తురదడఁబుమాఱుకొనంగన్. 130

మహాస్రగ్ధర

ఒగి వివ్వచ్చుండుఁ గర్ణుం డొకరినొకరి తామోర్చిమించంగనానం
దగఁబోరాటంబు సల్పం దఱుఁగని బలిమిం దద్దయున్మేలుచేయై
పగవాని న్నొంచిచాలం బడలుపఱచిక్రొవ్వాఁడితూపుల్మెఱుంగుల్
నిగుడంగామేన నెల్లన్నెఱఁకులు దవులన్నేర్పుతోఁ గ్రీడినాటెన్.
క. అది గని దుర్యోధనుఁడపు
డెదిరింపఁగఁ జేయివీచె నెల్లరఁ గ్రీడిన్
సదమదము చేసెఁ బలువుర
నెదిరింపఁగఁ జన్నవారి నీసున నతఁడున్. 132
తే. వేలుపులఱేఁడు తనకియ్య వెలయుదానిఁ
బెక్కునాళులనుండియుమిక్కిలిగను
గొలుచుచుండెడుదానిఁ బెంజిలువతూపు
నర్జునునిమీఁద నాకర్ణుఁడలుకనేసె. 133

తే. చెడియె నది శల్యుమోసంబుచేత నవలఁ
గృష్ణునేర్పుచేతను నొక్కకీడుక్రీడి
కొదవకుండంగ నేమందు నదియుఁగ్రీడి
బొమిడికంబునుగూలిచెఁ బుడమిమీఁద. 134

ఆ. అంతఁ దనివిసనక యప్పాఁపతూపును
నేలనుండిలేచి నిగిడి మగుడఁ
గ్రీడివంక మరల గీటడఁచెను దాని
వెన్నుఁ డనుపఁ గ్రీడి వెరపుమీఱ. 135

క. అమ్మాడ్కిఁ బాఁపఱమ్మది
వమ్మయి చనఁ గర్ణుఁడెదను వనటనుబొందెన్
బిమ్మటఁ గవ్వడి యాతని
నమ్ములసోనలను ముంచి యళుకొందించెన్. 136

మ. ఒడలెల్లం గడునెత్తురుల్ దొరుఁగఁగా నుక్కెక్కి పోరాడుచోఁ
బుడమిం గ్రుంగెను దేరుదానిఁబయికిం బొల్పొందఁగా నెత్తుచోఁ
గడిమిం గర్ణుని కుత్తుకందునిమెఁ గిన్కం గ్రీడి వాల్దూపులన్
గడఁక న్వెన్నుఁడు పంపఁ బాడిఁ దలఁపంగా లేక పెంపేదఁగన్. 137

ఆ. కొడుకుచావుఁ జూచి వెడలిపోయెనొ నాఁగఁ
బ్రొద్దుజాఱెనంతఁ బొంగిమదిని
బాండుకొమరు లెల్ల నిండుల కేగిరి
వనటమొదల నెదుటివారు చనఁగ. 138

క. మలుచటినాఁడలశల్యుని
దళవాయినిగాఁగఁ జేసి దండులతోడన్
వెలువడి దుర్యోధనుఁడటఁ
బొలికలనికి నడచెఁ గడఁక పొలుపొందంగన్. 139

క. ఆరేయి కృపుఁడు హితవుగ
రారాజును జేరిఁ జెప్పె రహి నిపుడైనన్
జేరి యుధిష్ఠిరు పొందును
గోరు మను చతఁ డతని పలుకులు వినఁడయ్యెన్. 140

సీ. శల్యుండు తేరెక్కి చనుదెంచి బీరంబు
రూపుదాల్చినమాడ్కి నేపుచూపి
యేనుంగులను నల్లబీనుంగులను జేసి
వారువంబుల నేలపాలొనర్చి
యరదంబులను గరం బఱవఱ లొనరించి
కాలిబంటుల జముప్రోలికంచి
పెక్కు తెఱంగుల నుక్కుచూపుచునుండ
వడముడి వడివడి వచ్చి తాఁకి
గుదియ చేకొని పెద్దయు నుదుటుమీఱఁ
బోరి యాతని క్రేల్మిడిఁ దేరిమీఁద
నొఱగఁజేసినఁ గృపుఁడప్పు డొద్దనుండి
తనదు తేరిపై నిడుకొని చనియె నతని. 141

తే. కర్ణకొడుకుల మూవుర గండడంచె
నకులుఁ డప్పుడు కుత్తుకల్ నఱికివైచి
సురథుఁడనువాని మార్కొని సొంపుచెఱిచి
తలనుదునిమె నశ్వత్థామ ములికిగముల. 142

ఉ. ఆవల శల్యునిం గవిసి యార్చి యుధిష్ఠిరుఁ డేపుచూపియుం
జేవచెడం బడల్పడియుఁ జెచ్చెరఁ దేరున సోలి యంతలో
నే వడిఁ దెల్వి నొంది తనయేటును బోటును జూపి శల్యునిన్
మావులఁ జంపి తేరు నుఱుమాడి కలంచెను వాఁడితూపులన్. 143

క. కని యపు డశ్వత్థామయు(
దనతేరున శల్యునిచి దవ్వగ(గొనిపో
యెను మఱియొక యరదంబును
గొనిశల్యు(డు మరలివచ్చి ఘోరముగా(గన్. 144

క. కయ్యంబొనరిచి క్రీడిని
డయ్యంగా(జేసి భీము డాసి కలంచెన్
జయ్యన యుధిష్ఠిరు(డడరి
వెయ్యేటికి సత్తిచేత వెస(దల(ద్రుంచెన్. 145

తే. శల్యు(డీల్గిన నెవ్వగ జాల(గనలి
చుట్టు ముట్టిరి యాదిట్ట చుట్ట లెల్ల
వశముడియు(గ్రీడి సాత్యకి యడరి వారి
రూపుమాపిరి రారాజు రోసిచూడ. 146

ఆ. దుర్విషహుండు మొదలు దుర్యోధనుని తమ్ము
లను గడంక(దాకి లావుమెఱయ
నొక్క(డైన మిగులకుండంగ నందఱ
భీము(డపుడు వెదకి పిలుకుమార్చె. 147

క. శకునికొమారు నులూకుని
మొకమోటము లేక చంపె మొనలు దలంకన్
జికిలి మెఱుగు నారసమున
నొకయేటునను సహదేవు(డుడుగని కడిమిన్. 148

ఆ. కొడుకుపడిన శకుని మిడుకుచు నడతెంచి
వారువములదండు బలసిరా(గ
నకులు(బొదివి వా(డినారసమ్ములు గ్రుచ్చి
తుదకు(దానె పెద్దనిద్దురవోయె. 149

సీ. భీష్ముఁడు లోనైన పేరెన్నికను గన్న
మగఁటిమి గలవారు మ్రందుటయును
కర్ణుఁడు మొదలుగాఁ గలుగు సంగడికాండ్రు
పేరు లేకుండంగ బిద్దుటయును
దుస్ససేనుఁడు మొదల్ తోడునీడగనుండు
తమ్ములందఱుఁ బోరవమ్మగుటయు
శల్యుఁడు మున్నుగా సాయంబుచూపిన
దొరలెల్లనుసుఱులు తొఱఁగుటయును
చూచిదుర్యోధనుఁడు వెఱసొచ్చి నొచ్చి
బడలిద్వైపాయనంబను మడుఁగుచొచ్చి
యెవ్వరు నెఱుంగకుండంగ నేకతంబ
నీరిలో డాఁగియుండెను నిలువరముగ. 150

క. అప్పుడు పాండునికొడుకులు
తప్పక పగవారినెల్లఁ దలలుదఱిగి తా
మెప్పట్టున దొరఁ గానక
యప్పడ వెదకంగఁ జొచ్చిరంపును నింపున్. 151

తే. ఒకటఁ గృపుఁడు నశ్వత్థామయుఁ గృతవర్మ
తప్పిచనిఱేఁడు మడువులో దాగియుంట
యెఱిఁగి మువ్వురు నచ్చోటి కేగి తమ్ముఁ
దెలిపికొని మాటలాడిరి తెలివిదప్పి. 152

క. వడముడికిని సంజుడు దె
ల్పెడు మొగముల వేఁటకాఱు చెచ్చెర దానిం
బొడగని వచ్చి యుధిష్ఠిరు
కడఁ జెప్పిరి తామువిన్న కన్నవియెల్లన్. 153

సీ. తమ్ములుఁ గృష్ణుండుఁ దక్కటిదొరలును
దెగి వెంటరాఁగ యుధిష్ఠిరుండు
మడువుకడకు వచ్చి మఱిమఱి యెమ్ములు
చిల్లులువోవంగఁ జెల్లుగాను
రోఁతమాటలు వల్క రోసంబు మదిఁబుట్టి
దుర్యోధనుఁడు తాను దోడులేక
యొంటరియై యుంటయును వారు పలువుర
తోడ్పాటుననుబల్మితోడరియుంట
చెప్పియొక్కఁడొక్కఁడెతన్నుఁజేరిపోఁగ
సందఱనురూపుమాపెదనంచుఁబలుకఁ
దగినతేరునువాలును మొగి నొసంగి
యొక్కనినెపోరుసలుపంగనిక్కువముగ. 154

క. పనిచెద ననుచు యుధిష్ఠిరుఁ
డనఁగా నమ్మాటబలిమి నందఱు చూడం
గను మడువు వెడలివచ్చెను
దనచేతను గుదియ యొప్పఁ దగ రారాజున్. 155

క. అప్పుడు వెన్నుఁడు భీముని
నొప్పుగఁ బురికొల్పఁ బోరి కొగి బలరాముం
డప్పుడువచ్చి పెనంగెడి
చొప్పును నిర్వ్వరచలంబుఁ జూడఁగ నిలిచెన్. 156

తే. అప్పుడెల్లరు మడువును నల్లవిడిచి
పాలికలని కేగుదెంచిరి పొలుపుమీఱ
గుదియలను గేల నంకించి యునుటుపొదల
గాడ్పుపట్టియు రారాజు గదిసిరంత. 157

చ. వెనుకకుఁ బోవుచు న్మగుడ వీఁకమెయిం బఱతెంచి తాఁకుచుం
గనుఁగవ నిప్పుకల్ సెదరఁ గన్గొనుచుం గుదెలొక్క పెట్టునన్
గనలునఁ ద్రిప్పి యొండొరులఁ గండలు రాలఁగఁ గొట్టుచున్ జలం
బున నడగొండలట్ట కడుఁబోరిరి నెత్తుటఁ దొప్పఁదోఁగియున్. 158

వ. ఇట్లమ్మేటిమగలు మిగులఁ దెగువ మెయిం బెనంగుచు గుదియలు పూనిమేనులుసించుచు నొంచుచు నొండొరుల మించుచు నాయంబులు పగిలి గాయంబులనుండి పెల్లుగం దొరుంగు క్రొన్నెత్తురుల వెల్లువలు కొండలనుండి వెలువడిన సెలయేళ్ల మొత్తమ్ములఁ బురుడింప నొండొరువులకు వట్రపడక కడిమి చూపుచుండ దుర్యోధనుండు తన నేరిమి పేరిమిని వడముడి బెడిదంపు గుదియపెట్లం దప్పించుకొనుచుననుచు వేడుకతోడఁ దన ప్రోడతనంబు చూపఁ గడంగిన నెఱింగి కఱివేలుపుపంపునం గవ్వడి వడముడికి సైఁగజేసిన నాసన్న కన్నెఱిఁగినవాఁడై యాతండు కయ్యంపుఁబాడిఁ దొఱంగి. 159

క. బెడిదంబగు గుదెపెట్టునఁ
దొడలు విఱుగఁ గొట్టెక్రిందదొడిఁబడఁబుడమిం
బడియుండిన దుర్యోధనుఁ
గడఁకందలదన్నె నెడమకాలనలుకతోన్. 160

ఆ. అట్లు పాడి విడిచి యాతనిఁ దన్నుట
చూచి యలుకవొడమి చూడ్కులందు
నిప్పులురుల లేచి యప్పుడ బలరాముఁ
డడరి భీముఁ జంపఁగడఁగుటయును. 161

క. వెన్నుం డడ్డముగాఁ జని
యన్నను మరలించి తెచ్చి యాతనికినుకం
దిన్ననిమాటల మానిచి
మన్ననతో నన్ననంచె మనికిం జేరన్ 162

క. తొడలు విఱిగి నేలఁ బడియుండి రారాజు
నోరి దురద దీఱఁ జీరి కృష్ణు
నెల్ల వారువినఁగఁ బెల్లుగఁ బెక్కులు
కానిమాట లాడె మేనువడఁక. 163

క. అంతటను వీడుపట్లకు
గొంతికొమాళ్లెల్లఁ గృష్ణుఁ గొని చని రేలమిన్
గంతునవెన్నుఁడుకరిపురి
కెంతయుగాంధారినూఱడింపఁగఁ జనియెన్. 164

క. చని పనిదీఱిచిక్రమ్మఱఁ
జనుదెంచినఁ గృష్ణుఁడపుడ జముపట్టిని నా
తనితమ్ముల సాత్యకినిం
గొని మోఘవతియను నేటికుఱఁగటి కరిగెన్. 165

సీ. కృపుఁడు నశ్వత్థామ కృతవర్మయునుగూడి
పడియున్న యెకయనిపాలికరిగి
కన్నీరు మున్నీరుగా మీఁదఁబడి యేడ్చి
యెలుఁగులు రాల్పడ నెట్టకేల
కాతని నూరార్చి రందు నశ్వత్థామ
యెకిమీనిఁగనుఁగొని యిట్టులనియె
నీరేయి యేనేగి యెల్లినఁ బాండుని
కొడుకులఁ జుట్టాలమడియఁజూచి
తలలు గొనివచ్చి యేలిక దగ్గఱకును
దెచ్చి చూపెద నాతండ్రిఁదెఱఁగుమాలి
తలను గోసిన తులువను దప్పకుండఁ
జంపువాఁడధృష్టద్యుమ్ను జంపుమాని 166

క. అని వీడ్కొని చని తెరువునఁ
జనువునఁ గృపుఁ డట్లుచేయఁ జనదని చెప్పన్
వినకొక్కఁడుఁ దగువెరవును
దనలోఁ దలపోయుచుండెఁ దత్క్రమానికడన్. 167

ఆ. అపుడు గూబయొకటి యచ్చటి కరుదెంచి
యాదమఱచి చెట్టుమీఁదఁ గూర్కి
యున్న కాకిగములనొక్కటఁ బొలియించె
మెడలుగొఱికిగోళ్ళనొడలుపెఱికి. 168

క. అదియంతయుఁ గన్నులఁ గని
యిదియేతగువెర వటంచునెంచియడిదముం
గుదురుగఁ గేలం దాలిచి
కదలెను నడిరేయి తనదు కర్జము నడుపన్. 169

చ. చని కృతవర్మనుం గృపునిఁ జక్కఁగ గుమ్మములందుఁ బెట్టి తాఁ
గనికరమేది కైదువయుఁ గ్రాల గుడారము దూఱి లోపలన్
బెనుపఱి మేనులన్మఱచి నిద్దురఁ జెందెడునట్టి జోదులం
గనుఁగొని యద్ది కానిపనిగా మది నెంచక యాసుపెంపునన్. 170

తే. తొడరి నిదురించువారి గొంతుకలుకోయఁ
దొడఁగె బాపఁడయ్యును బచ్చి తురకపోలె
నప్పు డల్ల యశ్వత్థామ యలుక యొకటె
పెద్దగాఁ జూచుకొనిపాడి పేరుమఱచి. 171

క. మొదలనె దృష్టద్యుమ్నునిఁ
దుదముట్టించుటయ కాక తోరపుఁ ద్రాటన్
బ్రదికినపుడె మెడఁగోసెను
నెదమీఁదను గూరుచుండి యేమఱి కూర్కన్. 172

సీ. అత్త్రావు వెల్వడి యుత్త మౌజునిఁ బట్టి
యొక్క వ్రేటునవానియుసుఱుగొనియె
గాలిబంట్లను హత్తిగముల మావులఁ ద్రుంచి
మడువులు గట్టించె నొడలి నల్లఁ
గడచి యచ్చోటును గని శిఖండిని దాఁకి
ద్రోవది బిడ్డలతోడ నతనిఁ
బొదివి గీటడఁగించి పిదప నేవురఁజంపె
ద్రోవదికొడుకులఁ దూపుగముల
నంతఁ బగవారిపరి జముచెంతకరిగి
వీడు సద్దడఁగుటఁ జాల వేడ్క నొంది
కదలి మామను గృతవర్మఁగలసికొంచు
నరిగెఁ గూడియశ్వత్థామదొరనుజూడ. 173

క. కసి దుట్టూపిరిత్రోడను
గనులం దేలగిలపైచి కాఱియఁబడు నా
తని చెవులవేసె నంతయు
వనశెల్లనుబాసి మేనువదలెను ఱేఁడున్. 174

సీ. మఱునాఁడు వేకువమానిసియొక్కండు
రోఁజుచుఁ బఱతెంచి ఱొమ్మమోఁది
కొనుచు యుధిష్ఠిరుఁ గని కాళ్ళపయి వ్రాలి
యేడ్చుచు నడురేయి నిల్లుచొచ్చి
యొకఁడు నశ్వత్థామ యోర్చి దృష్టద్యుమ్నుఁ
దమ్ములఁబరిమార్చియుమ్మలింప
ద్రోవదికొడుకుల నేవురఁ బొలియించి
తక్కటివారలతలలుద్రుంచి

పోయెనని కన్నులను నీరుపొరలఁజెప్ప
సొలసి యాతఁడుడెందంబుగలఁగివ్రాల
గ్రేవనున్నట్టివారలు లేవ నెత్తి
యూఱడింపఁగఁ దేఱినిట్టూర్పువిడిచి 175

క. తనతోఁ గ్రీడిని వెన్నునిఁ
గొని యశ్వత్థామనడఁప గోరి వెడలఁగా
విని యాతఁ డొడల బూడిద
ననువుగఁ బూసికొని తపసియ ట్లయ్యెవెఱన్. 176

ఆ. వారలతనిఁ గదియవచ్చిన భీతున। బ్రహ్మశిరము నాఁగఁ బరఁగుతూపు
విడిచిపెట్టనదియెవివ్వచ్చుఁడును నేసె। నొకటినొకటి రెండునొనరఁదాఁకి.

క. మింటి కెగసి రెండును బెను
మంటలు వెడలంగఁ బేర్చిఘుఱిమఱిజగముల్
వెంటనె కాల్పఁగఁ జొచ్చిన
దంటయగుచువ్యాసుఁడుడిపెఁదగనా నెగులున్. 178

క. వ్యాసునిపంపున నిరువురు,
నీసులు విడనాడి తూపు లెవరివి వారా
వ్యాసుని యెదురనె యుడిపిరి,
రోసమునం ద్రుపదుకూఁతురున్ వడముడితోన్. 179

క. అలఁతం గొడుకులకొఱకుం,
బలవించుచు ద్రోణుకొడుకుఁ బరిమార్చి మదిం
గలయుమ్మలికము వాపఁగఁ,
బలుదెఱఁగులవేఁడనతఁడు పరుగునఁజనియెన్. 180

క. మఱియాయశ్వత్థామయె,
పఱపిన యామేటితూపు పడఁతుల కడుపుల్

పఱియలుగఁ జేయఁజొచ్చినఁ,
గఱివేల్పుత్తరకడుపును గాచెం బెరిమన్. 181

క. నిసువులు నిద్దురవోవఁగ,
నుసుఱులు గొన్నట్టి కూళ నోడించి తలన్
బసలీను మానికముఁగొని,
యొసఁగిరి భీముఁడును గ్రీడి యొగి ద్రోవదికిన్. 182

తే. దానద్రోవదియెంతయుఁ దనివిసనియె
నట్లు తలదాల్చు మానికమదియుఁ బోవఁ
బెంపుదఱఁగి యశ్వత్థామజంపు మాని
యపుడె కానలపాలయ్యెఁ దపసియగుచు. 183

వ. అనినవిని యవ్వాలి కత నెఱింగింపు మనుటయు. 184

క. ఎన్నికయిడ రాకుండఁగ
నెన్నియొ జగములను జేసి యెంతో నెనరుతో
నన్నింటిని గాపాడుచు
నెన్నండున మఱపులేక యేలెడుదంటా 185

మణిగణనికరము.

తలఁచుట వలననె తగఁ బలుజగముల్
గలుగఁగ నొనరుచు కడింది యొడయఁడా
మొల పునఁ గొలఁదికి మిగులు జగములన్
నెలవుకొనబయలనిలుపు బలియుఁడా. 186

గద్య. ఇది శ్రీమదాపస్తంబసూత్ర లోహితసగోత్ర శుద్ధాంధ్రనిరోష్ఠ్య
నిర్వచన నైషధ కావ్యరచనా చాతురీధురంధర సద్యశోబంధుర
కందుకూరివంశపయఃపారావార రాకాకైరవమిత్ర సుబ్రహ్మణ్యా
మాత్యపుత్ర సకల సుజనవిధేయ వీరేశలింగనామధేయ ప్రణీతం
బైన యచ్చతెనుఁగు భారతమునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము

క. తలఁపులచేతను మఱియుం
బలుకులచే నందరానివాఁడ వయి జగ
మ్ముల నెల్లెడ లోపలను
న్వెలుపలను న్నిండియుండి వెలిఁగెదు వేల్పా. 1

వ. శౌనకుండు మొదలుగాఁగల తపసుల కాసూతుం డవ్వలికత నిట్లు
చెప్పందొడంగె. 2

సీ. కొడుకులు చుట్టముల్ పుడమియేలికలును
బ్రెగడలు మొదలుగాఁ బేరుగలుగు
వారెల్లఁగూలిన వగఁగూరి ధృతరాష్ట్రుఁ
డడలుచు సెజ్జపైఁ బడికరంబు
సొమ్మవోయియు లేచి జోటజోటఁ గన్నీరు
వఱదలుగట్టంగ వనరుచుండ
విదురుఁడు వ్యాసుండు వెనుక సంజయుఁడును
నెంజిరి దీఱిచి నెమ్మదిగను
బొలికలనిఁజూడరమ్మని పలుకుటయును
గొంతియును నాలుఁగోడండ్రుఁ గూడిరాఁగ
వచ్చెనంత యుధిష్ఠిరుఁ డచ్చెరువుగఁ
దమ్ములను దోడుకొని పెదతండ్రిఁ గదిసె. 3

ఆ. కదిసి తండ్రికెఱఁగి గాంధారికిని మ్రొక్కి
తక్కఁగలుగువారిఁదగఁగఁగాంచి
తియ్యమాటలాడి నెయ్యంబుఁ గడుఁజూపి
కట్టియున్నవారి కనలు మాన్చె. 4

పఱియలుగఁ జేయఁజొచ్చినఁ,
గఱివేల్పుత్తరకడుపును గాచెం బెరిమన్. 181

క. నిసువులు నిద్దురవోవఁగ,
నుసుఱులు గొన్నట్టి కూళ నోడించి తలన్
బసలీను మానికముఁగొని,
యొసఁగిరి భీముఁడును గ్రీడి యొగి ద్రోవదికిన్. 182

తే. దానద్రోవదియెంతయుఁ దనివిసనియె
నట్లు తలదాల్చు మానికమదియుఁ బోవఁ
బెంపుదఱిఁగి యశ్వత్థామజంపు మాని
యపుడె కానలపాలయ్యెఁ దపసియగుచు. 183

వ. అనినవిని యవ్వాలి కత నెఱింగింపు మనుటయు. 184

క. ఎన్నికయిడ రాకుండఁగ
నన్నియొ జగములను జేసి యెంతో నెనరుతో
నన్నింటిని గాపాడుచు
నెన్నండున మఱపులేక యేలెడుదంటా 185

మణిగణనికరము.

తలఁచుట వలననె తగఁ బలుజగముల్
గలుగఁగ నొనరుచు కడింది యొడయఁడా
మెలపునఁ గొలఁదికి మిగులు జగములన్
నెలవుకొనబయలనిలుపు బలియుఁడా. 186

గద్య. ఇది శ్రీమదాపస్తంబసూత్ర లోహితసగోత్ర శుద్ధాంధ్రనిరోష్ఠ్య నిర్వచన నైషధ కావ్యరచనా చాతురీధురంధర సద్యశోబంధుర కందుకూరివంశపయఃపారావార రాకాకైరవమిత్ర సుబ్రహ్మణ్యామాత్యపుత్ర సకల సుజనవిధేయ వీరేశలింగనామధేయ ప్రణీతంబైన యచ్చతెనుఁగు భారతమునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము

క. తలఁపులచేతను మఱియుం
బలుకులచే నందరానివాఁడ వయి జగ
మ్ముల నెల్లెడ లోపలను
న్వెలుపలను న్నిండియుండి వెలిఁగెడువేల్పా. 1

వ. శౌనకుండు మొదలుగాఁగల తపసుల కాసూతుం డవ్వలికత నిట్లు చెప్పందొడంగె. 2

సీ. కొడుకులు చుట్టముల్ పుడమియేలికలును
ప్రెగడలు మొదలుగాఁ బేరుగలుగు
వారెల్లఁగూలిన వగఁగూరి ధృతరాష్ట్రుఁ
డడలుచు సెజ్జపైఁ బడికరంబు
సొమ్మవోయియు లేచి జొటజొటఁ గన్నీరు
వఱదలుగట్టంగ వనరుచుండ
విదురుఁడు వ్యాసుండు వెనుక సంజయుఁడును
నెంజిలి దీఱిచి నెమ్మదిగను
బాలికలనిఁజూడరమ్మని పలుకుటయును
గొంతియును నాలుఁగొడండ్రుఁ గూడిరాఁగ
వచ్చెనంత యుధిష్ఠిరుఁ డచ్చెరువుగఁ
దమ్ములను దోడుకొని పెదతండ్రిఁ గదిసె. 3

ఆ. కదిసి తండ్రికెఱఁగి గాంధారికిని మ్రొక్కి
తక్కఁగలుగువారిఁదగఁగఁగాంచి
తియ్యమాటలాడి నెయ్యంబుఁ గడుఁజూపి
కట్టియన్నవారి కనలు మాన్చె. 4

తే. ఆఁపుకొన్ననునాఁగక యంతకంత
కడరి మదిఁబొంగి పొరలెడునలుకకతన
జమునిపట్టినిదిట్టంగఁ జలముపూని
నట్టిగాంధారి నోదార్చె వ్యాసుఁడపుడు. 5

క. వడముడియును గాంధారికిఁ
గడుఁదీపులు పుట్టునట్టుగా మఱుమాటల్
నొడివి యడంకువ నాయమ
యెడఁదం గలయట్టి కిన్కక నెల్లను నుడిపెన్. 6

ఉ. అత్తఱి నామెయానతిని నన్నయుఁ దమ్ములు ద్రోవదింగడుం
బత్తిని వెంటఁబెట్టుకొని పాండుకుమారులు తల్లి పాలికిం
గుత్తుకబంటి నెవ్వగలఁ గూరి చనంగఁ గొమాళ్ళనెల్లఁ దా
నెత్తికవుంగిలించుకొని యేడ్చి నొకించుక సేపు గొంతియున్. 7

క. అటుపిమ్మట నడుగులఁబడి
పొటపొటఁ గన్నీరుజాఱి బుగ్గలుతడియన్
గటకటఁబడు కోడలి మి
క్కుటముగ నూరార్చి యూపె కుందుడిగించెన్. 8

సీ. అంతవారందఱు నడలెల్ల విడనాడి
సరగ నెయ్యంపు ముచ్చటలు నెఱపి
చుట్టపక్కంబులు చుట్టును నడ శేర
వెసలి యందఱు నొక్క పెట్టగాఁగ
ధృతరాష్ట్రు కడఁజేరి తెఱవలు నెయ్యురు
బంటులు వెను వెంటనంటి రాఁగ
నెల్లవారును గూడి యల్లన నాలంపు
నేలకు నడిచిరి చాలఁ దాల్మి

నెదురఁ బీనుంగులయియున్న యేనుఁగులను
తఱుచు తప్పించుకొనుచును తఱినిగూలి
తిట్టలయియున్న వార్వంపు టట్టగములఁ
ద్రోచికొంచును జని రందుఁ ద్రోవఁగనక. 9

క. అప్పుడు గాంధారి యనిం
గుప్పలుగాఁ గూలిపడిన కొడుకులు మొదలౌ
గొప్పవలంతులఁ గనుఁగొని
దెప్పరముగ నిట్లుపెక్కు దెఱఁగుల నేడ్చెన్. 10

సీ. పలుమానికపుఁగోళ్ల పసిఁడి మంచము మీఁద
నంచపాన్పునఁ బవ్వళించు నీవు
కటకటా యిటువంటి కటికినేలఁ బరుండ
నోర్చితివెట్లు దుర్యోధనుండ
వేనవేలెప్పుడు వెనుకముందులఁ జేరి
కొలువుసేయుచు నుండ నలరునీవు
దాయలుబ్బఁగ నక్కటా యొంటిఁ బడియుండఁ
జాలితివెట్లు దుశ్శాసనుండ
యెండకన్నను వానకన్నెఱుఁగ కెపుడుఁ
గడమపడకుండు సుకములఁ గాంచుమీరు
వానకును నెండకును నెట్లు వఱపసైఁచి
కుందకున్నారు నాముద్దు కుఱ్ఱలార. 11

క. పలువురు జోదులు పయిఁబడి
కలనం దగవేది మేనఁ గఱకు ములుకులన్
జలమున నడరించి నినుం
బొలియించిరె నానలేక పోరి నభిమన్యా. 12

తరల. పరఁగ నాఁడటు జూదమొక్కటి పన్ని యాడి యుధిష్ఠిరున్
పరగ లోఁగొని యన్నియుం గొనఁజాలి యక్కట యిప్పుడీ
దురపుజూదమునందు నేరుపుతోఁచ కూకర యాడి మ
చ్చరము హెచ్చఁగ మాద్రిపట్టి కొసంగితే శకునీ యొడల్. 13

సీ. దుస్సల నిమ్మాడ్కిఁ దొసఁగులపా ల్సేసి
చనితివే మముఁ బాసి సైంధవుంజ
నినునమ్మ దుర్యోధనునకుఁగా ననుజులు
తొఱఁగితే ద్రోణుండ తోడువచ్చి
యొజ్జలంచునునైన నొక్కింతమోమోట
మెన్నక కెడపిరే నిన్ను నేఁడు
మఱచెనొకో మేనమామ మనుమాటయు
శల్యుండనినుఁజంపు జమునిపట్టి
తండ్రిపోయిన బిడ్డలఁ దగఁగఁ బెంచి
చదువుసాములు చెప్పించి సాకినట్టి
నిన్నుఁబడసేయఁ జేయాడెనె యకటకట
పాండుని కొమాళ్ళకోయి భీష్ముండయిట్లు. 14

వ. మఱియు నప్పాలికలనియందు. 15

సీ. మడిసినమగలపైఁ బడి సొమ్మసిలి లేచి
యార్పులు మినుముట్ట నఱచువారుఁ
బొలిసిన చెలికాండ్రఁ దిలకించి కస్తిమెఁ
బుకమిమీఁదను బడి పొరలువారుఁ
గన్నబిడ్డలమేను గాకులు పొడువంగఁ
గనలేక యెద మోఁదుకొనెడువారుఁ
జాఁపకట్టుగఁబడ్డ సైదోడులను గాంచి
యెడఁద వ్రయ్యలువాఱ నేడ్చువారు

నగుచువగచెడు మగువల యెడలు టులివు
పుడమియును నాకసంబును ముంచుకొనియె
నేమిచెప్పుదు నదిగన్న నెట్టిరాతి
గుండెవారికి వగ పుట్టకుండ దపుడు. 16

తే. అప్పుడెంతయుగాంధారియలుకవొడమి
యిట్టికీడులుమూఁడుట కెల్లఁగుదురు
వెన్నుఁడేయని యాతని తెన్నుదిరిగి
యిట్టులనితిట్టెఁగడుఁబెద్దయెలుఁగుతోడ. 17

క. నేఁటికి ముప్పదియాఱవ । యేఁటను నొండొరులనెదిరి యీతీరున నే
యోటరుకురు నీవారలు । గీటడఁగెద వీవు నట్లు కీడ్పడి యొంటిన్.

ఆ. వినులారవినియువెన్నఁడాపలుకుల । కించుకయుఁ దలంక కిట్టు లనియె
మునుపె తిట్టెరిట్లు కినుకను జడదారు । లిప్పుడిందుఁ గ్రొత్తయేమిగలదు.

క. ఐనను నన్నూరక యిటు । కానక తిట్టుటను నీదు గరితతనం బో
చాన కొఱఁతపడుఁ గాకే । మేనియు మేలొదవఁగలదె యిందున నీకున్.

క. అనినంతట ధృతరాష్ట్రుం । డనిఁగోనం జచ్చినట్టి యలతేండ్లకు నె
ల్లను నగ్గియియ్యజముకొడు । కునుబని చినవాతఁడపుడె కొద లేకుండన్.

సీ. సొదలను బేర్పించి సొరిదినందఱ కగ్గి
యిప్పించి యామీఁద నెల్లవారుఁ
దనవెంట బారులై చనుదేర జముపట్టి
వినువాఁక కడకేగి మునిఁగి యంగు
దుర్యోధనుండును దుశ్శాసనుండును
లోనైనవారికిఁ దానుఁదండ్రి
నువ్వులు నీళ్ళును నెవ్వగ నొకచోట
వదలుచు నుండంగ వచ్చి కుంతి

కన్నుఁగవ నీరుకాఱంగఁ గదిసి యచట
నెల్లరు వినంగఁ గర్ణుండు తొల్లి తనకుఁ
బ్రాహ్మణవలనను గలుగుట పొసఁగఁ దెలిపి
యతనికిని నీళ్ళు విడువఁగ నతివ వేఁడె. 22

ఉ. అప్పుడు గొంతిపెద్దకొడు కందఱుముందఱ నన్నకై కసుం
దెప్పరమైన నెవ్వగలఁ దేలి వితాకునఁ దల్లి దూఱుచుం
జెప్పెడి దేమి కర్ణునకుఁ జేసెను నూవుల నీళ్ళపోఁతయుం
దప్పక కర్ణునిం దడవి తక్కినవారును గుందిరెంతయున్. 23

తే. పిదప మిన్నేటిగట్టునఁ బెద్దదైన
గుడ్డయిల్లొండు గట్టించి గొంతికొడుకు
బందుగులుఁ జెలుల్ మొదలైనవారితోడ
మూఁడు నెలలందు నిలిచెను మురిపమెసలి 24

సీ. అచ్చోటి కొక్కనాఁ డయ్యుధిష్ఠిరుఁ జూడఁ
గోరి వ్యాసుండును నారదుండు
కణ్వుండు లోనుగాఁ గలిగిన జడదారు
లరుదేర నెదురుగా నరిగివారిఁ
గొనివచ్చి మరియాద లొనరించి యందఱ
నొగిఁబీఁటలను గూరుచుండఁబెట్టి
యడుగులఁబడి లేచి యందఱుసేమంబు
లారసి వేర్వేఱ యపుడు జముని
పట్టిచేదోయి జోడించి యిట్టులనియె,
నేను జచ్చిన వారికి నీళ్ళువదలు
నప్పు డమ్మ కర్ణుండు నా కన్న యంచుఁ,
జెప్పె నప్పటినుండియునొప్పుదఱిఁగి. 25

క. ఉల్లం బెంతయు నడలెడుఁ
దల్లియె నాకిట్టివెతను దారిచె నకటా
బల్లిదు నన్నను జంపుక
యొల్లర మొగములను నింక నే నెటుచూతున్. 26

తే. బవరమున నాఁడు కర్ణుని బండికల్లు
పుడమిలోపలఁ గ్రుంకుట పోలఁగంటి
దానికిఁ గతంబు నారద యానతీవె
యనుడు వేలుపుఁదపసి యిట్లనుచుఁ జెప్పె. 27

సీ. చిన్ననాఁ డటు తల్లిచే విడువంబడి
యడుగుఁ బుట్టువునింట నలరుచుండి
విలువిద్దె గఱచుచు వింటనమ్ములు గూర్చి
వెరవుమై నొకనాఁడు విడుచుచుండ
వాలుఁదూపొక్కటి నేలవేలుపు దూడ
కునుదాఁకి యది నేలఁ గూలుటయును
నలిగి పాఱుఁడతని యరదంబు పుడమిలో
దిగఁబడుఁగాకని తిట్టి చనియె
మఱియు బాపఁడ నని బొంకిమట్టుమీఱి
భార్గవుని యొద్దవిలువిద్దెఁ బడసి కడకు
గాలు దొలిచిన పురుగుచేఁ గల్ల దెలిసి
తిట్టుఁబడెఁ బోరు నెడవిద్దె తెలివిపోవ. 28

క. అని యంతయు వాక్రుచ్చిన
విని మోమున విన్నఁదనము వ్రేలుచునుండన్
గనుఁగవ నీ రొలుకఁగఁ గ
ర్ణునిఁ దడవితడవి యుధిష్ఠిరుండును నంతన్. 29

సీ. చెప్పక కర్ణుని చొప్పును దాఁచిన
తనతల్లి నేమియు ననఁగలేక
యిఁక ముందు పుడమిలో నేకతమెప్పుడు
తలిరుఁబోఁడులవద్ద దాఁగకుండుఁ
గాకయంచును నల్క గడలుకొనగ దిట్టి
కాయగూరలు దించుఁ గానలందుఁ
దానుండుననని లేవఁ దమ్ములు ద్రోవది
పెక్కువగలఁ దెల్ప బెడచెవులను
బెట్టి పట్టిన పట్టును విడువకుండె
నంత జడదారు లందఱు ననువుమీఱఁ
బలుదెఱంగుల న్యాయముల్ పలికి మదికి
హత్తనూఱిపోసినఁ గొంతమెత్తనయ్యె. 30
క. జడదారిదొరల నుడువుల
నెడఁదం గల కలఁక తొలఁగి యాకొనెఁగడకున్
బుడమిం గైకొనియేలఁగ,
నడవుల కేగెడితలంపు లడుగంటంగన్. 31
చ. తపసులు చుట్టముల్ చెలులుఁ దమ్ములునుం బెదతండ్రి త్రోడ రా
నప్పుడ యుధిష్ఠిరుండు తగ నచ్చటువెల్వడి పీడుచేర న
చ్చపుఁ దెలివిం జనెం బజలు సంతసమారఁగ భీమునన్న తా
నెపుడరుదెంచు మమ్ము నెపుడేలు నటంచును గాచియుండఁగన్.
వ. మఱియు నంతకుముంగలన యయ్యూరివార లంతయువిని యంతం
తనరాని సంతసంబున. 33
సీ. కమ్మకస్తురినీటఁ గలయంపి చల్లించి
ముత్యాలముగ్గులు మొగి నమర్చి
యుపరంజికంబాల నరఁటిచెట్లను గట్టి
క్రొమ్మావిదోరణా లిమ్ముపఱిచి

తఱువేళ్ల పందిళ్లు గొమరొప్ప వేయించి
సరిగంచుచందువాల్ జతనుపఱిచి
నెత్తావిగల పూవుటెత్తులు గట్టించి
యగరువత్తులతావి పొగలువెట్టి
ప్రోలు గైసేసి రంతటఁ బ్రోలువుమీఱ
వెన్నుడును దమ్ములిల్లాలు వెంటరాఁగఁ
బుడమివేల్పులు దీవెన లిడుచునడవ
వేడ్కతో యుధిష్ఠిరుఁ డల్లవీడు సొచ్చె. 34

క. చివురుంబోఁడులు మేడల
చివరల నందముగ నిల్చి చేతులనిండం
బువులుగురియంగ దొరయును
దవుమాడ్కిని దెరువుదాఁటి దఱిసెం గొలువున్. 35

క. ముత్తైదువలు నివాళుల
నత్తఱిఁ బాటలను బాడి యలరుచు నియ్యం
జొత్తెంచెఁ గొలువుఁ గూటము
తత్తరమునఁ గొంతికొడుకు తద్దయు నెలమిన్. 36

తే. వెదకి యప్పటిజోస్యులు వెట్టినట్టి
మంచిమూర్తంబునందును మించువేడ్క
దొరతనంబును బూనెను సరసనున్న
తపసు లొక్కటదీవింపఁదనరి తాఁడు. 37

ఉ. అమ్మెయిఁ బూనఁ దెమ్మెరలు వల్లనఁ బల్మఱు వీచె వేలుపుం
గొమ్మలు క్రుమ్మరించి రొగిఁ గ్రొన్ననమొత్తము నేలవేల్పులో
క్కుమ్మడి సేనఁ బ్రాలు పయి నూరక చల్లిరి కాఁపు లెల్లరున్
నెమ్మదులందు సంతసము నిల్పి రతం డటు నేలఁ దాల్చుటన్. 38

క. కాఁపుల కెల్లను సేమము
చేపట్టునఁ గొఱఁతపడక నెలమి నొసంగన్
గాపాడుచు నందఱు నొక
రూపునఁ జూచుచు యుధిష్ఠిరుం డరసెఁ బ్రజన్. 39

తే. ఇట్లు కొన్నాళ్లు నేలను నేలుచుండి
డెందమూఱటఁ జెందక కుందుచుండఁ
గలఁకవోఁ గృష్ణుఁ గని పాడి గఱప వేఁడ
నతఁడు కొనిపోయె భీష్ముని యండ కతని. 40

ఉ. తమ్ముల వెంటఁగొంచుఁ జరిగి తాతను గన్గొని తేఁడు మ్రొక్కఁగా
నమ్ములపాన్పునందు వెతలందుచు నుండియు వెన్నుమన్ననన్
నెమ్మదిఁ జెంది మన్మలకు నెట్టన దీవెనలిచ్చి యోలిమై
నిమ్ములఁ జెప్పెఁ బాఁడికత లిట్లని భీష్ముఁడు భీము నన్నకున్. 41

క. కాఁపుల నొప్పింపక తా
నేపట్టున రవ్వపడక యెల్లరు మెచ్చం
గాఁపులవలనను బన్నుల
నోపికతోఁ గొనఁగ వలయు నొడయం డెపుడున్. 42

క. పుడమిఁ దనకంటె బలియునిఁ
దొడరిన నెగ్గును గాన దొరయగువాఁడా
యొడయనితోడను బొందే
యొడఁగూర్పఁగవలయుఁ జాల నుపమ యొసంగన్. 43

క. దండుల నని లేనపుడును,
మెండుగ నుంచుకొను చెపుడు మెలఁకువతోఁ దా
నుండంగావలె నెకిమీఁ,
డొండు దొరతనంపువింత లొప్పఁగఁ గనుచున్. 44

క. ప్రముచ్చులచేత లేకుండఁగ,
నిచ్చలుఁ బరికించి యెందు నెఱి చెడకుండన్
హెచ్చుగఁ గాఁపుల మేలును,
నచ్చుపడం బుడమియేలి కారయ వలయున్. 45

క. కలిమియుఁ జదువును జాలం,
గలిగినచో మిడిసిపడక కడు నడఁకువతో
మెలఁగం జను నెల్లరకును,
దలకూడును బేరుఁ బెంపుఁ దద్దయు దానన్. 46

క. చాలఁగఁగీడగునపుడును, దాలిమియే పూనవలయుఁదప్పక దానన్
మేలిమి చెందును మానిసి, నేలంగలవారిలోన నెగులర యడఁగన్

క. నవ్వులకు నైననుం దగ, దెవ్వనికిని నొప్పి నించుకేనియుఁ జేయన్
గవ్వలయాటల నైనను, గ్రొవ్వున దబ్బఱలనాడఁ గూడదుసుమ్మీ.

క. కలదానిలోనె చాగము,
నలుపుచు నిచ్చలును బీదసాదల నరయన్
వలయును దనచేత నయిన,
కొలఁదిని నొరులకును మేలుగూర్పఁగ వలయున్. 49

క. ఒరు లొనరించిన మేలును,
గరువంబున మఱవరాదు కలలో నైనన్
దొరపడి చీటికిమాటికిఁ,
బొరయం దగ దలుక దానఁ బొమవును జేటుల్. 50

క. ఒరులేవి తనకుఁజేయఁగ, నరయున్మదిఁ గోరుచుండు నయ్యవియే తా
నొరులకుఁజేయఁగ వలయును, దిరముగఁదా మేలుసెందఁదివిరెడు నేనిన్

తే. మఱియుమిగిలిననాయంపుఁదెఱఁగులెల్ల,
మదికినాటంగఁదెలిపెనుమనుమనికిని
భీష్ముఁ డప్పుడచ్చోటికి వేడ్కమీఱఁ,
దపసిఱేఁడులువచ్చి రాతనిని జూడ. 52

తరల. అచటివారలచేత గౌరవమంది యాజసదారులున్
ముచటదీఱఁగ నందు వెన్నని మోడ్పుఁగన్నులఁ జూచి వేఁ
డుచును దద్దయుఁ బ్రొద్దుపుచ్చి కడుం గడుం జముపట్టితో
నెచటనుం గనరాని నాయము లెల్లఁ జెప్పిరి కూరిమిన్. 53

తే. పిదప భీష్ముండుమనుమనివెరవుమీఱఁ,
బున్నములజాడలను దెల్పిబుజ్జగించి
ప్రోలికంచెను వ్యాసుపంపునను నంత,
నుండి పదినేను నాళ్లత్రఁ దూరనుండి. 54

ఉ. ఆవలఁ దోడఁబుట్టువులు నందలిపెద్దలు నూరిపాటులున్
బావయుఁ జుట్టముల్ గొలుచువారలునుం బెదతండ్రితల్లియుం
బ్రోవులుగట్టి వెంబడిసి బోరనరాఁగ యుధిష్ఠిరుండు న
త్తావునకేగుదెంచెఁ దనతాతను గ్రమ్మఱఁ జూచువేడుకన్. 55

క. ఏతెంచి జోతచేయుడు
నాతండును మోడ్పుఁగన్ను లరతెఱచి వడిం
జేతుల నిమురుచు మనుమని
నాతఱి దీవించి యిట్టులనె ధృతరాష్ట్రిన్. 56

క. కొడుకులపోకకు మది వగ
గుడువకు మించుకయు నీదు కొడవల నెల్లం
గడువడి నుడుపు యుధిష్ఠిరుఁ
డడలక యీతనినె నమ్మియున్నిటికింకన్. 57

ఆ. అనుచుఁ జెప్పి పిదప నందఱి నేమంబు,
లరసి కనులు మొగిచి యుబ్బురముగ
మొదలుఁదునియులేని మొనవేల్పుమదినిల్పి,
విన్ను వాఁకకొడుకువిడిచెనునుఱు. 58

ఆ. కొంతసేపు తాత కౌఁగిటను జముపట్టి, కనుల నీరునించి కళవళించి
వెనుకఁ బెద్దవారి పనుపున నతనికి, నగ్గిపనులు దీర్చి నడలుత్రోఁడ. 59

మ. వెనుకన్ భీమునియన్న తాతకును దావిన్నేటిలో నూవులన్
వనటం బొందుచు నీళ్లతో వదలి యానాఁడేటినిం దాఁటి త్రో
వను నన్నుం దనతాతఁ జంపుటకుఁగా వంతం గడుం బొంది కా
ననునుండం జనువాఁడనంచుఁ బలుకన్ వ్యాసుండునుం గృష్ణుఁడున్.

తే. పలుదెఱంగులఁ దాల్మిమాటలను గఱపి,
యింటికియుధిష్ఠిరుని దెచ్చి రెట్టకేల
కంతవ్యాసుండు జముపట్టి నను పుమిగాఱ,
వారువపుజన్న మొనరింప నేఱుపఱిచె. 61

క. పోరున దాయల నటువలె, దోరించిన దోసమెల్లఁ దొలఁగును నీకున్
వారువపు జన్నమున ననిఁ, బ్రేరేప యుధిష్ఠిరుండు వెత దిగఁ ద్రావెన్

వనమయూరము. కవ్వడిని గుఱ్ఱమును గావఁగను బంచెన్
నవ్వాశిని జన్నమును నివ్వటిలఁ జేయన్
నవ్వుచును వెన్నునిని నాయముగ వేఁడెన్
దవ్వుగను జోపి పగ తాలిమిని దాల్చెన్. 63

మత్తకోకిల. అన్నపంపునఁ గ్రీడి విల్లును నమ్ములుం దనరారఁగన్
దిన్నఁగా నల మావుపోయిన తెన్నునం జనుచుండఁగా
మున్నుగా నరుదెంచి జక్కిలి మోఁది పట్టు త్రిగర్తులం
జిన్నపోరున గెల్చి చెచ్చెరఁ జేరె నొంటు విలాసికన్.

శా. అంతం దత్తడి పోయిపోయి గరువం బారంగఁ బ్రాగ్జ్యోతిషం
బెంతో వైభవము చేరఁ జేరుటయు నష్టే వజ్రదంతుండు దా
నంతోసంబున వచ్చి పట్టుకొనియెం బక్కిం జలం బొప్పఁగాఁ
బొంతం గవ్వడి వచ్చి తాఁ కెనతనిం జోటోగ్గి వాగ్దాంపులన్. 65

తరల. అచటివారలచేత గారవమంది యాజడదారులున్
ముచటదీఱఁగ నందు వెన్నుని మోడ్పుఁగన్నులఁ జూచి వేఁ
డుచును దద్దయుఁ బ్రొద్దుపుచ్చి కడుం గడుం జముపట్టితో
నెచటనుం గనరాని నాయము లెల్లఁ జెప్పిరి కూరిమిన్. 53

తే. పిదప భీష్ముండు మనుమని వెరవుమీఱఁ,
బున్నెములజాడలను దెల్పి బుజ్జగించి
ప్రోలికంచెను వ్యాసుపంపునను నంత,
నుండి పదియేను నాళ్లతఁ డూరనుండి. 54

ఉ. ఆవలఁ దోడఁబుట్టువులు నందలిపెద్దలు నూరిపౌరులున్
బావయుఁ జుట్టముల్ గొలుచువారలునుం బెదతండ్రితల్లియుం
బ్రోవులుగట్టి వెంబడిసి బోరనరాఁగ యుధిష్ఠిరుండు న
త్తావునకేగుదెంచెఁ దనతాతను గ్రమ్మఱఁ జూచువేడుకన్. 55

క. ఏతెంచి జోతచేయుడు
నాతండును మోడ్పుఁగన్ను లరతెఱచి వడిం
జేతుల నిమురుచు మనుమని
నాతఱి దీవించి యిట్టులనె ధృతరాష్ట్రిన్. 56

క. కొడుకులశోకము మది వగ
గుడువకు మించుకయు నీదు కొడవల నెల్లం
గడువడి నుడుపు యుధిష్ఠిరః
డడలక యాతని నె నమ్ముమున్నిటికింకన్. 57

ఆ. అనుచుఁ జెప్పి పిదప నందఱి సేమంబు,
లరసి కనులు మొగిచి యుబ్బురముగ
మొదలుఁదుదియులేని మొనవేల్పుమదినిల్పి,
విన్న వాఁకకొడుకువిడిచెనుసుఱు. 58

ఆ. కొంతసేపు తాత కొఱకును జముపట్టి, కనుల నీరునించి కళవళించి
వెనుకఁ బెద్దవారి పనుపున నతనికి, నగ్గిపనులు దీర్చి నడలుతోడ. 59

మ. వెనుకన్ భీమునియన్న తాతకును దావిన్నేటిలో నూపులన్
వనటంబొందుచు నీళ్లతో వదలి యానాఁడేటినిం దాఁటి త్రో
వను నన్నుం దనతాతఁ జంపుటకుఁగా వంతం గడుం బొంది తా
ననునుండం జనువాఁడనంచుఁ బలుకన్ వ్యాసుండునుం గృష్ణుఁడున్.

తే. పలుదెఱంగులఁ దాల్మిమాటలనుగఱపి,
యింటికియుధిష్ఠిరుని దెచ్చి రెట్టకేల
కంతవ్యాసుండు జముపట్టి ననువుమీఱ,
వారువపుజన్న మొనరింప నేఱుపఱిచె. 61

క. పోరున దాయల నటువలె, దోరించిన దోసమెల్లఁ దొలఁగును నీకున్
వారువపు జన్నమున నని, ప్రేరేప యుధిష్ఠిరుండు వెతదిగఁ ద్రావెన్

వనమయూరము. కవ్వడిపి గుఱ్ఱమును గావఁగను బంచెన్
నెవ్వడిని జన్నమును నివ్వటిలఁ జేయన్
నవ్వుచును వెన్నునని నాయముగ వేఁడెన్
దవ్వగనుఱ్ఱోపి పగతాలిమిని దాల్చెన్. 63

మత్తకోకిల. అన్నపంపునఁ గ్రీడి విల్లును నమ్ములుం దనరారఁగన్
దిన్నఁగా నల మావుపోయిన తెన్నునం జనుచుండఁగా
మున్నుగా నరుదెంచి జక్కవి మోఁది పట్టు త్రిగర్తులం
జిన్నపోరున గెల్చి చెచ్చెరఁ జేరె నొంటు విలాతికిన్.

శా. అంతం దత్తడి పోయిపోయి గరువం బారంగఁ బ్రాగ్జ్యోతిషం
బెంతో వైళము చేరఁ జేరుటయు నడ్డే వజ్రదంతుండు దా
నంతోసంబున వచ్చి పట్టుకొనియెం జక్కిం జలం బొప్పఁగాఁ
బొంతం గవ్వడి వచ్చి తాఁకెనతనిం బోటొగ్గి వాగ్ధాంపులన్. 65

క. భగదత్తుని కొమరునితోఁ,
దగఁ బోరాటంబు సల్పి తనదుమగఁటిమిన్
బొగడఁగ జేజేల్ గన్వడి,
తెగువం గౌరును నడంచి తెరలిచె నతనిన్. 66

తే. అపుడు జన్నంబు చూడరానతనిఁ బిలిచి,
వారువము వెంట నచ్చోటువాసిక్రీడి
చేరె లాఁతివిలాతిని సింధువనెడు,
పేరఁ బరఁగెడుదాసినిఁ బెంపుమిగుల. 67

క. అయ్యెడ నచ్చటివారలు,
కయ్యమునకుఁ గ్రీడిఁ గవిసి కడుబీరమునన్
డయ్యఁగఁ బోరి తొలంగిరి,
నెయ్యురతోఁ గూడి కడకు నివ్వెఱ గదురన్. 68

క. తనతండ్రిఁ జంపినాతఁడు
చనుదెంచె ననంగ గుండె జల్లనవినిగ్ర
క్కున **నుసుఱులు** విడిచెను నిం
టనె సైంధవునికొమరుఁడు దిటం బెసలంగన్. 69

తే. అతనికొడుకును నెత్తికొం చచటి కపుడు
వచ్చి దుస్సల వివ్వచ్చు పజ్జ నిలిచి
బుడుత నాతని కాళ్లపైఁ బడఁగవైచి
కన్నులను నీరు కాల్వలుగట్ట ననియె. 70

తే. అన్నయీతఁడు నీమేనయల్లుబిడ్డఁ
డితనిఁ గనికరింపుము నెమ్మియెదఁదలిర్ప
వీనితండ్రియు నీరాక విని కలంగి
మీఁది యూపిరి మీఁదనె మిడిసి విడిచె. 71

క. అన నక్కటికంబెదలోఁ
బెనఁగొనఁ జెల్లెలిని నెత్తి బిగికవుఁగింటం
బెనఁచి కడుం గారవమునఁ
దనుపుచు నూరార్చి మంచితనమున ననియెన్. 72

క. అమ్మా నీవేమియు డెం। దమ్మున వందురక వీనిఁ దగఁ గొంచును నీ
విమ్ములనింటికినరుగుము। కొమ్మా నేఁబోయివత్తుఁ గొఱఁతెన్నకుమా.

క. అనివారువంబు వెంటను। జనఁగానదియు మణలూరు చక్కికి నతనిం
గొనిపోయెఁ గ్రీడిరాకను। విని యెంతయు సంతసించి వేడుకతోడన్.

వ. కవ్వడికిం జిత్రాంగదవలనం గలిగి యెవ్వరుం దనకు సాటి రాకుండ
నిండు మగంటిమి నవ్వీడేలుచుండు బభ్రువాహనుండు. 75

తే. ఎదురుగా వచ్చి కాళ్లకు నెరఁగి లేచి
యోరనిలుచుండ నాతని దారిఁగనక
చిన్నపుచ్చిన నలుకయు సిగ్గు గదురఁ
దండ్రితో నాలమొనరింపఁ దలఁచి నిలిచి. 76

క. పన్నికొనివచ్చి దండుల। నన్నిటితోడను నెదిర్చి పోరాలము చేసెన్
వెన్నికబభ్రువాహనుఁ। డెన్నియొవాలమ్ము లతనియెద నాఁటంగన్

సీ. చెచ్చెరఁ దనమీఁదఁ జిచ్చుటమ్మును నేయ
నీటితూపున దాని నోటువఱచి
చలము డింపక పూని మలయములుఁగును నేయ
మగటాతి వాలోక్కలమరఁజేసి
మానని కినుకతో మబ్బుముల్కి నిగుడ్చు
గాలితూపున దానిఁ గ్రమ్మఱించి
చిఱువిసంబును గ్రక్కు చిలువకోలను దార్చ
గరుడితూపున దానిగండడంచి

వేలుపులు మెచ్చఁ బోరాడి వెనుకఁ గ్రీడి
బభ్రువాహనుతూపునఁ బడియె నేల
నంతఁ జిత్రాంగదయువచ్చి యడలఁ దొడఁగెఁ
గొడుకుదూఱుచు మగనిపైఁబడి కడంగి. 78

తే. క్రన్న ననులూచి పాఁపజగమ్మునుండి,
మణిఁగొనివచ్చియిచ్చిన నందముగను
లేచికూర్చుండెఁ గవ్వడిచూచియెల్ల
వారుమరలఁజచ్చినవాఁడుబ్రదికెనంచు. 79

ఆ. తలఁచి సంతసిలిరి తర్వాతఁ గొడుకును । దండ్రికాళ్ళవ్రాలితడవుఁ లేచి
తప్పుసైపవేఁడఁ దటుకునఁ నక్కునఁ । గదియు జేర్చి పట్టి గారవించె.

చ. అటుపిదపం గొమారుఁ నల రారఁగ పీడ్కొని యొండుచోడికిం
దటుకునఁ బోయి కానలను దత్తడితోడను జొచ్చి యేఱులన్
దిటమున దాఁటి యెండకును దిమ్మరు నోర్చుచుఁ గ్రీడి కొన్ని నా
ళ్ళటునిటు నూరకే తిరుగులాడుచు గుఱ్ఱమువెంటఁ బిమ్మటన్. 81

క. చొచ్చి జరాసంధునిప్రో,
లచ్చట నాతని మనుమని నాలములో వి
వ్వచ్చుఁడు లోఁగొని కానుక,
లచ్చుపడం బుచ్చుకొనియె నాతనివలనన్. 82

తే. పిదప గాంధార మనునేలఁ జేర్మితోఁపఁ,
గ్రీడిజన్నపుగుఱ్ఱంబుతోడఁ జొచ్చి
గోర మగుపోర నచ్చటివారి నోర్చి,
వారికడసొమ్ముఁగొని వెన్కవంకమరలె. 83

ఆ. అంతఁ గ్రీడిరాక నటమున్నె వెన్నుండు,
జమునిపట్టితోడ నమరఁ దెల్పె

సంతసంబు మీఱఁ జనుదెంచెఁ గ్రీడియు,
నూరుసేరఁజాల నోడమిఁ గొనుచు. 84

ఉ. తమ్ముని రాకకు న్మదిని దద్దయు సంతస మంది యక్కునన్
నెమ్మిని గారవించి తగునేమముతోడను మావుజన్నముల్
నెమ్మదిఁ జేయఁగాఁ దివిరి నేలను గల్గిన జన్నిగట్లకున్
సొమ్మును గొల్లగా నొసఁగి చొచ్చె యుధిష్ఠిరుఁడల్లజన్నమున్ 85

క. ఎల్లరుమెచ్చఁగ నొనరిచి, యుల్లము తల్లడము దీఱ యొజ్జల నివిం
బెల్లగు మన్ననలఁ దనిపి, యెల్లరఁ దగవీడుకొల్పి యెలమింబొందెన్.

తే. రహిని గాంధారికిని ధృతరాష్ట్రునకును,
బనులు సేయుచువారలఁ బ్రాఁతిఁబడసి
కాఁపులెల్లను దన్నెప్డుఁ గన్నతండ్రి,
వడువునను జూడ జముపట్టి పుడమినేలె. 87

సీ. తెల్లవాఱఁదడవ యల్లనఁ బాండుకొ
మారులు సేమంబులారయంగఁ
గొంతియుఁ గోడండ్రుఁ గూరిమితో వచ్చి
పలుమాఱు నిచ్చలుఁ బనులుసేయఁ
గొలువుకు కాండ్రెల్ల నలసట యెఱుఁగక
కెలనఁగాచుకయుండి కొలువుసేయ
నారగించినవెన్క నరుదెంచి పాఱులు
కదలక వేడుకకతలు సెప్పఁ
గొకుకు తెల్లను బోయినకొఱఁత యించు,
కేనిఁగానరాకుండంగ నెసఁగుచుండె
దానుధృతరాష్ట్రుఁడల్లగాంధారిఁగూడి,
జమునికొమరుండుతగినట్లుజరుపుకతన. 88

క. బీదను సాదను బాపల, కాదటఁ దామిచ్చుచుండు రాముఁడు సత్పూర్ణ
గాదనక కానుపీసము, ప్రోదిగఁ గొడుకియ్యఁ బండువులఁ బబ్బములన్

సీ. ఈమాడ్కిఁ గొన్నియేండ్లేమిటను గొఱంత
లేకుండ నచట మేలిమిగనుండి
యొకనాఁడు ధృతరాష్ట్రుఁ డొంటిగ వచ్చిన
జముపట్టి నొద్దకుఁ జక్కఁబిలిచి
యెవ్వరు వినకుండ నేకతంబునఁ జెప్పె
నాతండ్రి నీవిల్లు నడుపుచుండఁ
గొడుకులు గలనాఁటి వడువునకంటెను
జాల మేలుగఁ బ్రొద్దు జరుగునాకు
నిచటి సుగములనెల్లను బిచ్చతీఱఁ,
గుడిచినాఁడను నేండ్లును గడచెఁ జాల
నింకఁబెఱజగమ్మును గోరుటేతవు నాకు,
నడవికినిబోయి యుండఁగ నానతిమ్ము. 90

తే. అనిపగుండెలుబ్రద్దలై యతఁడుకొంత,
వడివితాకునఁ బెదవులుదడుపుకొనుచుఁ
బలుకఁగా లేకయెట్టకేనెలుఁగు తెచ్చు,
కొనియుధిష్ఠిరుఁ డలతండ్రికనియెనిట్లు. 91

క. మీరడవులకుం జనఁగా,
నేరను నేనుండ నిచట నేనునుమీతో
గారవమున వచ్చెద నిదె,
యీరలు ననుఁ గూడఁ గొంచు నేగుఁడు వెంటన్. 92

క. పోవలదని పలుదెఱఁగులు, గా విన్నపమును నొనర్చి కాళులమీఁదన్
లేవక పడఁగా వ్యాసుఁడు, తా వచ్చి యుధిష్ఠిరుఁ గని తగనిట్లనియెన్.

తే. అరయనీతండు పెద్దవాఁడైనవాఁడు,
బలసిపుడమిపైఁ బెక్కేండ్లు బ్రతుకఁబోఁడు
కానలోనుంట యేయింకఁ గరము లెస్స,
యితనినంపుమి యొండాడకిపుడు తేఁడ. 94

క. అని యెట్లో యొప్పించిన, వినియుందఱు నెఱిఁగి వచ్చి వెలవెలవోవన్
జనుదెంచి కుంతి యడవికిఁ బనివడి తా బావవెంటఁబయనంబయ్యెన్

క. మానుషఁ జాలక యామెను, గానకు గాంధారితోడఁ గలఁగక పంపం
గానోడఁబడిరి కొమాళ్ళును, మేనులు వడఁకంగనోరు మెదలుపకోర్మిన్

సీ. అప్పుడు ధృతరాష్ట్రుఁ డనిలోన మున్నట్లు
చచ్చినవారికై చాగములను
జేయంగఁ గోరినఁ జెప్ప నలవిగాని
రొక్కంబును యుధిష్ఠిరుం డొసంగ
విచ్చలవిడి నేలవేల్పులకును నిచ్చి
చెప్పి యెల్లరవద్ద సెలవువడసి
నారచీరలు గట్టి నాతిగాంధారియు
సంజయుండును గొంతి సరస విదురుఁ
డరుగుదేరంగ వెల్వడి యడవి కేగెఁ,
జాలదవ్వుగ నాతని సాగ నంపి
తానుఁ దమ్ములు వీడ్కొని తల్లి నచట,
వీడుచేరెను జముపట్టివెనుకవచ్చి. 97

మాలిని. తల్లియు నాధృతరాష్ట్రుఁడుఁ గానకుఁ దద్దయు వేడుకతోఁ జనఁగా
నుల్లముఁ బల్లటిలంగను గుందుచు నొక్కటనుండి యుధిష్ఠిరుఁ డుల్
బెల్లుగ వారలఁ జూచెడు కోరిక వేగిరపెట్టఁగఁ దమ్ములతో
నిల్లట వెల్వడి వారల రోయుచు నేగెను నందఱు నున్నెడకున్

తే. ఇట్లుజను దారిలోనొక్కయెడనువిదురుఁ,
డుండెవెఱ్ఱివాఁడునుబోలెనొప్పుదఱిగి
యతనిఁ గనియిదెనినుఁజూడనరుగుదెంచి,
నాఁడనంచుయుధిష్ఠిరుఁడాడునంత. 99

తే బదులు పల్కక యొకచెట్టు మొదలఁజేరి
మీఁదు చూచుచు నప్పుడ మేను విడిచె
నతనికొఱకయి కొంతసే పచట నుండి
వనట జముపట్టి చనెఁ దనవారిఁ జూడ. 100

క. చని విదురుని చావెల్లరు,
వినఁగాఁ జెప్పినను వారు వెత హెచ్చంగాఁ
బనవి రతనిని దలంచుచు,
మునుకొని జముపట్టియాత్రముం జెందంగన్. 101

తే. వగపు లుడిగినపిమ్మటఁ దగినకరణి,
దద్దయును వేడ్కతోనాఁటిప్రొద్దుగడపి
రెల్లవారలు జడదారు లేగుదెంచి
పున్నియపుఁగత లోపిక పూని చెప్ప. 102

క. ఈ కరణిని నొకనెలయట, నీకొని జముపట్టి నిలువ నెల్లరు నలమిం
జేకొని కొఱంత యేమియు, లేకుండఁగ నుండిరందులియ్యముగాఁగన్.

తే. అట్టులుండంగనొక్కనాఁడరుగుదెంచి,
వ్యాసుఁడొకరేయియచ్చటవారితోడఁ
గడపిమఱునాఁడు ప్రొద్దునఁగదియఁ బిలిచి,
చీకుఱేనికిహితవునుజెప్పిచనియె. 104

తే. సాగి వ్యాసుఁడచ్చటినుండిచనకమున్నె,
యతనియానతిఁ దలఁబూనిజతనమునను

అంత ధృతరాష్ట్రుఁ డెంతయు మంతనమునఁ
జెంతకునుభీమునన్నను జేరఁజీరి. 105

త. పోలు దెలుఁగున నొక్కింత బుద్ధిగఱపి,
నేర్పుమాటల నాతని నేలయేల
నొయ్య వీటికిఁబోవంగనియ్యకొలిపి,
యంచెఁ దమ్ములతోఁగూడ నతని మరల. 106

క. వచ్చి యుధిష్ఠిరుఁడొప్పుగ,
నిచ్చటఁ గొన్నాళ్ళు నేలయేలుచు నుండన్
వచ్చి యొకనాఁడు నారదుఁ,
డచ్చపడం జెప్పె నంగలార్చుచునిటులన్. 107

సీ. ఒడయండ నీవట్లు నడతెంచినంతట
నీతండ్రి కుంతిని నెలఁతఁ గొనుచు
వేల్పుచేటికిఁ బొంత వెలయుకానను జేరి
యాకుటింటను నెమ్మియలర నుండి
మఱఁదలుఁ దెఱవయు మఱివెంటఁబడిరాఁగ
నడవిలో నొకయెడ నడచుచుండఁ
గాఱుచి చ్చెల్లెడఁ గ్రమ్మి మంటలు నింగి
ముట్టంగ నద్దెస లట్టెకవియ
నాఁడువారును జిక్కును నయినకతనఁ,
బోవఁగాలేక మూవురుఁ బొలిసిరందు
నేను నచ్చటివారిచే దీనివించు,
నరిగి చూచితిఁ బీనుంగు లైనవారి. 108

తే. కాలుగలవాఁడు గావునఁ గమరిపోక
సంజయుం డొక్కకొండను సరగ నెక్కి

వేసుటను ధృతరాష్ట్రుచే వేడఁబడుచు
నునుటలను గాచుకొనియెఁ దానొక్కరుండు. 109

క. అని చెప్పడు నేలంబడి,
కనుఁగొలుకులనుండి నీరు కాలువపాఱం
గను నేడ్చెఁ దల్లిఁ దండ్రిని,
బెనుగొంతున, దలఁచి వేర్వేఱకడుఁ. 110

తే. వార లిద్దఱికొడుకు గాంధారికొడుకు,
మిక్కిలిగ నుమ్మలించియు మ్మెటికేఁడు
నారదుం డూఱడించిన గారవమున,
డెందమున నొక్కయించుకకుందువాసె. 111

క. ధృతరాష్ట్రునకును గొంతికి, వెత గాంధారికిని వేయువేయుగ నగ్గల్
జతనుపఱచి నూవులతో, జతనంబున నీళ్ళు విడిచి చాగము లిచ్చెఁ.

సీ. బవరంబు నడచి యిప్పటికిని బదునెన్మి
దేఁడులు గడచె నొక్కింతలోన
మఱి పదియేడేండ్లు మాఱఁగ జనుపట్టి
పుడమినేలెను వగలెడఁద బలియు
ముప్పదియేనేండ్లు ముగిసిన నొకనాఁడు
వెన్నునిఁ జూచెదు వేడ్కతోడ
ద్వారక కల్లవిశ్వామిత్రుఁడును నార
దుండును గణ్వుండుఁ దోడఁగి వచ్చి
యూరిబయలునునడ కూడుచుండఁజూచి,
దుడుకుఁదనమున వెన్ననికొడుకులెల్ల
జాంబవతికిని బుట్టిన సాంబునకును,
నాఁడు వేసంబు నమరించి యూగడమున. 113

తే. కడుపుతో నున్నలాగునఁగానఁబడఁగఁ,
బుట్టములుచాలఁ బొట్టకుఁజుట్టఁబెట్టి
పలువురును గూడిచుట్టుగుంపులుగనపుడు,
నవ్వుచునువాడవాడలఁ గ్రొవ్వుమీఱి. 114

క. తిరుగుచు నా జడదారుల, సరసకుఁ గొనిపోయి వాని సాగిలఁబడఁగా
వెరవున నొసరిచి కడుఁబో, తరమున నిట్లనిరి కన్నుఁదమ్ముల నగుచున్

మధ్యాక్కర. జడదారులార యీకొమ్మ సరిగాను దొమ్మిదినెలల
కడుపుతోనున్నది దీని కడుపునఁ గూఁతు రొదవునో
కొడుకు పుట్టునో చెప్పుఁడయ్య కోరిక లొడఁగూడ నన్న
నొడలు మిక్కిలిమండి వార లొయ్యన నిట్లని పలుక. 116

తే. మీకొలంబున కెల్లను మిత్తియైన,
పెద్దరా యొక్కఁ డీపెకు వేగఁ బుట్టుఁ
బొందు మామాట తప్పదు పొండనంగ,
వెడలి రింటికి మోములు వెల్లవాఱి. 117

క. వారందఱు నగుచు నిలు,
సేరం జని సాంబు కట్టుచీరను విప్పం
గా రాయొక టూ డిపడెన్,
వారలయుల్లంబు లెల్ల వ్రక్కలుగాఁగన్. 118

క. పొడగని దానిం గొని చని,
పడిపడిఁ బొడుముగ నొనర్చి వదలక దానిం
గడలిం గలిపిరి యంతటఁ,
బొడవడఁ గెడు నంచు నెంచి పూనికి మీఱన్. 119

సీ. అట్టులు వారలఁ దిట్టినతపసుల
నోరెట్టిదో కాని నునుపుమీఱ

నామఱుసటినాఁడె యాచోటనెల్లను
బెల్లుగాఁ గ్రొవ్వాఁడి ఱెల్లుమొలిచె
నొకనాఁడు బలరాముఁ డుద్ధవుండును బోయి
కోరికల్విడనాడి చేరి రడవి
వెన్నుండు మిగిలిః వీటివారల నెల్ల
జాతర సేయంగ సంద్రమునకు
వెంటఁ గొనిపోయె వారిలో వేనవేలు,
కల్లుద్రావుట మైకము గప్పి యింగుల
నొడలుతెలియక తూలుచు నొకరి నొకరు,
తిట్టుకొంచునునూరక కొట్టుకొంచు. 120

ఆ. అన్నలనక తమ్ములనకుండ నొండొరుల్,
తప్పఁద్రాగి కాళ్ళఁదాఁచుకొనుచుఁ
జెంత ఱెల్లు పెఱికి చేతులకొలఁదిని,
గొట్టుకొనఁ దొడఁగిరి కొంద ఱందు. 121

ఉ. వారిని జూచి వారు తెగువం గలయంబడి రెండుపాయలై
నోరికొలంది నొండొరుల నూఱులు కాఱులు వ్రేలుకొంచు నె
వ్వారిని జీకికింగొనక వాఁడితనంబునఁ బోరియొద్దునం
గోరముగాఁగ నేలపయిఁ గూలుచు నీల్గిరి ఱెల్లుదెబ్బలన్. 122

క. కృతవర్మయు సాత్యకియుం, బ్రతుకుల కేమియును నాసపడ కెప్పటివో
కతలపుడు త్రవ్వుకొంచును, వితగాఁబోరాడియూడివిడిచిరి యసువుల్.

క. నెఱిఁ బ్రద్యుమ్నుఁడు సాంబుఁడు,
మఱియుం గలయట్టిమేటిమగలతెగలునుం
గొఱమాలిన యాలంబునఁ,
మఱివోయిరి లేనిపోని ఘట్టింపులచేన్. 124

క. పోరను జావఁగ మిగిలిన,
వారువముల నేనుఁగులను వరుసను గొనుచున్
ద్వారక కేగెను వెన్నుఁడు,
దోరినవారినిఁ దలంచి క్రొక్కుటపడుచున్. 125

వసంతతిలకము. వెన్నుండు చుట్టములు వేలకొలంది చావన్
గన్నారఁ గాంచి వెతఁ గవ్వడిఁ జూచుకోర్కిన్
బన్నంబు నొందియును బంచెను నాఁడెపోవం
జెన్నార దారకనిఁ జెచ్చెరఁ గ్రీడిఁ దేరన్. 126

ఆ. ఇట్టు లతనిఁ బంపి యేమియుఁ దోఁచక,
కొంతతడవు లోనఁ గుందుచుండి
కడకు నిల్లువెడలి కానల కొక్కట,
నన్నమున్న పోయినట్లు తాను. 127

కమలవిలసితము.
చని యడవులకును సరగను నన్నన్,
గనుఁగొని జరగినఁ కతఁ దెలుపంగన్
విని యతఁడు నపుడె విడిచెను మేనిన్,
వనటను మఱిమఱి పనువుచువారిన్. 128

తే. అన్నపోయినపిమ్మట వెన్నుఁడడవిఁ,
దిరుగుచొందుఁగాల్నిలువకదిగులుత్రోడఁ
జెట్టుమొదలికిమేనును జేరవైచి
యొడలు వసఁకంగఁ దద్దయునడలుచుండె.

తే. కాలు గదలుట దవ్వులఁగాంచియొక్క
బోయ యది యొక్కమెకమని బుద్ధిఁదలఁచి
వింటఁ బలుతూపు గూరిచి వేసెనతనిఁ
జెల్లె వెన్నుండు నాదెబ్బచేత నపుడు. 130

సీ. వెన్నునిచే నన్ను మున్ను పంపఁగఁబడి
దారకుఁ డరుదెంచి తగినయట్లు
పాండునికొడుకుల దండకుఁ జని వారి
కందఱకును జోత లమరఁ జేసి
ద్వారకలోఁ గృష్ణు బలఁగంబు మడియుట
యెల్లను వగచుచు నెఱుకపఱిచి
వెన్నుండు నరగను నిన్నుఁజూడఁగఁగోరి
నన్నుఁబంచెనని యర్జునునకుఁ జెప్ప
నపుడ పయనమై వివ్వచ్చుఁ డన్నయొద్ద
సెలవు గైకొని ద్వారక చేరియుండుఁ
గృష్ణుఁ గానక వందురి కీడుమీఁది
కీడుగా వసుదేవుఁడు కెడయఁ జూచి
యతనికేని నగ్గికర్జంబు లపుడ తీర్చి. 131
క. అడవులఁబడి కవ్వడి వడి,
నడలుచుఁ జెలికానికొఱకు నందును నిందుఁ
దడఁబడ నడుగులు దడవుచుఁ,
బొడగనెఁ బీనుంగు జెట్టుమొదలనునొకచోన్. 132
తే. అట్లు కని మొదల్నఱికిన యరఁటివోలె,
నేలఁబడి గోలుగోలునఁ జాల నేడ్చి
తన్ను దఱివార లూఱార్పఁ దాల్మిపూని,
కడకుఁ బీనుంగుపైఁబడికౌఁగిలించి. 133
తే. లేచివెనుకటి నెయ్యముల్చెప్పికొనుచు
నడుగులొకకొన్ని వారితోనడచి ప్రోలఁ
గాంచి బలరాము పీనుంగుఁ గదిసి దాని
వగపు సంద్రంబులోపల మిగులమునిఁగి. 134

తే. తాలిమియె తెప్పగా దాని దాఁటి యచట
చిగురు టెల్లను నేఱించి పొదలుపేర్చి
పీనుఁగుల రెంటి నందుంచి పెట్టి చిచ్చు
తిన్నఁగా వారి నిద్దఱ మన్నుసేసె. 135

సీ. చేసి యచ్చటనుండి చెచ్చెర వెల్వడి
మరల ద్వారకఁ జేరి మఱుఁగువెట్ట
కందఱికోఁ గృష్ణుఁ డన్నయు సమయుట
చిన్న మొగముతోడఁ జెప్పివైచి
యూవీటఁ గలవారి నందఱఁ దోకొని
మేలిసరకు లెల్లఁ బోలఁగొనుచు
గుఱ్ఱంబులను నేనుఁగుల నావులను వెంట
నడపించుకొని క్రీడి కడలిగట్టు
చేరె నంతట నేమని చెప్పువాఁడ
నప్పు డంగడ లొంటిరా వనెదునట్టి
సామెత నిజంబుగా నుప్పు సంద్రమునను,
మునిఁగిపోయెను ద్వారక మొదలుముట్టి. 136

ఉ. అక్కడనుండి క్రీడి తగనందఱిఁ దోడ్కొని వచ్చు దారిలోఁ
దెక్కలికాండ్రు బోయ లొగిఁ దెన్నున కడ్డమువచ్చి కవ్వడిం
జిక్కఁగఁజేసి కైదువులు చేకొని వెండియుఁ గూడవచ్చునా
చక్కరబోండ్ల సొమ్ములను జాలఁగ దోఁచుకపోయి రొక్కటన్.

ఆ. మగనిచావు క్రీడి మొగమున రుక్మిణి,
మొదలుగాఁగఁ గలుగు ముద్దరాండ్రు
సొరది నాకించి పొదపేర్చుకొని చొచ్చి,
కాలి చచ్చి రొండు క్రచ్చులుడిగి. 138

తే. సత్య మొదలైన తక్కినచాన లెల్ల
గోరికలఁ గోసి యడవి సూకులను మేసి
యిచటి సుగముల నెడఁబాసియొసఁగఁదలఁచి
యపుడయడవులపాలైరి యడలుతోడ. 139

క. తక్కినవారలఁ దోడ్కొని,
మిక్కిలి వెసనంబుతోడ మే నఘరంగా
నెక్కుడు పయనంబులఁ దన,
యిక్కకు నరుఁ డెంచి చేరె నెల్లరతోడన్. 140

క. అచ్చటికి వ్యాసుఁ డప్పుడు,
వచ్చినఁ గనలేక మొగము వంచుకొనుచు వి
వ్వచ్చుఁడు పలుకం జాలక,
వెచ్చన నూర్చుచును జెమట వెల్లువగట్టన్. 141

తే. కాళ్ళపయి వ్రాలి యేడ్చుచుఁగదలకున్న,
లేవఁగా నెత్తిమదిలోనఁజేవఫూన
నూఱు తెఱఁగుల నాతని నూఱడించి,
యిప్పగిదిఁగుందఁగతమేమొ చెప్పుమనియె 142

మ. అసినం గన్నుల నీరునించుచును నేయంబొప్ప నన్నెప్పుడుం
దనయుల్లే కనుఁగొంచుఁ బోర ననుఁ బెద్దంజేసి తామావులం
జనఁగాఁ దోలుటకైన నొప్పుకొని నన్ సైదోడుకన్నం గడుం
బనిగాఁ బ్రోచిన కృష్ణుఁ డిప్డు మడిసెం బల్కుల్ మఱింకేటికిన్.

క. బలరాముండును దక్కం,
గల వెన్నునివంకవారుఁ గడతేఱిరి మొ
క్కలముగ నొండొరువులతోఁ,
జలమునఁ బోరాడి కల్లు చవిగొని యుంటన్. 144

తే. కడకు ద్వారకమునిఁగెనుగడలిలోనఁ,
జొచ్చి నేవెన్నునిల్లాండ్రఁదెచ్చుచుండ
బోయ లెదిరించి యాపువ్వుఁబోఁడ్ల నగలు
దోచుకొనిపోయిరంతనదొద్దవెట్టి. 145

తే. అనుచుఁ దెల్పిన వ్యాసుండు ననువు మీఱ,
నింకమీఁద నీజగమున నీర లుంట
తగవు కాదని క్రీడితోఁ దఱిమి చెప్పి,
తానుదనదారిఁబోయెన తపసిఱేఁడు. 146

లయగ్రాహి. అంతనదియంతయునువింతగను నర్జునుఁడు
గొంతిత్రొలిపట్టికినిజెంతఁజనిచెప్పన్
వంతమెయి నేలఁబడి కొంతవడి వందుగఁగఁ
బొంతఁ దగువారతని నెంతయునుదేర్పన్
దొంతరగఁ బైకుబుకు వింతవగ లెల్లనొక
గంతునను బోనుడిపి యింతిఁ గొని వేగన్
సంతసముతోఁ దనరు పంతముగ నేవు రిఁక
రంతువడ కేగుటకు నంతటను నెంచెన్. 147

తే. అనుచుఁ దలపోసి తమ్ములనాలిఁబిలిచి,
మనముమనువులు చాలింపమంచిదింక
నడవులకు వత్తురేయని యడుగవారు,
మంచిదనియియ్యకొనిరియుమ్మాటలకును. 148

ఉ. అంతట నూరివారలను నందఱఁ బిల్వఁగ నంపి వారితో
నెంతయు నెమ్మిమీఱఁ దమ యిప్పటిపూనికి యెల్లఁ జెప్పి యా
వంతయు వంతనొంద కెదనాదట నుండఁగ నానతిచ్చి యొ
క్కింతయుఁ గొంకుమాలి చన నెంచిరి యేవురు నన్నదమ్ములున్.

తే. కృపుని రావించి తగఁ బరీక్షితుని నతని,
కొప్పగించి కరమ్మును గొప్పచేసి
పుడమి నేలంగ నభిమన్యుకొడుకు నిలిపి,
జన్నిగట్ల గొనర్చిరి చాగములను. 150

క. బాపండొకఁడు కవ్వడి, దాపునకు న్వచ్చి విల్లు తడయక నీవీ
తేపకడనే విడువు మన, నా పగిదిని గాండివంబు నతఁ డిడెఁ గడలిన్.

సీ. రాచటీకంబున రహిఁ బరిక్షితుఁ బెట్టి
ప్రోలివారల వీడుకోలు వడసి
చిత్రాంగదను బిడ్డ చెంతకుఁ బంపించి
వడి నులూచిని దండ్రికడకుఁ బంపి
ద్రోవదిఁదమతోడఁ దోడ్కొని పయనమై
పోరిఁబాండుకొమరు లేవురునుగదలి
కానలఁ బడి మెల్లఁగాఁ జనుచుండంగ
వేపియొక్కటి వారివెంటఁ బడియె
నంత దగయు నాఁకలి చూడ కరుగ వారు
కాలుకానలలోపలగండ్లుముండ్లు
గాళ్ళఁ దవులంగబడలిక గదిరి మిగుల,
వెనుకఁబడిసోలిద్రోవదివిడిచెమేను. 152

సీ. బడలిక కడలు తోడ్పడ వెన్కరాలేక
సహదేవుఁ డొకచోటఁజచ్చిపడియెఁ
దమ్ముఁడు చావంగఁ దడఁబడి కాళ్ళాడ
కొకచోట నకులుండు నొఱిగి కూలి
మూపురపాటును బోవుచుఁ దిలకించి
యెదవ్రయ్యఁ గవ్వడి యొఱగ నీల్గెఁ

దమ్ముల నాలిని దలఁచుచు దగదొట్టి
భీముండు నొకచోట బిద్దిఁవాలె
నిట్లు తమ్ములు నలువురు నిగురుఁబోఁడి
సమసి పడినను దా నేమి సరకుగొనక
పోవుచుండెనుజముపట్టిపోవదయ్యెఁ,
గుక్కయొక్కటియును వెంటఁగూడముట్టి 153

తే. కుక్క వెంబడిఁ జను దేరఁ గొంతదవ్వు,
వెడల జముపట్టి కెదురను వేల్పుతేఁకు
తేరి నొకదానిఁ గొనివచ్చి తెరువునంను,
నిలిపి యాతనితోడను బలికె నిట్లు. 154

క. ఎకిమీఁడ యిదిగొ నరదము,
నొకదానిని నీకుఁగాను నోయన నిటకున్
గికురింపక కొనివచ్చితి,
సుకముగ నిదియెక్కి రమ్ము సులువుగనాతోన్. 155

వ. అనినవాఁవేలుపుతేని కానేలఁ జేఁడెంతయు నొదుంగుపాటునఁ జేతులు
జోడించి జోతచేసి యిట్లనియె. 156

తే. నన్నుఁ గనిపెట్టుకొని వచ్చుచున్న దిద్ది,
చాల దవ్వులనుండియు జాగిలంబు
దీనిఁ గూడ నాతోడ నీతేరిమీఁదఁ,
దెచ్చుటకు నానతిమ్ము నే వచ్చువాఁడ. 157

ఆ. అనిన వేల్పురాయఁ డల్లన నిట్లనెఁ,
గుక్కయేడ వేల్పుటిక్కయేడ
దీనిఁ దేరిమీఁదఁ దెచ్చుట తగ దన్న,
నింత నవ్వి యొడయఁ డిట్టులనియె. 158

సీ. తమ్ములు నిల్లాలుఁ దారెల్లననుఁబాయఁ
దానొక్కటియు వెంటఁదవిలియుండి
ననునమ్మికొని వెంటఁ జనుదెంచినట్టియీ
వేషిని నడవిలో విడువఁ జాల
నను నెప్డుఁ గనిపెట్టుకొని యున్న వారిని
నడవుల పాల్చేసి యరిగి నేను
సుగ మొందుచుండుట తగవౌనె నేనును
దప్పక యీకానఁ దపసి నగుచు
నుండి దీనినరయుచుండు నోరెమిడుచుఁ,
బిదప నిన్ను మెప్పించి నే వెనుకవత్తు
వేల్పుటిమ్మన కిప్పుడో వేల్పు ఱేఁడ,
యరదమునుగొంచుఁగ్రమ్మఱనరుగుమీవు. 159

క. అని మోమోడక పలికిన,
వినియచ్చెరువడియెఁ గరము వేలుపుఱేఁడ
ల్లన నప్పుడె జాగిలమును,
దనరూపును బాసి జమువితంబును దాల్చెన్. 160

తే. జాడ జముపట్టి తగవును జూడఁగోరి,
యట్లుచేసిన గుణెదాలు పలరె మదిని
వేల్పు ఱేఁడును నొడయుని వెంటఁగొంచు,
దేరిపై నెక్కియప్పుడెదివికిఁజనియె 161

ఆ. ఇటు బొందితోడనే వేల్పుజగమున,
కేగి నారదుండు నెల్ల వేల్పు
లొలసి తన్నుఁజుట్టి యుండంగనొడయుండు,
పలుకులాడుచుండిపలికెనడుమ. 162

క. నాసైదోడుల బిడ్డల,
వేసాయము చూపవచ్చి బిద్దిన దొరలన్
వాసిం గనుఁగొన నాకిపు,
డాస పొడమెఁ జూపరయ్య నందఱ నిచటన్. 163

చ. అనవుడు మంచిదంచు నపుడాతనిఁ దోడ్కొనిపోయి యొక్కచోఁ
బెనుపగు గద్దియన్ సుగము పెల్లుగఁ జెందు సుయోధనుం దగం
గనుఁగొనుమంచుఁ జూపిరది కన్గొని యాతఁడు డెందమందుఁ దాఁ
గినుకయు నీసునుం బడియెఁ గ్రేవను నారదుఁ డుండిచూడఁగన్. 164

ఉ. పుట్టిననాఁటఁగోలె నొకపున్నెముఁ జేసి యెఱుంగనట్టి యీ
కట్టిఁడి యిందు హాయిఁ గనఁగాఁ గతమేమొకొ నాకు నారదా
గట్టిగ దెల్పు మం చడిగి గంపున మాఱ్కొని పోరిలోపలన్
గిట్టుటయే యశం దనివిదిం గనఁడయ్యె నతం డొకింతయున్. 165

తే. అవలఁ దమ్ముల నెయ్యుర నయినవారిఁ
జూప జము పట్టి వేఁడినఁ జూడుమంచుఁ
గరము దవ్వుగఁ గొనిపోయి కానిపించి
రొక్కచోటను నలమట నొందువారి. 166

క. అదిగని నోవయుఁ గనలును,
మదిలోఁ బొదలంగఁ జూచి మఱిమఱి పగపుం
గదురఁగఁ బొగిలెను దమ్ముల,
కదలని బెడఁదఁ దలంచి కలఁతం బడుచున్. 167

సీ. ఇటు కొంతవడిపొక్కి యిట్లని జముపట్టి
యిదియేమి నారద యింతగోర
మిట్టిదే పరికింప నీవేల్పుజగమున
జరపెడు తగవుల చంద మెల్ల

నింతవఱకుఁ జూడ కేనేమొ యనుకొంటి
తెలిసిపోయెను మీదు తెఱఁగు నేడు
పొడగంటి నేఁడు మా పుడమిలో నెన్నఁడు
విని కని యెఱుఁగని వింతలిచట
పున్నె మెట్టిదొ యెఱుఁగని ములుచలకును
సుగముల నొసంగి యెప్పుడుఁ దగవుగలిగి
మెలఁగువారికి దొసఁగులు గలుగఁజేయఁ
దగ వగునె యింక నో వేల్పు తపసి ఱేఁడ. 168

క. అని వేలుపు టోడయనిప్పెఁ,
గనలించుకవోడమి యతఁడు కావలసినవా
రిని జూపుటకయి తనతో,
బనిచినవాని మరలంగఁ బంచె వెనుకకున్. 169

తే. వాఁడు వడిఁబోయి జముపట్టి పలుకులెల్ల
వేల్పు ఱేనికిఁ దిన్నఁగా విన్నవించె
నపుడ పరువెత్తుకొనివచ్చి యతినిఁగాంచి
యచటఁ దెలఁగంటి సామియిట్లనియె దొరకు. 170

సీ కొలదిపున్నెము చేసికొన్నవా రదియున్న పొందుచుసుగ మొందుచుందురిందుఁ
బదపడి యదిదీఱఁ బలువెతల్ గుడుతురట్లాట దుర్యోధనుం డట్టు లుండెఁ
జెడ్డపనులను గొంచెముగాఁగఁ జేసిన వారు తొల్తను వెతపడుదు రిచటఁ
గావున నీతమ్ము లీవెత లందిరి ముందువీరలు సుక మొందఁ గలరు
కుంద కేమియు దీనికి డెందమందు। నీవు నొక కల్లమాటను నెపమువెట్టి
పలికి యొజ్జల ననిఁ గోలుపడితి కాన। వలసె నీకును నీవారియలఁతఁ జూడ.

ఆ. అనుచుఁ దెలియఁ జెప్పి యాయనఁగని నీవు
మొదల నేటియందు మునుఁగుమనిన
మిన్నునాఁక లోనఁ గ్రన్ననఁ గ్రుంకిడి
తనరియతఁడు వేల్పుతనము పూనె. 172

తే. అపుడెయాఁకలియునుదప్పియతని కుడిగి। వింతగానల్క ప్రేముడివిడిచిపోయె
మఱియుఁగల్గినతొల్లింటికలత లెడలి । కలఁకలేనట్టియొకవింత తెలివియొదవె.

క. అంతటఁ దోఁ బుట్టువులును। వింతియుఁ దలియునుదండ్రియుయెల్లయనుంగుల్
చెంతలఁ బొలిచిరి తమతమ । వింతగు గద్దియలమీఁద వేడుకగాఁగన్. 174

తే వారిఁగనుఁగొంచు సంతసమారనందు । నెన్నినాళులు నైలచుక్కలెసఁగుమింట
నన్నినాళ్ళను సుగముల నందుచుండు।జముని కొమరుండు వేలుపుజగమునందు.

క. అని పాండుని కొడుకుల కత । కొనముట్టఁగ నిటు శౌనకుండును మునుగాఁ
గను గల జడదారులకును । వినిపించిన పిదప నరియె వెస సూతుండున్ 176

తే. దీనివ్రాసినఁ జదివినఁ దెలియవినిన । వారలెల్లను దగు నడవడిని నేర్చి
దానిచేతను సిరులనుదద్దఁదనరి । యిందు నందును బెనుసుగ మొందుచుంద్రు.

క. లెక్కకు వెక్కసమగుచును,
బిక్కటిలు జగమ్ము లెల్లఁ బెల్లుగ నీలో
నొక్కయెడ న్నెరసులవలె,
నిక్కగొని వెలుంగ నెపుడు నెనఁగెడు వేల్పా. 178

తోదకము. నేలను నింగిని నీట మెకాలన్
మేలిపులుంగుల మీలను వర్సన్
జాల నొనర్చి యొసంగుచు నోరెం
బోలిన గాచుచు నుండెడుదంటా.

గద్య. ఇది శ్రీమదాపస్తంబసూత్రలోహితసగోత్ర శుద్ధాంధ్ర నిరోష్ఠ్య నిర్వచన నైషధకావ్యరచనాచాతురీధురంధర సద్యశోబంధుర కందుకూరివంశపయఃపారావార రాకాకైరవమిత్ర సుబ్రహ్మణ్యామాత్యపుత్ర సకలసుజనవిధేయ వీరేశలింగ నామధేయ ప్రణీతంబైన యచ్చతెనుఁగు భారతమునందుఁ సర్వంబును దృతీయాశ్వాసము.